

รายงานการวิจัย

“รูปแบบการจัดการแหล่งการเรียนรู้ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ :
กรณีศึกษาหอศิลป์และวัฒนธรรม”

Model of Learning Center Management in Public University in Thailand :
Case Study of Arts and Culture Museum

โดย

พิศรวัส ภูทอง

อัมพวัลย์ วิศวกรรมนท์

708.9593
พ751ร
2555

คณะศิลปกรรมศาสตร์

ได้รับทุนสนับสนุนจากงบประมาณเงินรายได้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
(เงินรายได้คณะศิลปกรรมศาสตร์) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2555

รายงานการวิจัย

“รูปแบบการจัดการแหล่งการเรียนรู้ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ :
กรณีศึกษาหอศิลป์และวัฒนธรรม”

Model of Learning Center Management in Public University in Thailand :
Case Study of Arts and Culture Museum

โดย

พิศรวิส ภูทอง

อัมพวัลย์ วิศวรธีรานนท์

คณะศิลปกรรมศาสตร์

ได้รับทุนสนับสนุนจากงบประมาณเงินรายได้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
(เงินรายได้คณะศิลปกรรมศาสตร์) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2555

พิศรวัธ ภูทอง และอัมพวัลย์ วิศวรธีรานนท์. (2557). รูปแบบการจัดการแหล่งการเรียนรู้ใน
สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ : กรณีศึกษาหอศิลป์และวัฒนธรรม

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินการและรูปแบบการจัดการของ
หอศิลป์และวัฒนธรรมในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ คือ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และ
มหาวิทยาลัยขอนแก่น 2) นำเสนอรูปแบบและแนวทางในการจัดการที่เหมาะสมแก่คณะศิลปกรรม
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเพื่อการสัมภาษณ์ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้
ประกอบด้วย ผู้บริหาร 2 คน และเจ้าหน้าที่ 3 คน จากหอศิลป์วัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น และ
ผู้บริหาร 3 คน และเจ้าหน้าที่ 2 คน จากหอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ ผลการวิจัย พบว่า

1. ลักษณะและรูปแบบการจัดการหอศิลป์และวัฒนธรรมทั้งสองแห่ง มีดังนี้ 1) ภารกิจและ
การบริหารจัดการ มีโครงสร้างการบริหารที่อยู่ภายใต้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรม โดย
อธิการบดีได้มอบอำนาจให้ ผู้บริหารลำดับรองลงมาเป็นผู้ดูแลและมีคณะกรรมการที่แต่งตั้งจาก
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันบริหารงาน มีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี มีกิจกรรมภายในที่
ดำเนินการเองและการให้บริการเข้าใช้อาคารสถานที่ โดยรายได้จากการให้บริการเข้าใช้สถานที่ที่จะ
นำส่งให้หน่วยงานต้นสังกัดและมีระเบียบการเบิกจ่ายเงินของมหาวิทยาลัย 2) การสร้างเครือข่ายใน
การดำเนินงานเป็นเครือข่ายศิลปินและหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน และ 3) ทุนทางชุมชน สังคม
และวัฒนธรรม ส่งเสริมและเอื้ออำนวยให้การดำเนินงานของหอศิลป์และวัฒนธรรมแต่ละแห่ง
ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

2. แนวทางการดำเนินงานหอศิลป์และวัฒนธรรมที่เหมาะสม ควรมีการกำหนดโครงสร้าง
การบริหารงาน มียุทธศาสตร์การบริหารงานที่ชัดเจน ซึ่งหน่วยงานที่ทำหน้าที่บริหารต้องมีบุคลากรที่มี
ความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ด้านศิลปะและวัฒนธรรม และบริหารสื่อเทคโนโลยีและ
สารสนเทศในเชิงรุก ควรมีกลยุทธ์เพื่อสร้างเครือข่ายร่วมดำเนินงานทั้งในและต่างประเทศ โดยเฉพาะ
เครือข่ายของสถาบันการศึกษาในกลุ่มประเทศอาเซียน เพื่อสร้างความพร้อมในการเข้าสู่การเป็น
ประชาคมอาเซียน ในปี พ.ศ. 2558

คำสำคัญ : แหล่งการเรียนรู้ หอศิลป์และวัฒนธรรม รูปแบบการจัดการ

Pissaravas Pootong and Ampawan Visavateeranon. (2014). *Model of Learning Center Management in Public University in Thailand : Case Study of Arts and Culture Museum*

Abstract

The purposes of the research were 1) to study the condition of operational management and the management model of art and culture museum in public university, namely in Chiang Mai University and in Khon Kaen University 2) to present suitable model and management guidelines for the Faculty of Fine Arts of Srinakharinwirot University

The sample for interview consisted of 2 executive officers and 3 officers in art and culture museum of Khon Kaen University and 3 executive officers and 2 officers in art and culture museum of Chiang Mai University. The research instrument is interview form.

The research findings were as follows:

1. Model of the management of art and culture museum in Khon Kaen University and Chiang Mai University were as follows: 1) Mission and management model : an administrative structure of art and culture museum should be working in the relevant of art and culture organization, for which the chancellor has authorized administrators on vice-level to act as a supervisor. Committees are set up from related working units to cooperate in the administration. Annual action plans are made. Internal activities are carried out both by themselves and through the provision of usage services of the location. Income from usage service of the location is transferred to original affiliations and there are regulations for distributing money of the University. 2) An operative network for artists and working units of the government and the private sector is created. 3) Community, social and cultural capital supporting in each mission and management of art and culture museum.

2. Suitable guidelines for the work of art and culture museums should be made. The administrative structure needs to be based on a clear administrative strategy and working units in charge must have staff who know and understand arts and culture, administration of communication technology and IT and are well experienced with these areas. There should be mechanisms to establish a cooperative network domestically and internationally, especially a network for institutions of educations in the ASEAN countries to prepare for the ASEAN Economic Community in 2015.

Keyword : Learning Center, Arts and Culture Museum, Model of management

ประกาศคุณูปการ

งานวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการแหล่งการเรียนรู้ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ : กรณีศึกษา หอศิลป์และวัฒนธรรม ดำเนินการได้ด้วยความกรุณาของคณะกรรมการพิจารณาทุนสนับสนุนการวิจัยของคณะศิลปกรรมศาสตร์ ภายใต้การบริหารของอดีตคณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์ (ผู้ช่วยศาสตราจารย์สินีนาถ เลิศไพรวัง) และสำเร็จลุล่วงด้วยดีจากความกรุณาของคณะที่ปรึกษาโครงการวิจัย รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา อินทรสุนานนท์ ที่ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ เพื่อให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณคณะผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการหอศิลป์วัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น รองศาสตราจารย์ ดร.นิยม วงศ์พงษ์คำ คุณวิทยา วุฒิไธสง และผู้ปฏิบัติงานในสำนักวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น คณะผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการหอศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชัยวุฒิ ร่วมฤทธิกุล อาจารย์ไชยยศ จันทราพิทย์ คุณไชยันตร์ โคเมแก้ว และผู้ปฏิบัติงานในหอศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่ได้สละเวลาอันมีค่าในการให้คณะผู้วิจัยสัมภาษณ์ข้อมูลที่มีคุณค่ายิ่งต่อการวิเคราะห์ข้อมูลได้ตรงตามบริบททางศิลปวัฒนธรรม นอกจากนี้ยังให้ความอนุเคราะห์ภาพถ่ายต่างๆ ที่นำเสนอในงานวิจัยเล่มนี้อีกด้วย

ขอขอบคุณคณาจารย์และคณะผู้บริหารคณะศิลปกรรมศาสตร์ทุกท่าน ศาสตราจารย์ ดร.วิรุณ ตั้งเจริญ รองศาสตราจารย์อำนาจ เย็นสบาย รองศาสตราจารย์วรรณรัตน์ ตั้งเจริญ ที่ให้การสนับสนุนให้ปฏิบัติภารกิจด้านการวิจัยอย่างต่อเนื่อง ขอขอบคุณ คุณธนพร แต่งขาว คุณวิรัช วิศวธีรานนท์ คุณนิภา ว่องไว คุณสมภพ จันเพ็ง และพี่ๆ น้องๆ คณะศิลปกรรมศาสตร์ สถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ และวิทยาลัยโพธิวิชชาลัย ที่ให้ความช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจด้วยดีเสมอมา

ท้ายที่สุดนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ ครูบาอาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้เพื่อการดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีคุณค่าแก่ตนเองและสังคมต่อไป

ผู้วิจัย

พิศรวัส ภูทอง

อัมพวัลย์ วิศวธีรานนท์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข
ประกาศคุุณูปการ.....	ค
บัญชีภาพประกอบ.....	ง
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำวิจัย.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
ประโยชน์ที่จะได้รับ.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	5
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการแหล่งการเรียนรู้.....	5
ความหมายและความสำคัญของแหล่งการเรียนรู้.....	5
การบริหารจัดการแหล่งการเรียนรู้.....	6
แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้.....	7
ความเป็นมาของแหล่งการเรียนรู้.....	7
แหล่งการเรียนรู้ในสถาบันอุดมศึกษา.....	14
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	19
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	20
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	22
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	22
ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	23
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	23
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	23

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 (ต่อ)	
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	24
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	24
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	25
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	25
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	25
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	99
สรุปและอภิปรายผล.....	99
ข้อเสนอแนะ.....	106
บรรณานุกรม.....	108

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1	กระบวนการสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย.....	21
---	---	----

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญ และที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

จากกระแสวัฒนธรรมหลังสมัยใหม่ (Post modernism) ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อสังคมในด้านต่างๆ และมีบทบาทในสังคมแห่งการเรียนรู้ วัฒนธรรมหลังสมัยใหม่มองเอกภาพท่ามกลางความหลากหลาย มองชุมชน มองความหลากหลายของวัฒนธรรม มองความหลากหลายของภูมิปัญญาในหลายมิติ เพื่อก่อให้เกิดพลวัตในการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 มาตรา 25 กำหนดให้รัฐมีหน้าที่ ส่งเสริมการดำเนินงานการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และศูนย์การกีฬา และนันทนาการ แหล่งข้อมูล และแหล่งการเรียนรู้อื่นอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2552 : 29) นอกจากนี้ การให้ความสำคัญกับแหล่งการเรียนรู้ในปัจจุบัน ถือเป็นการสนองตอบการปฏิรูปการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต นั่นคือการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการสอนและบทบาทของผู้สอนจากผู้ให้ข้อมูลเพียงฝ่ายเดียว มาเป็นผู้เสนอแนะ ผู้อำนวยการความสะดวกช่วยเหลือ สนับสนุนผู้เรียนในการแสวงหาความรู้ โดยเสนอแนะวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง การค้นพบความรู้จากการปฏิบัติของตนเอง ตลอดจนการสร้างความรู้ในสมองของตนเอง โดยอาศัยสื่อและแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ ดังนั้นกระบวนการการเรียนรู้จึงไม่ได้จำกัดขอบเขตเพียงการจัดการเรียนรู้เฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น แต่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้จากแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ อย่างหลากหลายและกว้างขวาง ทั้งที่มีอยู่ในบ้าน วัด สถานศึกษา สังคมและโลกด้วยวิทยาการที่ก้าวหน้ามากขึ้น ถือเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วย อีกทั้งการเรียนรู้มิได้มีเพียงการเรียนในระบบเท่านั้น การเรียนรู้นอกระบบ และการเรียนรู้ตามอัธยาศัย ก็ถือเป็นทางเลือกหนึ่งที่เปิดกว้างให้ผู้เรียนได้รับองค์ความรู้จากวิทยาการสมัยใหม่ ด้วยการมีเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยมากขึ้น การเข้าถึงข้อมูลต่างๆ ย่อมเป็นไปได้ง่ายขึ้น โดยอาศัยแหล่งการเรียนรู้ แหล่งอาชีพ สถานประกอบการ แหล่งการเรียนรู้ตามธรรมชาติ การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self Learning) และการศึกษาค้นคว้าจากสื่อและระบบเทคโนโลยีและสื่อสารสนเทศ (ICT)

พิพิธภัณฑ์หรือหอศิลปวัฒนธรรม มิได้ถูกมองเป็นเพียงแหล่งศึกษาทางด้านศิลปวัฒนธรรมอย่างเดียว แต่กลับเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงองค์ความรู้ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรมเป็นภาพสะท้อนของมนุษย์ ภาพสะท้อนของสังคม และภาพสะท้อนของวัฒนธรรมในภาคต่างๆ หอศิลปวัฒนธรรมจึงควรจะเชื่อมโยงหรือร่วมกับแหล่งการศึกษาต่างๆ เพื่อพัฒนาทั้งผู้สร้างสรรค์และผู้ชื่นชมศิลปวัฒนธรรม และเป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีบทบาทสำคัญในสังคมไทย

การก่อเกิดแห่งการเรียนรู้ หอศิลปวัฒนธรรมในสถาบันอุดมศึกษา เกิดขึ้นในคณะรัฐมนตรีโดยการนำของ ฯพณฯ ชวน หลีกภัย มีนโยบายให้สถาบันอุดมศึกษาจัดตั้งหอศิลป์ในส่วนภูมิภาคต่างๆ 4 ภาค ได้แก่ ภาคเหนือ (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่) ภาคใต้ (มหาวิทยาลัยทักษิณ) ภาคตะวันออก (มหาวิทยาลัยบูรพา) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (มหาวิทยาลัยขอนแก่น) ซึ่งการก่อเกิดแห่งการเรียนรู้ทางศิลปวัฒนธรรมในสถาบันอุดมศึกษาทั้งสี่แห่งถือเป็นการดำเนินการจัดตั้งแห่งการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับมาตรา 25 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 โดยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้เสนอโครงการก่อสร้างหอศิลป์กับรัฐบาลในสมัยนั้น เพื่อจัดสร้างหอศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ขึ้น ได้รับอนุมัติงบประมาณในการจัดสร้าง ในปี พ.ศ. 2539 และสร้างแล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2541 ซึ่งหลักคิดในการออกแบบให้เป็นสถานที่ ที่นอกจากจะเป็นหอศิลป์ไว้แลกเปลี่ยนทางด้านศิลปวัฒนธรรมและการศึกษาของศิลปิน นักวิชาการและชาวเชียงใหม่แล้ว ยังเป็นสถานที่ที่สามารถรองรับกิจกรรมทางด้านวัฒนธรรม ประเพณีของชุมชนและชาวบ้านอย่างใกล้ชิด เป็นสถานที่ที่คนในท้องถิ่นได้มาใช้มาพบปะและร่วมจรรโลงสังคม ศิลปวัฒนธรรมประเพณีให้ยั่งยืนและงอกงามสืบไป ส่วนหอศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น เริ่มดำเนินการอย่างจริงจังเมื่อพ.ศ. 2539 รัฐบาลในสมัย ฯพณฯ นายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี อนุมัติงบประมาณแผ่นดิน เพื่อดำเนินการก่อสร้างหอศิลปวัฒนธรรม ซึ่งตั้งอยู่บริเวณบึงสีฐานฝั่งตะวันตก เป็นอาคารทรงเลี้ยวขาวของชาวอีสาน เพื่อใช้แสดงนิทรรศการกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรมและงาน อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และเป็นอาคารเวทีแสดงกลางแจ้ง เพื่อใช้แสดงศิลปวัฒนธรรมการแสดง การดำเนินการครั้งนั้นได้ใช้งบประมาณเพื่อการก่อสร้างรวมทั้งสิ้น 54.5 ล้านบาท (สำนักวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2555ก : ออนไลน์)

จากแนวความคิดดังกล่าว เป็นผลให้เกิดการศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการแหล่งการเรียนรู้ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ : กรณีศึกษาหอศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อศึกษานโยบายแนวความคิดรูปแบบการบริหารจัดการและบทบาทของหอศิลปวัฒนธรรมในสถาบันอุดมศึกษาทั้งสี่ภาค โดยระยะแรกจะเป็นศึกษาหอศิลปวัฒนธรรมในสถาบันอุดมศึกษาสองภาคคือ ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อันจะนำมาพัฒนารูปแบบ กระบวนทัศน์ และ

แนวความคิดในการบริหารจัดการหอศิลป์และวัฒนธรรมของคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒให้สามารถตอบสนองกับความต้องการของชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัย เรื่อง รูปแบบการจัดการแหล่งการเรียนรู้ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ : กรณีศึกษาหอศิลป์และวัฒนธรรม มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินการและรูปแบบการบริหารจัดการของหอศิลป์และวัฒนธรรมในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐสองภาค คือ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยขอนแก่น
2. เพื่อนำเสนอรูปแบบและแนวทางในการบริหารจัดการที่เหมาะสมแก่คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ข้อมูลการดำเนินการและรูปแบบการบริหารจัดการหอศิลป์และวัฒนธรรมในสถาบันอุดมศึกษา นำไปใช้เสนอเป็นตัวแบบในการบริหารจัดการหอศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. เป็นแนวทางต่อหน่วยงาน/องค์การของรัฐในการส่งเสริมการดำเนินการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้ทั่วถึง และพอเพียงแก่ประชาชน

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษา ดังนี้

1. ขอบเขตทางด้านพื้นที่ที่ทำการศึกษา

ศึกษาเฉพาะกรณีหอศิลป์วัฒนธรรมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ซึ่งเป็นพื้นที่ที่เป็นตัวแทนของหอศิลป์ที่จัดสร้างในสมัยรัฐบาล ฯพณฯ ชวน หลีกภัย

2. ขอบเขตด้านประเด็นที่ศึกษา

การวิจัยครั้งนี้จะวิเคราะห์รูปแบบของการบริหารจัดการและการดำเนินงานของหอศิลป์และวัฒนธรรมในสถาบันอุดมศึกษาทั้งสองแห่ง ในพื้นที่เขตทั้งสองภาคโดยมุ่งศึกษาใน 3 ประเด็นหลัก คือ

1. ยุทธศาสตร์การพัฒนาหอศิลป์วัฒนธรรม
2. การบริหารจัดการ

- อาคารสถานที่
- บุคลากร
- งบประมาณ
- เครือข่ายและการมีส่วนร่วม
- สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ

3. การให้บริการ

นิยามศัพท์เฉพาะ

แหล่งการเรียนรู้ หมายถึง สถานที่ศึกษาหรือเรียนรู้ของบุคคลตั้งแต่เกิด เป็นการเรียนรู้ที่บุคคลสามารถเรียนรู้ได้ทุกรูปแบบ ทุกแหล่งการเรียนรู้ จากการศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบการศึกษา ซึ่งในที่นี้คือหอศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และหอศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยขอนแก่น

หอศิลปะและวัฒนธรรม หมายถึง สถานที่จัดการการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นทางด้านศิลปะและวัฒนธรรมในแขนงต่างๆ โดยมีพื้นฐานทางด้านศิลปะและวัฒนธรรมของแต่ละภาคในรูปแบบต่างๆกัน

สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป จัดตั้งหอศิลปวัฒนธรรมในสมัยฯ พณฯ ชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งมีนโยบายให้สถาบันอุดมศึกษาจัดตั้งหอศิลป์ในส่วนภูมิภาค 4 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยทักษิณ และมหาวิทยาลัยบูรพา ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะมหาวิทยาลัยขอนแก่นและมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

การจัดการ หมายถึง การดำเนินงานทางศิลปะและวัฒนธรรมที่ต้องอาศัยทรัพยากรต่างๆ อาทิ อาคารสถานที่ บุคลากร งบประมาณ เครือข่ายและการมีส่วนร่วม และสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการแหล่งการเรียนรู้ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ : กรณีศึกษา หอศิลป์และวัฒนธรรม มีเนื้อหาสาระของแนวคิดเพื่อการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการแหล่งการเรียนรู้
2. แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการของแหล่งการเรียนรู้
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
4. กรอบแนวคิดในการวิจัย

1.แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการแหล่งการเรียนรู้

ความหมายและความสำคัญของแหล่งการเรียนรู้

กรมวิชาการ (2545 : 43) ได้ให้ความหมายของแหล่งการเรียนรู้ คือ แหล่งข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศ และประสบการณ์ที่สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียน ใฝ่เรียน ใฝ่รู้ แสวงหาความรู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัยอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้และเป็นคนพลแห่งการเรียนรู้

สุมาลี สังข์ศรี และคณะ (2548 : 19 - 20) ได้สรุปแหล่งการเรียนรู้ หมายถึง แหล่งข้อมูล ข่าวสาร สารสนเทศ สถาบัน หน่วยงาน และวัตถุสิ่งของที่มนุษย์สร้างขึ้น เทคโนโลยี สิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ กิจกรรม ประเพณีหรือการดำรงชีวิตในชุมชน ในท้องถิ่นที่มีคุณค่าและมีความสำคัญต่อการเรียนการสอน เพราะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

อาชัญญา รัตนอุบล และคณะ (2548 : บทคัดย่อ) สรุปว่า แหล่งการเรียนรู้เป็นสิ่งที่มิอยู่ในสังคมรอบตัวเราที่เป็นสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต เป็นสิ่งที่มิอยู่ในธรรมชาติและมนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งเป็นแหล่งความรู้ที่ทำให้คนในสังคมเกิดการเรียนรู้และประสบการณ์ในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

ดังนั้น จึงอาจสรุปได้ว่า แหล่งการเรียนรู้ คือ สิ่งที่เป็นข้อมูลข่าวสารและสารสนเทศซึ่งเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นแล้วทำให้คนในชุมชน และสังคมซาบซึ้งถึงคุณค่า และเกิดกระบวนการเรียนรู้

ความสำคัญของแหล่งการเรียนรู้

แสงจันทร์ อินทนนท์ (2532 : 27 - 30) ได้ให้ความสำคัญของการจัดแหล่งความรู้ของหมู่บ้าน ดังนี้

1. ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบทให้อยู่ดี มีความสุข และสามารถนำความรู้ที่ได้รับมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบุคคล

2. ช่วยให้ประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้ มีความเชื่อมั่นในตนเอง จากการมีแรงงาน วัสดุ และทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนมาพัฒนาโดยไม่ต้องพึ่งพางบประมาณของรัฐ ทำให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบเป็นเจ้าของ รู้คุณค่า และพึ่งพาตนเองในที่สุด และเกิดการพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชน

3. ช่วยในคนชุมชนคิดเป็น รู้ปัญหา วิเคราะห์ ตัดสินใจและแก้ปัญหาเองได้ ตามสภาพแวดล้อมหรือชุมชนที่ตนเองอยู่อาศัย

นอกจากนี้ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (2531 : 27) ได้เห็นความสำคัญของการจัดแหล่งความรู้หมู่บ้าน ไว้ดังนี้

1. ประชาชนได้รับข่าวสารและมีความรู้ต่างๆ เพิ่มมากขึ้น
2. เป็นการส่งเสริมสร้างนิสัยการอ่านหนังสือ
3. เป็นสถานที่จัดกิจกรรม การพักผ่อน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ดังนั้น แหล่งการเรียนรู้ จึงมีความสำคัญต่อการส่งเสริมให้คนในชุมชนรับรู้และเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและสารสนเทศได้ง่าย เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองตามธรรมชาติ ยังผลให้เกิดการพัฒนาทรัพยากรบุคคลอันเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชุมชนและสังคมที่ยั่งยืนต่อไป

การบริหารจัดการแหล่งการเรียนรู้

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการมีพัฒนามายาวนานและมีความต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งทฤษฎีการจัดการที่เป็นที่ยอมรับ(หน่วยศึกษานิเทศน์ กรมสามัญศึกษา. 2543 : 35 – 36) อาทิ

ทฤษฎีของ Frederick N. Taylor กล่าวว่า การทำงานยึดหลักของ "Time and Motion Study" ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ความสามารถในการผลิตของคนจะเพิ่มขึ้น เมื่อ 1) จัดการเคลื่อนไหวที่ไม่จำเป็นในกระบวนการทำงาน 2) ให้คนงานได้รับการฝึกฝนให้รู้วิธีการทำงานแบบใหม่ 3) กำหนดมาตรฐานการทำงานให้สูง 4) จัดระบบค่าตอบแทนให้อยู่บนพื้นฐานความสามารถในการทำงานและผลงานที่เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ เทเลอร์ ยังเชื่อว่ามีความเป็นไปได้ที่จะกำหนดปริมาณงานที่แต่ละคนจะทำได้ในเวลาที่กำหนดโดยไม่กดดัน ผู้นำ คนงานจะได้ประโยชน์จากการทำงานให้ครบตามปริมาณ ซึ่งจะต้องมีหลักการพื้นฐานที่สำคัญ คือ

1. ต้องค้นหาและกำหนด "วิธีการที่ดีที่สุด"
2. การคัดเลือกและพัฒนาคน ต้องจัดให้เหมาะสมและสอดคล้องกับงาน โดยจัดการอบรมให้รู้จักวิธีการทำงานที่ถูกต้อง
3. ผู้บริหารต้องประสานงานอย่างใกล้ชิดกับผู้ปฏิบัติงาน

ทฤษฎีของ Henri Fayol มีกระบวนการบริหารที่ประกอบด้วย 1) การวางแผน(Planning)

2)การจัดองค์กร(Organizing) 3)การสั่งการ(Commanding) 4)การประสานงาน(Coordinating) และ 5)การควบคุม(Controlling)

ทฤษฎีของ Luther Gulick & Lyndall Urwick ได้เสนอกระบวนการบริหารที่เป็นที่รู้จักคือ POSDCoRB ดังนี้ 1)การวางแผน(Planning) 2)การจัดองค์กร(Organizing) 3)การจัดการบุคคล (Staffing) 4)การสั่งการ(Directing) 5)การประสานงาน(Coordination) 6)การรายงาน(Reporting) 7)การจัดงบประมาณ(Budgeting)

ซึ่งกระบวนการบริหารจัดการที่กล่าวไว้ข้างต้น ต้องอาศัยทรัพยากรเพื่อการขับเคลื่อน การดำเนินงานใดๆ นั้นจึงจะสามารถดำเนินไปได้เพื่อให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพต่อไป ซึ่งพรธิดา วิเชียรปัญญา (2547 : 38) ได้เสนอทรัพยากรที่สำคัญในกระบวนการบริหารจัดการงานใดๆ ได้แก่ งบประมาณ วัตถุดิบ เครื่องจักร การตลาด การจัดการ โดยมีมนุษย์เป็นผู้นำทรัพยากรต่างๆ มาใช้เพื่อการบริหารจัดการ

ดังนั้น การศึกษารูปแบบการจัดการแหล่งการเรียนรู้ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ : กรณีศึกษา หอศิลป์และวัฒนธรรม ถือเป็นการบริหารจัดการแหล่งการเรียนรู้ ย่อมจะต้องนำหลักการบริหาร โดยทั่วไปมาประยุกต์ใช้ในการกำหนดรูปแบบการจัดดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรที่สำคัญ คือ อาคารสถานที่ บุคลากร งบประมาณ เครือข่ายและการมีส่วนร่วม และสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ

2. แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการของแหล่งการเรียนรู้

ความเป็นมาของแหล่งการเรียนรู้

จุดเริ่มต้นของแหล่งการเรียนรู้ในประเทศไทยมีความเหมือนและความแตกต่างจากจุดเริ่มต้น ในการจัดสร้างแหล่งการเรียนรู้(พิพิธภัณฑ์)ในประเทศตะวันตก คือมีหลักฐานชัดเจนเริ่มในสมัยรัชกาล พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่พระองค์ท่านได้เริ่มกระบวนการเก็บสะสมของต่างๆตั้งแต่ที่ยังทรงผนวชเป็นพระแล้วได้เสด็จจาริกแสวงบุญตามที่ต่างๆ สิ่งที่ท่านเก็บสะสมระยะแรก เป็นของพื้นที่บ้านที่มีความน่าสนใจ แต่ที่น่าสนใจคือ หลักศิลาจารึกที่น่าจะค้นพบในสมัยที่เสด็จไปรุดงค์ทาง ภาคเหนือตอนกลาง เมื่อพระองค์ได้สถาปนาเป็นพระเจ้าแผ่นดินแล้วจึงเริ่มที่สร้างพิพิธภัณฑ์ขึ้นมา เป็นการสว่นพระองค์ เหตุผลหลักคือ ต้องการแสดงให้เห็นว่าประเทศสยามในสมัยพระองค์ไม่ได้เป็น บ้านป่าเมืองเถื่อน ไม่มีวัฒนธรรมหรือไม่ศิวิไลซ์เหมือนกับบรรดาประเทศทางตะวันตกที่กำลังแข่งขัน กันล่าอาณานิคม สิ่งที่พระองค์ท่านนำมาจัดแสดงในขณะนั้นส่วนใหญ่จะเป็นของราชบรรณาการจาก ประเทศต่างๆ โดยพระองค์ท่านได้จัดอาคารหลังหนึ่งโดยเฉพาะเพื่อใช้จัดแสดงสิ่งของเหล่านั้น สิ่งที่ แสดงถึงความเหมือนกันของการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ของไทยกับประเทศตะวันตก คือ “การจัดตั้ง พิพิธภัณฑ์สถานเป็นความนิยมของขุนนาง พ่อค้า และบรรดาเจ้านายเชื้อพระวงศ์ในราชสำนักต่าง ๆ

ที่จะต้องรวบรวมหลักฐานทางอารยธรรม และศิลปกรรมเพื่อประดับสติปัญญาความอัจฉริยะของตน" (นิคม มุลิกะคามะ และคณะ. 2543 : 4,25) ผลงานส่วนใหญ่ที่รวบรวมในระยะแรกนั้น ได้แก่ งานด้านประติมากรรม จิตรกรรม ต่อมาการรวบรวมผลงานที่นอกจากจะเป็นงานด้านประติมากรรมและจิตรกรรมแล้ว ยังแพร่หลายไปทางด้านชีววิทยา ภูมิศาสตร์แผนที่ และตำรับตำราต่าง ๆ สถานภาพของห้องรวบรวมวัตถุเหล่านี้ เรียกว่า พิพิธภัณฑ์สถานส่วนบุคคล (Private Collection) เพราะถือว่าบุคคลเป็นผู้สนับสนุนในการรวบรวมทั้งหมด ซึ่งไม่ต่างจากประเทศไทยที่พิพิธภัณฑ์สถานแห่งแรกเป็นพิพิธภัณฑ์สถานส่วนพระองค์ (Royal Collection) ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2394-2399) ซึ่งมีหลักฐานบันทึกของราชทูตเยอรมันที่เข้ามาในสมัยนั้นเรียกว่า Royal Museum (เคลาส์ เวก์ และเคลาส์ โรเซนแบร์ก. 2520 : 35-36) ดังความตอนหนึ่งว่า

"...จากท้องพระโรงทูตและคณะได้รับเชิญให้ไปยังพระที่นั่งในบริเวณพระบรมมหาราชวัง ซึ่งสร้างตามแบบยุโรปทางปีกด้านข้างตึกมีป้าย Royal Museum และมีข้อความว่า PROTECT This Museum และ Respect This Ordinance บันไดที่นำไปสู่พระที่นั่งนั้นกว้างและมีสองระดับ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จมาทรงต้อนรับแยกตรงประตูและทรงนำไปยังห้องกว้างตกแต่งสวยงาม... พื้นห้องปูพรมสีแดง ฝาผนังและเพดานประดับไม้ บันไดและตู้รอบ ๆ มีหุ่นจำลองภาพท้องฟ้าและดาวนพเคราะห์ พร้อมทั้งเครื่องมือฟิสิกส์ ดาราศาสตร์และลูกโลกตั้งอยู่"

ซึ่งวัตถุประสงค์ของการรวบรวมวัตถุสิ่งของเหล่านั้น เพื่อใช้เป็นผลทางการเมืองระหว่างประเทศส่วนหนึ่งแล้วยังถือเป็นการเก็บรวบรวมอีกส่วนหนึ่ง ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งอยู่ในช่วงที่ประเทศทางตะวันตกกำลังล่าอาณานิคม (เมืองขึ้น) การที่ทูตจากประเทศต่างๆ ได้มาชื่นชมผลงานวัตถุสิ่งของต่างๆ ในเหล่านี้ในพิพิธภัณฑ์ ถือเป็นสิ่งแสดงให้เห็นว่าสยามในสมัยนั้นมีรากฐานทางประวัติศาสตร์ เช่น หลักศิลาจารึก หลักที่ 1 ที่ได้มาจากเมืองสุโขทัยเก่า สิ่งของโบราณที่ได้จากการเสด็จประพาสหัวเมือง และที่สำคัญคือ เครื่องราชบรรณาการจากสมเด็จพระราชินีวิกตอเรียแห่งอังกฤษ เช่น รถไฟ ลูกโลกจำลอง เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับประเทศตะวันตก มิใช่เป็นบ้านเมืองที่อยู่อย่างโดดเดี่ยว ซึ่งพระที่นั่งประพาสพิพิธภัณฑ์เป็นที่จัดเก็บสิ่งของต่าง ๆ เหล่านี้ น่าที่จะมีส่วนที่เป็นที่มาของคำว่า "พิพิธภัณฑ์" ซึ่งใช้สืบต่อกันมาเป็นชื่อเรียกพิพิธภัณฑ์สถานในปัจจุบัน

ความแตกต่างของพิพิธภัณฑ์ในประเทศไทยกับประเทศตะวันตกในยุคแรกๆ คือการดำเนินการของพิพิธภัณฑ์ทางยุโรป จะมีลักษณะเป็นพิพิธภัณฑ์แห่งชาติ พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น พิพิธภัณฑ์สถานศึกษา และพิพิธภัณฑ์ส่วนตัว แต่พิพิธภัณฑ์สถานของไทยอยู่ภายใต้การอุปถัมภ์ค้ำชูของสถาบัน

พระมหากษัตริย์มาโดยตลอด จนมาภายหลังการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบอบประชาธิปไตย จึงมีการเปลี่ยนแปลงมาอยู่ในการดูแลของรัฐบาล ดังนั้น บทบาทของสถาบันพระมหากษัตริย์ในขณะนั้นจึงมีอิทธิพลต่อการดำเนินการของพิพิธภัณฑ์ของไทยอย่างมาก จึงอาจกล่าวได้ว่า ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ส่วนพระองค์ ณ พระที่นั่งประพาสพิพิธภัณฑ์ เพื่อเป็นเครื่องมือแสดงให้ชาวต่างชาติเห็นถึงความโอ่อ่าลังการ และแสดงออกถึงความมีอารยธรรมของคนไทย

ต่อมา ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงใช้พิพิธภัณฑ์สถานเป็นเครื่องประกาศอารยธรรมอันเก่าแก่ ทรงโปรดให้จัดแสดงพิพิธภัณฑ์สถาน เพื่อประชาสัมพันธ์การแสดงผลสินค้าที่เป็นผลิตผลทางการเกษตรกรรม เพื่อให้ต่างชาติได้สั่งซื้อเป็นสินค้าส่งออก ควบคู่ไปกับด้านศิลปวัฒนธรรม พร้อมทั้งส่งเสริมให้ประชาชน คนไทยได้เข้าชมของที่นำมาจัดแสดง ถือว่าเป็นการจัดนิทรรศการชั่วคราว นอกจากนั้นยังจัดในวันเฉลิมพระชนมพรรษาของพระองค์ และในงานสมโภชพระนครครบร้อยปี ทรงโปรดฯ ให้ออกประกาศชักชวนพระบรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการ ตลอดจนประชาชนทั่วไป ให้นำสิ่งของมาร่วมจัดแสดง สิ่งของที่แสดงในคราวนั้นมีหลายประเภท เช่น ผลิตผลทางการเกษตร อุตสาหกรรม งานช่างฝีมือ โบราณวัตถุ ตลอดจนสิ่งประดิษฐ์ทางวิชาการต่าง ๆ มีการสร้างร้านโรงชั่วคราว ในบริเวณท้องสนามหลวง สำหรับเป็นที่จัดแสดงโดยแยกเป็นห้อง ๆ ต่อกันไปตามประเภทสิ่งของ (สงศรี ประพัฒน์ทอง และคณะ. 2539 : 35) แต่สิ่งที่น่าสนใจคือ ในประกาศนั้นมีข้อความที่น่าสนใจเกี่ยวกับกระบวนการทางพิพิธภัณฑ์คือ "...ผู้หนึ่งผู้ใดมิของประหลาดที่จะเอามาตั้งในหอนมวเซียมนี้ ขอให้เอามา ณ วันพุธ เดือนสิบ แรมสามค่ำ จนถึง ณ วันอาทิตย์ เดือนสิบ แรมสิบสี่ค่ำ จะให้มีพนักงานรับ และลงเลขนับเบอร์ ทุกๆ สิ่งของ ผู้ที่เอามาแล้ว จะให้ตัวพิมพ์ใบเสร็จให้กับผู้ที่เอามาให้จะได้เอาสิ่งของไปก็ได้..." จากประกาศฉบับนี้ แสดงให้เห็นว่ามีการลงบัญชีสิ่งของตามระบบของพิพิธภัณฑ์เป็นครั้งแรกในประเทศไทย แต่อย่างไรก็ดี ในสมัยพระองค์ก็ได้มีการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สถานถาวรขึ้นโดยได้ย้ายสถานที่จัดแสดงพิพิธภัณฑ์ชั่วคราวจากหอดองคอคเดีย (ศาลาสหทัยสมาคม) มาไว้ที่พระราชวังบวรสถานมงคล หรือที่เรียกว่า "มิวเซียมหลวงที่วังหน้า" (พ.ศ.2430) โดยได้มีการยกงานการพิพิธภัณฑ์ขึ้นเป็นกรมพิพิธภัณฑ์สถาน สังกัดกระทรวงธรรมการ มีพระเจ้าน้องยาเธอพระองค์เจ้าไชยานุชิต กรมหมื่นพงศาตติศรมหิป เป็นอธิบดีคนแรก อย่างไรก็ตาม สิ่งของที่จัดแสดงก็ยังมีน้อย เพราะบางส่วนได้ถูกยืมนำไปจัดแสดงตามงาน Exhibition ต่างๆ ในประเทศตะวันตก สิ่งที่น่าสนใจอีกอย่างหนึ่งในสมัยพระองค์คือ จัดส่งเจ้าหมื่นศรีสรลักษณ์ (เพ็ง บุนนาค) เจ้ากรมพิพิธภัณฑ์ ไปศึกษาดูงานตามมิวเซียมตามมหานครในยุโรป เพื่อจะได้ศึกษาการจัดการมิวเซียม และวิธีการจัดแสดงสิ่งของต่างๆ รวมทั้งสรรหาผู้เชี่ยวชาญมาช่วยงานพิพิธภัณฑ์สถานที่วังหน้า ดังจะเห็นจากสำเนารายงานการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สถานที่เจ้าหมื่นศรีสรลักษณ์

ได้เขียนรายงานขึ้นเสนอต่อเจ้าพระยาภาสกรวงศ์ เสนาบดีกระทรวงธรรมการ ได้ทราบภายหลังกลับจากดูงานพิพิธภัณฑ์ทางยุโรป

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นขึ้นเป็นครั้งแรก โดยหัวเมืองมณฑลอยุธยามีความเคลื่อนไหวในเรื่องพิพิธภัณฑ์สถาน เมื่อพระยาโบราณราชธานินทร์ สมุหเทศาภิบาลมณฑลอยุธยาได้รับแนวคิดในเรื่องการสะสมอนุรักษ์สมบัติทางศิลปวัฒนธรรมของชาติ จากสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ซึ่งดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงมหาดไทยในขณะนั้น ทำให้เกิดความสนใจด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี และรวบรวมเก็บรักษาศิลปวัตถุและโบราณวัตถุในพื้นที่ไว้เป็นจำนวนมาก ในรูปแบบของพิพิธภัณฑ์สถาน ณ พระราชวังจันทร์เกษม เรียกว่า “โบราณพิพิธภัณฑ์” เมื่อปี พ.ศ. 2445 หลังจากการก่อตั้ง “มิวเซียม” (Museum) ณ ศาลาสหทัยสมาคม เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2447 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเสด็จทอดพระเนตร และพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ย้ายสิ่งของมาจากโรงม้าพระที่นั่งไปจัดแสดงที่พลับพลาจตุรมุข และสร้างระเบียบตามแนวกำแพงด้านทิศเหนือและตะวันออก สำหรับจัดตั้งศิลปาจารึก และประติมากรรมศิลปะตั้งเป็นพิพิธภัณฑ์ชื่อว่า “อยุธยาพิพิธภัณฑ์” ถือเป็นพิพิธภัณฑ์สถานประจำท้องถิ่นแห่งแรกในประเทศไทย (ปณิตา สระวาสี. 2554 : ออนไลน์)

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเพิ่มบทบาทของพิพิธภัณฑ์สถานในเชิงอนุรักษ์สมบัติทางศิลปวัฒนธรรมของชาติ เพราะกลุ่มบุคคล นักวิชาการ โดยเฉพาะนักภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และโบราณคดีจากตะวันตกเริ่มปลูกฝังความคิดในการสะสมของเก่า ของแปลก ของหายาก ให้กับคนของตน ทำให้ประเทศไทยเริ่มมีปัญหาเรื่องการสูญหายซึ่งโบราณวัตถุ และความเสียหายตามโบราณสถาน จากการสำรวจ ค้นหา หรือขุดค้นโดยมิได้รับอนุญาต ดังจะเห็นได้จากพระราชดำรัสในประกาศที่ว่า “...ในสยามประเทศนี้มีของโบราณ เช่น เจดีย์สถานและวัตถุต่าง ๆ ซึ่งสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินและช่างที่ชำนาญศิลปศาสตร์ได้สร้างไว้แต่ปางก่อนเป็นอันมาก ของโบราณเช่นกล่าวมา ย่อมเป็นหลักฐานในพงศาวดารและเป็นเครื่องอุปกรณ์ การตรวจตราหาความรู้โบราณคดีต่าง ๆ ...” (ประภัสสร โพธิ์ศรีทอง. 2536 : 23) ดังนั้นหน้าที่หลักอีกอย่างหนึ่งของพิพิธภัณฑ์สถานในสมัยรัชกาลที่ 6 จึงขึ้นอยู่กับกรมศิลปากร มีหน้าที่ดูแลและมีบทบาทสำคัญในเรื่องของการอนุรักษ์อีกด้วย

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงเล็งเห็นว่า กิจการพิพิธภัณฑ์สถานที่ได้ดำเนินการมา 39 ปีจนถึงสมัยของท่านนั้น ยังขาดสิ่งที่สำคัญก็คือ การขาดนักวิชาการ พระองค์จึงมีพระบรมราชโองการโอนกิจการพิพิธภัณฑ์สถานให้มาขึ้นอยู่กับกรมการหอสมุดสำหรับพระนคร ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น ราชบัณฑิตยสภา เนื่องจากทรงเห็นว่า คณะกรรมการของราชบัณฑิตยสภา ประกอบด้วยนักวิชาการหลายแขนง ล้วนแต่เป็นนักปราชญ์ราชบัณฑิต จึงมีความเหมาะสมที่จะดูแล

กิจการของพิพิธภัณฑ์สถาน เพราะงานในหน้าที่เดิมทั้งในด้านวรรณคดี โบราณคดี และงานที่เกี่ยวข้องกับการตรวจรักษาโบราณวัตถุของชาติ เป็นลักษณะงานที่น่าจะช่วยให้การพัฒนาศาสนา พิพิธภัณฑ์สถานสัมฤทธิ์ผลมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการเผยแพร่ความรู้ให้กับประชาชน ผ่านเนื้อหาการจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ที่มีมั่นคงและมีประโยชน์ต่อสาธารณะได้อย่างแท้จริงต่อไป (กรมศิลปากร. 2480 : 2) ซึ่งสมเด็จพระบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ มีฐานะเป็นนายกรัฐมนตรีในขณะนั้น ได้ทรงวางแผนเนื้อหาการจัดแสดงไว้อย่างกว้าง ๆ เพื่อให้ครอบคลุมลักษณะของการเป็นพิพิธภัณฑ์สถานที่จะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน แต่เนื่องจากจำนวนศิลปะโบราณวัตถุที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก ประกอบกับความจำเป็นต่อการอนุรักษ์สมบัติของชาติ ทำให้ไม่สามารถที่จะกระทำได้เต็มที่ จำเป็นที่จะต้องจัดลำดับความสำคัญ และส่งสิ่งของ วัตถุบางส่วนคืนให้กับเจ้าของกระทรวงที่เกี่ยวข้อง เพื่อจะได้นำไปจัดเก็บ หรือจัดทำพิพิธภัณฑ์สถานของกระทรวงนั้น ๆ เอง เพื่อที่จะได้มีพื้นที่จัดดำเนินการในพื้นที่เดิม สอดคล้องกับข้อความตอนหนึ่งที่ มจ.หญิงพูนพิสมัย ดิสกุล (กรมศิลปากร. 2517 : 3) ได้กล่าวไว้ว่า “ขณะนั้นวัตถุพิพิธภัณฑ์ที่มีอยู่ส่วนใหญ่เป็นสัตว์สดัตว์ที่อยู่ในสภาพที่เก่าแก่ ยากแก่การจัดแสดง” แสดงให้เห็นว่าพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติในสมัยนั้น มุ่งเน้นอยู่กับวัตถุทางธรรมชาติ เป็นลักษณะพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยา จำเป็นที่สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพจะต้องนำวัตถุโบราณส่วนของพระองค์ท่านมาใช้ในการจัดแสดงรวมถึงขอพระราชทานยืมสิ่งของบางส่วนจากพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

“ซึ่งโดยลักษณะของวัตถุแล้วยังคงเป็นศิลปวัตถุที่แสดงถึงฝีมือช่างศิลปกรรมของไทยเหมือนพิพิธภัณฑ์สถานก่อนหน้านี้ แต่ที่เพิ่มมากขึ้นและจัดแสดงไว้ เป็นศิลปกรรมชิ้นเอกคือกลุ่มวัตถุโบราณ อาทิ ประติมากรรมต่าง ๆ ที่ได้จากภูมิภาคของประเทศไทย เช่น ขวา อินเดีย เป็นต้น แล้วนำมาจัดแสดงตามยุคสมัยทางศิลปะตามหลักประวัติศาสตร์ศิลปะที่ศาสตราจารย์ออร์ซ เซเดส์ ได้ศึกษากำหนดหลักเกณฑ์ไว้” (สมลักษณ์ เจริญพจน์. 2539 : 58)

สิ่งที่เห็นได้ชัดคือการเริ่มต้นจากงานศึกษาค้นคว้าทางวิชาการก่อนเป็นหลัก โดยพิจารณาจากประเภทและจำนวนของศิลปะโบราณวัตถุที่มีอยู่แล้ว จึงแยกกลุ่มของวัตถุจัดแสดงเป็นเรื่อง ๆ ไป ซึ่งนำไปสู่มาตรฐานสากลมากขึ้น ในรัชสมัยของรัชกาลที่ 7 (พ.ศ. 2470-2472) กิจการพิพิธภัณฑ์สถานในส่วนของภูมิภาคได้มีการขยายตัว เช่น มีการเปิดพิพิธภัณฑ์สถานวัดพระธาตุหริภุญไชย จ.ลำพูน พิพิธภัณฑ์สถานวัดมหาธาตุ จ.เพชรบุรี แสดงให้เห็นว่าคนท้องถิ่นก็มีความสนใจในเรื่องพิพิธภัณฑ์เช่นกัน ช่วงเวลาเดียวกันในประเทศทางยุโรปและอเมริกา การดำเนินการส่วนใหญ่ของพิพิธภัณฑ์ได้ก้าวหน้าไปมากแล้ว โดยนอกเหนือจากพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติที่สนับสนุนโดยรัฐบาลของชาตินั้นๆ ยังมีการส่งเสริมให้เกิดพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น พิพิธภัณฑ์เอกชนต่างๆ โดยรัฐบาลได้ลดหย่อนในเรื่องของภาษีต่างๆ เพื่อให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ของชุมชน และของชาติ

นอกจากนั้น รูปแบบการจัดพิพิธภัณฑ์ยังได้มีการแบ่งแยกตามประเภทของวัตถุต่างๆ ทำให้ตัวพิพิธภัณฑ์สถานมีความหลากหลายไม่จำเพาะเจาะจงอยู่ในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง เหมือนกับประเทศไทยในสมัยนั้น ที่มีการปรับปรุงรูปแบบจากพิพิธภัณฑ์สถานทางธรรมชาติวิทยามาเป็นพิพิธภัณฑ์สถานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี ซึ่งความเจริญทางด้านพิพิธภัณฑ์ของต่างประเทศพิจารณาได้จากการที่มีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการจำแนกประเภทของพิพิธภัณฑ์

หลักการจำแนกพิพิธภัณฑ์ของทางยุโรปและอเมริกา (นิคม มุลิกะคามะ และคณะ. 2543 : 1-2) แบ่งออกเป็นศาสตร์ต่างๆ ดังนี้

1. พิพิธภัณฑ์สถานทางวิทยาศาสตร์และเครื่องจักรกล จัดแสดงผลผลิตทางวิทยาศาสตร์ ตลอดจนเครื่องมือ เครื่องจักร เครื่องบิน รถไฟ ฯลฯ
2. พิพิธภัณฑ์สถานทางธรรมชาติวิทยา จัดแสดงเรื่องราวความงามของธรรมชาติบนผืนดิน ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ใต้ดิน และเรื่องราวในท้องฟ้า
3. พิพิธภัณฑ์สถานทางมานุษยวิทยา จัดแสดงเรื่องราววัฒนธรรมของชนเผ่าต่าง ๆ ซึ่งอาศัยหรือเคยอาศัยอยู่ในโลก เพื่อให้คนได้รู้และเข้าใจเรื่องราวซึ่งกันและกัน
4. พิพิธภัณฑ์สถานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี จัดแสดงเรื่องราวหลักฐาน ความเป็นมาของมนุษย์ในอดีตของท้องถิ่นต่าง ๆ
5. พิพิธภัณฑ์สถานทางศิลปะ จัดแสดงศิลปะประเภทต่าง ๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม การตกแต่ง ฯลฯ ที่มนุษย์ได้สร้างสรรค์ไว้
6. พิพิธภัณฑ์สถานทางศิลปะร่วมสมัยหรือหอศิลป์กรรม จัดแสดงงานศิลปะที่ศิลปินปัจจุบันทำขึ้นเพื่อจะได้ทราบถึงแนวความคิดทัศนคติและอุดมการณ์ในด้านสุนทรีย์ด้วย
7. พิพิธภัณฑ์สถานแบบพิเศษ จัดแสดงเรื่องราวเฉพาะอย่าง เช่น มีดสำหรับการผ่าตัดทางการแพทย์ รถยนต์ จักรยาน ฯลฯ

ดังที่ได้นำเสนอพัฒนาการของแหล่งการเรียนรู้ข้างต้น ทำให้เห็นถึงบทบาทของสถาบันพระมหากษัตริย์ที่มีต่อการพัฒนาการของพิพิธภัณฑ์สถาน ตั้งแต่การริเริ่มจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สถานส่วนพระองค์จนมาเป็นพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติภายใต้การดูแลของราชบัณฑิตยสภา ซึ่งกรอบของการจัดแสดงมุ่งเน้นเรื่องความเป็นชาติ ศิลปวัฒนธรรม เกี่ยวข้องกับสถาบันพระมหากษัตริย์ วัตถุที่แสดงส่วนใหญ่ก็เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกัน หรือจัดสร้างขึ้นเพื่อพระมหากษัตริย์ตั้งแต่โบราณกาล การจัดพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติในช่วงนั้นยังไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับประชาชนทั่วไปอย่างเด่นชัด มุ่งเน้นให้เห็นถึงความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ที่ประชาชนควรที่จะต้องเคารพและรักษาไว้ แม้ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองของไทย พ.ศ. 2475 ที่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจาก

ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช มาสู่การปกครองในระบอบประชาธิปไตย รัฐบาลในสมัยนั้นก็ยังมีความคิดเกี่ยวกับรูปแบบการจัดพิพิธภัณฑ์สถานที่ไม่แตกต่างไปจากเดิม "รัฐบาลได้ดำริว่าทรัพย์สินของพระมหากษัตริย์เป็นสมบัติอันมีค่ายิ่งมีมาก การให้ความรู้ทางประวัติศาสตร์และศิลปกรรมถือเป็นสิ่งที่มีประโยชน์เป็นอันมากถ้าราษฎรได้มีโอกาส มีส่วนรู้เห็น และแสวงหาความรู้ในสิ่งอันมีค่าเหล่านั้นก็จะถือเป็นการเชิดชูพระเกียรติยศพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นสิ่งที่เหมาะสมกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย คณะรัฐมนตรีได้เล็งเห็นความสำคัญในเรื่องดังกล่าว จึงลงมติให้ตั้งกรรมการขึ้นมาคณะหนึ่ง มีหน้าที่รวบรวมทรัพย์สินพระมหากษัตริย์ เลือกคัดสรรสิ่งที่เห็นสมควรจัดตั้งเป็นสถานพิพิธภัณฑ์ สำหรับประดิษฐานและเก็บรักษาสิ่งเหล่านั้นไว้เพื่อให้ราษฎรชม โดยตั้งชื่อว่า "ราชพิพิธภัณฑ์" ซึ่งเป็นคำกล่าวของหลวงวิจิตรวาทการ รัฐมนตรีกระทรวงวัฒนธรรมในสมัยนั้นในพิธีเปิดราชพิพิธภัณฑ์ ในวันที่ 24 มิถุนายน 2483 เนื่องในวันชาติ

ช่วงรอยต่อระหว่างการเปลี่ยนแปลงการปกครองไม่ได้ส่งผลต่อรูปแบบการจัดพิพิธภัณฑ์ ในช่วงระยะเวลาการสร้างชาติของรัฐบาลในสมัยนั้นเลย ซึ่งในปี พ.ศ. 2490 ถือเป็นที่เห็นการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์สถานของไทยที่ชัดเจนมากที่สุด นั่นคือพิพิธภัณฑ์ของไทยได้เข้าเป็นสมาชิกของสภาการพิพิธภัณฑ์ระหว่างชาติ (International Council of Museums) ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากองค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์ของสหประชาชาติ (UNESCO) ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลัก (จิรา จงกล. 2532 : 17) ดังนี้

1. ให้คำจำกัดความของพิพิธภัณฑ์สถาน รวมมีอสนับสนุนสถาบันพิพิธภัณฑ์สถานและผู้ประกอบการอาชีพพิพิธภัณฑ์
2. ดำเนินการประสานงานและช่วยเหลือกันระหว่างพิพิธภัณฑ์สถานทั้งหลายและระหว่างผู้ประกอบการอาชีพพิพิธภัณฑ์ในระดับระหว่างประเทศ
3. เน้นความสำคัญของหน้าที่ของพิพิธภัณฑ์สถานและวิชาชีพพิพิธภัณฑ์ที่มีต่อชุมชนและการส่งเสริมให้เกิดความรู้ความเข้าใจของมวลชนในโลก

จากการที่พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติของไทยได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกของสภาการพิพิธภัณฑ์ระหว่างชาติ ส่งผลให้การจัดการระบบงานของพิพิธภัณฑ์ไทยมีความชัดเจนมากขึ้น โดยเริ่มแนวปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของสภาการพิพิธภัณฑ์ระหว่างชาติที่วางไว้ ดังส่งศรี ประพัฒน์ทอง และคณะ (2539 : 89) กล่าวว่า "กรอบการดำเนินงานของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติของไทยได้รับการกำหนดให้เห็นชัดเจนขึ้นเป็นครั้งแรก โดยมีหลักสองประการคือ เป็นสถานที่เก็บรวบรวม สงวนรักษาและศึกษาวิจัยวัตถุต่าง ๆ อันเป็นหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์และสิ่งแวดล้อมสถาบันนี้ ต้องนำผลแห่งการศึกษาวิจัยนั้นออกเผยแพร่ ด้วยการจัดแสดงเพื่อให้ผู้เข้าชมได้รับความรู้และความเข้าใจใน

เรื่องราวดังกล่าว ซึ่งเกี่ยวข้องกับตนเอง ทั้งนี้เพื่อให้ผลการดำเนินงานนั้นมีส่วนในการพัฒนาสังคมสืบไป"

นอกจากนี้ จากการที่พิพิธภัณฑสถานได้พัฒนาเข้าสู่ระบบสากล ทำให้ความสับสนคลุ้มเครือในด้านบทบาทและหน้าที่ของพิพิธภัณฑสถานลดลง ทำให้มีผู้รับผิดชอบที่ชัดเจนขึ้น และที่สำคัญพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติได้จัดแบ่งองค์การบริหารภายในชัดเจนคือ มีองค์การด้านการบริหาร ด้านวิชาการ ด้านการนำเสนอ และด้านการบริการการศึกษา ถือเป็นหลักในการทำงานของพิพิธภัณฑสถานโดยทั่วไป เป็นผลให้พิพิธภัณฑสถานต่างๆ ใช้หลักการบริหารงานที่กล่าวไว้ข้างต้นมาใช้ในการบริหารพิพิธภัณฑสถานเพื่อให้มีมาตรฐานสากลในการบริหารองค์การพิพิธภัณฑสถาน

แหล่งการเรียนรู้ในสถาบันอุดมศึกษา

หน่วยงานที่ดำเนินงานในรูปแบบของพิพิธภัณฑสถานอยู่ในสถานศึกษามีจำนวนมากในปัจจุบัน จากการสืบค้นฐานข้อมูลพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่นในประเทศไทย ตั้งแต่โรงเรียน สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ สถาบันอุดมศึกษาเอกชน และวิทยาลัยชุมชน พบว่าพิพิธภัณฑสถานในสถาบันศึกษามีอยู่ทั้งหมด 234 แห่ง และยังมีอีกหลายแห่งที่ไม่ปรากฏชื่ออยู่ในฐานข้อมูล ทำให้ทราบถึงการเจริญเติบโตอย่างก้าวกระโดดจากเดิมเมื่อ พ.ศ. 2539 มีพิพิธภัณฑสถานในสถานศึกษา 62 แห่ง ภายในช่วงระยะเวลาต่อมาอีก 10 ปี มีการเพิ่มปริมาณของพิพิธภัณฑสถานมากถึง 3 เท่า การจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่นส่งผลต่อการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน โดยอาศัยโรงเรียน วัด และสถานศึกษาเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูล ซึ่งศรีศักร วัลลิโภดม (2543 : 3) กล่าวว่า บทบาทของพิพิธภัณฑสถานจะเริ่มโดดเด่นขึ้นอย่างชัดเจน ในฐานะที่เป็นกลไกที่สำคัญเพื่อการศึกษาในระบบ ทำให้คนคิดเป็นไม่ใช่ศึกษาแต่ในโรงเรียนอย่างเดียว ตรงนี้เป็นสิ่งจำเป็นและเห็นว่าเป็นวิวัฒนาการของสังคมมนุษย์ด้วย แต่ก่อนนี้สังคมไทยตกอยู่ในกระบวนการจัดพิพิธภัณฑสถานเพื่อชาติ เพื่อการโอ้อวดว่าเรามีอารยธรรม แต่บัดนี้สังคมได้เปลี่ยนแปลงและซับซ้อนมากขึ้น เราจะเน้นเฉพาะวัฒนธรรมส่วนกลางให้เห็นว่าเป็นชาติอย่างเดียวนั้นไม่พอ เนื่องจากปัจจุบัน กระบวนการเปลี่ยนแปลงของโลกได้ลงไปสู่ท้องถิ่น ถ้าชาติไม่เข้มแข็ง ท้องถิ่นก็อยู่ไม่ได้ เพราะฉะนั้นจำเป็นต้องลงไปสู่ท้องถิ่น การปลูกจิตสำนึกในท้องถิ่นให้เข้มแข็ง ให้รู้จักคิดเป็นทำเป็นนั้น พิพิธภัณฑสถานท้องถิ่นจะเป็นกลไกที่สำคัญที่สุด"

ในปี พ.ศ. 2500 เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านสังคมวัฒนธรรมและเงื่อนไขทางการเมือง ทำให้กระแสการพัฒนาท้องถิ่นมีความหมายยิ่งขึ้น นโยบายการพัฒนาพิพิธภัณฑสถานของหน่วยงานภาครัฐหลายหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานหรือศูนย์วัฒนธรรมขึ้นในท้องถิ่น รูปแบบการจัดการในการดูแลรักษาของพิพิธภัณฑสถานและแหล่งการเรียนรู้ได้ถูกกระแสความเจริญทางโลกเปลี่ยนแปลงอย่างมากและเป็นไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะปฏิญญาต่อกระแสโลกาภิวัตน์ ในปี พ.ศ. 2530 เกิดการ

เคลื่อนไหวงานด้านพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นที่ขาดการสนับสนุนจากทางรัฐบาล แต่มีกระแสท้องถิ่น ชุมชน ทั้งจากชาวบ้านและนักวิชาการ ปัญญาชน เช่น กลุ่มของอาจารย์ศรีศักร วัลลิโภดม และมูลนิธิประไพ วิริยะพันธุ์ ได้เข้ามากระตุ้นและมีส่วนช่วยเหลือชาวบ้านในการตั้งพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น โดยมีแนวคิดว่าการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นมิใช่เรื่องของอาคารสถานที่และบรรดาโบราณวัตถุ แต่จะต้องสัมพันธ์กับเนื้อหาทั้ง ในด้านประวัติศาสตร์ทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์สังคม และชีวิตวัฒนธรรมของผู้คนที่อยู่ตามชุมชน ต่าง ๆ ในพื้นที่หรือท้องถิ่นเดียวกัน ก่อให้เกิดกระแสการสร้าง "แหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต" อันสอดคล้อง กับนโยบายการปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 25 ที่รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต ทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยาน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬา และนันทนาการ แหล่งข้อมูลและแหล่งเรียนรู้ทาง พหุเพียงและมีประสิทธิภาพ การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเรียนรู้

อย่างไรก็ดี เมื่อมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 มาตรา 25 กำหนดให้รัฐมีหน้าที่ ส่งเสริมการดำเนินงานการจัดตั้งแหล่ง การเรียนรู้ตลอดชีวิตให้ทั่วถึง และพอเพียงนั้น (กระทรวงศึกษาธิการ. 2552 : 29) สถานศึกษาต่างๆ ย่อมตื่นตัวและเล็งเห็นความสำคัญของการจัดการแหล่งการเรียนรู้ ในรูปของการจัดตั้ง พิพิธภัณฑ์สถานในสถานศึกษา ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าและวิจัยใน สาขาวิชาต่าง ๆ แก่นักเรียน นิสิต นักศึกษา และประชาชนทั่วไป สถาบันหรือคณะต่างๆ ภายใน มหาวิทยาลัยจึงมีที่จัดเก็บรวบรวมตัวอย่างของวัตถุสมมติ เพื่อให้ผู้ที่เข้ามาชมเกิดความเข้าใจได้ง่าย และสามารถนำองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้และก่อให้เกิดประโยชน์ในสาขาวิชาต่างๆ ซึ่ง จุดเริ่มต้นของพิพิธภัณฑ์สถานในสถานศึกษา เริ่มต้นจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นแห่งแรก คือ พิพิธภัณฑ์ธรณีวิทยา ภาควิชาธรณีวิทยา คณะวิทยาศาสตร์ โดยเริ่มต้นจากกรมทรัพยากรธรณี ได้นำเอาตัวอย่างหินและแร่ไปตั้งแสดงเป็นอุปกรณ์การศึกษาให้กับแผนกธรณีวิทยา และเหมืองแร่ ใน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ. 2475 ในปัจจุบันทางพิพิธภัณฑ์มีของสะสมที่น่าสนใจเพิ่มขึ้น เช่น ซากดึกดำบรรพ์ (ฟอสซิล) เช่นรอยเท้าไดโนเสาร์ที่ประทับอยู่บนหิน ซากแอมโมไนท์ ซากไตรโลไบท์ ฯลฯ มีไม้ที่กลายเป็นหิน และมีตารางเวลาธรณีวิทยาเพื่อประกอบคำอธิบายและเปรียบเทียบยุค ต่างๆ ของซากดึกดำบรรพ์ และยังมีตัวอย่างหินและแร่ต่าง ๆ รวมถึงก้อนอุกกาบาตสีดำ โดยมี คำอธิบายวัตถุที่จัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ ซึ่งระบุชื่อ อายุ และประโยชน์ใช้สอยของแร่หรือหินต่าง ๆ

นอกจากนี้ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ยังมีพิพิธภัณฑ์ที่อยู่ในความดูแลของสถาบันอีก (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2556 : ออนไลน์) ดังนี้

1. หอประวัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตึกจักรพงษ์ ก่อตั้งปี 2530

2. พิพิธภัณฑ์กุมารศาสตร์ ตึก สก.ชั้น 7 โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ภาควิชาศัลยศาสตร์
คณะแพทยศาสตร์
3. พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตึกชีววิทยา 1 ภาควิชาชีววิทยา
คณะวิทยาศาสตร์ ก่อตั้ง ปี 2530
4. พิพิธภัณฑ์วาทวิทยาวัฒน์ ชั้น 1 คณะทันตแพทยศาสตร์ ก่อตั้งปี 2525
5. พิพิธภัณฑ์สมุนไพร อาคารโอสถศาลา ชั้น 3 คณะเภสัชศาสตร์
6. พิพิธภัณฑ์เทคโนโลยีทางภาพ ภาควิชาวิทยาศาสตร์ทางภาพถ่ายและเทคโนโลยีทางการ
พิมพ์ ชั้น 3 และ 6 คณะวิทยาศาสตร์ ก่อตั้งปี 2534
7. เรือนไทยจุฬาลงกรณ์
8. พิพิธภัณฑ์ธรณีวิทยา ภาควิชาธรณีวิทยา คณะวิทยาศาสตร์

ส่วนจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้เข้าไปช่วยดูแลพิพิธภัณฑ์ที่อยู่ภายนอกมหาวิทยาลัยอีก 3 แห่ง คือ

1. พิพิธภัณฑ์ชลทัศน์สถาน พระราชวังจุฑาธุชราชฐาน อ.เกาะสีชัง จ.ชลบุรี ก่อตั้ง ปี 2547 โดยที่ ปี พ.ศ. 2521 จุฬาลงกรณ์ได้รับมอบสิทธิการใช้พื้นที่ส่วนหนึ่ง ประมาณ 5 ไร่ เพื่อจัดตั้งสถานีวิจัยวิทยาศาสตร์ทางทะเล และรับผิดชอบดูแลโบราณสถานและโบราณวัตถุในเขตที่ดิน ส่วนพระราชฐานเพิ่มอีกประมาณ 219 ไร่ โดยมีการบูรณะอาคารต่าง ๆ โดยที่พิพิธภัณฑ์ชลทัศน์สถานจะเป็นแหล่งให้ความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรทางทะเลบริเวณเกาะสีชัง โดยจัดทำเป็น 9 ส่วนประกอบด้วย

- 1.1 ส่วนเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
- 1.2 ส่วนแนะนำสถาบันวิจัยทรัพยากรทางน้ำ
- 1.3 ส่วน Touch Tank
- 1.4 ส่วนมินิเธียเตอร์
- 1.5 ส่วนแหล่งตอนและระบบนิเวศทางทะเล
- 1.6 ส่วนระบบนิเวศหาดทรายและระบบนิเวศหาดหิน
- 1.7 ส่วนพันธุ์สัตว์น้ำ
- 1.8 ส่วนสัตว์เศรษฐกิจ
- 1.9 ส่วนจัดแสดงปะการัง

2. พิพิธภัณฑ์พระจุฑาธุชราชฐาน พระราชวังจุฑาธุชราชฐาน อ.เกาะสีชัง จ.ชลบุรี เป็นพระราชวังบนเกาะแห่งเดียวในประเทศที่พระราชทานชื่อวังตามพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้าจุฑาธุช ณ เกาะสีชัง ปี พ.ศ. 2432 ได้รับการซ่อมแซมโดยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พร้อมกับโครงการ

พิพิธภัณฑ์ชลทัศน์สถาน โดยใช้เป็นที่จัดแสดงเกี่ยวกับสิ่งก่อสร้างในสมัยรัชกาลที่ 5 รวมถึงพระราชประวัติบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเกาะสีชัง

3. พิพิธภัณฑ์พระตำหนักดาราภิรมย์ บริเวณค่ายดารารัศมี ต.แมริม อ.แมริม จ.เชียงใหม่ ก่อตั้งปี 2541 เดิมเป็นที่ประทับของพระราชชายาเจ้าดารารัศมี ต่อมาตกเป็นกรรมสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยทางมหาวิทยาลัยได้ดำเนินการอนุรักษ์พระตำหนักหลังนี้ โดยใช้จัดแสดงเรื่องราวของเครื่องใช้ พระราชชายาเจ้าดารารัศมีให้มีสภาพใกล้เคียงของเดิมมากที่สุด ซึ่งมีการจัดแสดงทั้งหมด 7 ส่วน ประกอบด้วย

3.1 ห้องโถงทางเดินจากทางขึ้นด้านหน้าจัดแสดงนิทรรศการเกี่ยวกับ ปฐมกษัตริย์ที่ประทับในพระราชชายาเจ้าดารารัศมี

3.2 ห้องรับแขกจัดแสดงเกี่ยวเนื่องกับพระราชชายาเจ้าดารารัศมีและพระญาติ

3.3 ห้องบรรทม แสดงพระแท่นบรรทม ฉากไม้เส้นสลักไม้รูปบุคคลต่าง ๆ และจัดวางเครื่องแก้วสำหรับโต๊ะเครื่องแป้ง

3.4 ห้องพักผ่อนอิริยาบถ แสดงที่ประทับเสวย เครื่องใช้ส่วนพระองค์อื่น ๆ

3.5 จัดแสดงพระกรณียกิจ ด้านการศาสนา การเกษตรและศิลปศาสตร์ของเมืองเชียงใหม่

3.6 จัดแสดงเครื่องทรงและผ้าทอที่พระราชชายาเจ้าดารารัศมีทรงเคยทรง

3.7 ห้องสง

ชั้นล่างได้ทุนจัดวางเครื่องมือการเกษตรและกี่ทอผ้า รวมทั้งเคาน์เตอร์ประชาสัมพันธ์ และขายตัวเข้าชมนิทรรศการ ขายหนังสือและของที่ระลึกต่าง ๆ

สถาบันอุดมศึกษาของรัฐอีกแห่งหนึ่งมีแหล่งการเรียนรู้ที่น่าสนใจคือ สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพา เป็นหน่วยงานที่พัฒนามาจากพิพิธภัณฑ์สัตว์และสถานเลี้ยงสัตว์น้ำเค็มบางแสน ตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2512 โดยคณาจารย์ภาควิชาชีววิทยา (วิทยาลัยวิชาการศึกษาบางแสนในขณะนั้น) และได้เปิดให้ประชาชนเข้าชมอย่างไม่เป็นทางการตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2513 โดยทำการเปิดอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 26 ตุลาคม พ.ศ. 2519 พิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ทางทะเลและสถานเลี้ยงสัตว์น้ำเค็ม มุ่งเน้นแสดงถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ให้ความรู้ และให้การสนับสนุนด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ บริการตอบปัญหาทางวิชาการ ตลอดจนจัดทำหนังสือและเอกสารเผยแพร่ความรู้ทางด้านนี้อย่างกว้างขวาง สถาบันฯ แม้จะไม่มีบทบาทด้านการเรียนการสอนโดยตรง แต่ทำหน้าที่ส่งเสริมการเรียนการสอน โดยให้การสนับสนุน ทางวิชาการ การค้นคว้าวิจัยทั้งในระบบและนอกระบบ นอกจากนี้จะเปิดบริการให้ประชาชนเข้าชมเพื่อศึกษาหาความรู้ ในส่วนของพิพิธภัณฑ์ฯ แล้ว ยังให้การสนับสนุนการศึกษา วิจัย โดยรับนิสิตจากมหาวิทยาลัยต่างๆ หรือสถาบันการศึกษา ต่างๆ ทั่ว

ประเทศเข้าฝึกงานและทำวิจัยในรูปของวิทยานิพนธ์ และการทำปัญหาพิเศษ สำหรับบทบาทในการบริการวิชาการแก่ชุมชนและสังคมนั้น สถาบันฯ ได้ให้บริการต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. เปิดพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ทางทะเลและสถานเลี้ยงสัตว์น้ำเค็ม ให้ประชาชนเข้าชมและศึกษาหาความรู้ ซึ่งนับเป็นแหล่งให้ความรู้เกี่ยวกับทะเลอย่างกว้างขวางที่สุด ทั้งในด้านทรัพยากรทางทะเล ชีวิตสัตว์ทะเล รวมถึงการอนุรักษ์และการนำทรัพยากรทางทะเลมาใช้ประโยชน์
2. การให้บริการข้อมูลทางวิชาการเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ทางทะเล เปิดพิพิธภัณฑ์ฯ แก่นักเรียนนักศึกษาและ ประชาชนทั่วไปได้เข้าชม รวมทั้งการให้บริการถ่ายทำภาพยนตร์สารคดีเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว
3. การให้บริการหิ้วเชื้อแพลงก์ตอน ฟิชและสัตว์
4. การให้บริการตรวจคุณภาพน้ำและโรคสัตว์น้ำ

นอกจากนี้สถาบันฯ ยังมีบทบาทในการส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้รวมถึงการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล โดยจัดกิจกรรมต่างๆ อาทิ

1. โครงการค่ายวิทยาศาสตร์ทางทะเลสำหรับเยาวชน เปิดรับสมัครและคัดเลือกเยาวชนวัยเรียน ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 สายวิทยาศาสตร์จากโรงเรียนต่างๆ ทั่วประเทศ มีวัตถุประสงค์ให้เยาวชนมีความรู้ ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ทางทะเล และตระหนักถึงความสำคัญในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางทะเล รวมทั้งได้เรียนรู้การทำงานร่วมกัน มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย อันจะเป็นประสบการณ์ที่สำคัญในการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ และการทำงานต่อไปในอนาคต
2. โครงการจัดงานวันเด็กแห่งชาติ สถาบันฯ มีวัตถุประสงค์ที่จะเผยแพร่ความรู้และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่ถูกต้องในรูปแบบต่างๆ โดยเข้าชมพิพิธภัณฑ์ฯ โดยไม่เก็บค่าเข้าชมใดๆ เข้าร่วมสนุกและแสดงออกได้อย่างเต็มที่
3. การจัดนิทรรศการเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ทางทะเล สถาบันฯ มีนโยบายที่จะเผยแพร่ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ทางทะเลให้แก่ผู้สนใจทั่วไปในรูปการจัดนิทรรศการทั้งภายในและภายนอกสถาบันฯ ตามที่หน่วยงานต่างๆ ขอมมา
4. การฝึกอบรมนิสิตวิทยากร สถาบันฯ ได้จัดทำโครงการฝึกอบรมนิสิตวิทยากรประจำสถาบันฯ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะนํานิสิตที่มีพื้นฐานความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ทางทะเลหรือสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องมาฝึกอบรมให้ความรู้และประสบการณ์ที่จะเป็นวิทยากรสามารถพาคณะนักท่องเที่ยวเข้าชมและให้ความรู้ต่างๆ ได้
5. โครงการเผยแพร่วิทยาศาสตร์ทางทะเลและการอนุรักษ์ทรัพยากรสู่ภูมิภาคสัญจรสถาบันฯ ได้จัดทำโครงการเผยแพร่ความรู้ในเรื่องดังกล่าว เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและปลูกจิตสำนึก

ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลให้แก่เยาวชน รวมทั้งประชาชนในภูมิภาคให้เข้ามามีส่วนร่วมโดยตรง โครงการนี้ได้เริ่มดำเนินการในปี พ.ศ. 2542

6. โครงการปฏิบัติการสิ่งแวดล้อมชายฝั่ง สถาบันฯ ได้ตระหนักถึงความสำคัญด้านสิ่งแวดล้อมทางทะเลและสภาพของชาวประมงเรือเล็กในเขตน่านน้ำอนุรักษ์ ซึ่งยังชีพด้วยการจับสัตว์น้ำบริเวณชายฝั่ง อาศัยเครื่องมือประมงขนาดเล็กเป็นหลัก จึงได้จัดทำโครงการดังกล่าวเพื่อมุ่งลดภาวะวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และ สิ่งแวดล้อม ที่พึงจะเกิดขึ้นกับชุมชนประมงเรือเล็ก

การก่อเกิดแห่งการเรียนรู้ หอศิลป์วัฒนธรรมในสถาบันอุดมศึกษา มีรูปแบบที่เป็นรูปธรรมและมีพัฒนาการมาเป็นลำดับ ประกอบกับปี พ.ศ.2539 คณะรัฐมนตรีโดยการนำของ ฯพณฯ ชวน หลีกภัย มีนโยบายให้สถาบันอุดมศึกษาจัดตั้งหอศิลป์ในส่วนภูมิภาคต่างๆ 4 ภาค ได้แก่ ภาคเหนือ (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่) ภาคใต้ (มหาวิทยาลัยทักษิณ) ภาคตะวันออก (มหาวิทยาลัยบูรพา) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (มหาวิทยาลัยขอนแก่น) ถือเป็นการเริ่มต้นการจัดตั้งแห่งการเรียนรู้ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 มาตรา 25 ที่ว่าด้วยการกำหนดให้รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและจัดตั้งแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบให้ทั่วถึงอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ ระยะเวลากว่า 20 ปี ที่ผ่านมาแล้ว แห่งการเรียนรู้ในสถาบันอุดมศึกษาเหล่านี้ น่าจะเป็นแบบอย่างที่ควรค่าต่อการศึกษาด้านการบริหารจัดการแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต จึงเป็นที่มาของการศึกษา รูปแบบการจัดการแห่งการเรียนรู้ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ : กรณีศึกษาหอศิลป์และวัฒนธรรม ทั้ง 4 ภาค โดยในระยะแรก เป็นการศึกษา 2 ภาค คือ หอศิลป์และวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นตัวแทนของแห่งการเรียนรู้ในสถาบันอุดมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ หอศิลป์และวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งเป็นตัวแทนของแห่งการเรียนรู้ในสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือ

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อำนาจ เย็นสบาย (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การจัดการเรียนรู้ของแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต : หอศิลป์ พบว่าการมองเห็นคุณค่าและความสำคัญของแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เชื่อมโยงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยถือว่าพิพิธภัณฑ์ศิลปะเป็นนวัตกรรมที่ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนา โครงสร้าง วิถีวัฒนธรรมและกระบวนการจัดการศึกษาของสังคมไทย เนื่องจากสังคมไทยที่ผ่านมาไม่เห็นถึงความสำคัญของหอศิลป์ และขาดการปลูกฝังให้ความรู้ในเรื่องศิลปะและวัฒนธรรมร่วมสมัย ทำให้เกิดกลุ่มบุคคลหรือภาคเอกชนที่เห็นถึงความสำคัญได้ผลักดันให้เกิดหอศิลป์ในความหมายที่ร่วมสมัยอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นสังคมไทยตลอดจนรัฐบาลจึงจำเป็นต้องสนับสนุนด้านแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต : หอศิลป์ อย่างต่อเนื่อง กล่าวคือแห่งการเรียนรู้

ตลอดชีวิตต้องไม่เป็นสถานที่ครอบงำทางความคิด ต้องมีการบริหารจัดการอย่างมืออาชีพ และต้องมีรูปแบบที่หลากหลาย นั่นคือ แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต : หอศิลป์ คือ เจตนารมณ์ พันธสัญญา ความต้องการของประชาชน ที่มีฐานรากจากการมีส่วนร่วมที่ทุกรัฐบาลจำเป็นต้องให้ความสำคัญ

สุมาลี สังข์ศรี และคณะ (2548: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การจัดการเรียนรู้ของแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต : พิพิธภัณฑ์ พบว่า การศึกษาหรือการเรียนรู้ไม่ได้เกิดเฉพาะในโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาเท่านั้น แต่สามารถเกิดได้จากการดำเนินชีวิตต่างๆ เช่น การทำงาน การอบรม การประชุม ฯลฯ ดังนั้นพิพิธภัณฑ์นับได้ว่าเป็นแหล่งการเรียนรู้ประเภทหนึ่งให้บริการข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนความรู้ในเรื่องต่างๆ เช่น ประวัติศาสตร์ ธรรมชาติ โบราณคดี ดาราศาสตร์ฯลฯ ให้บริการแก่ประชาชนทุกเพศทุกวัน ทั้งในระบบและนอกระบบการศึกษา การบริการพิพิธภัณฑ์นั้นกระจายอยู่ในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศตั้งแต่เมืองใหญ่ เล็ก และชนบท ดังนั้นพิพิธภัณฑ์นับเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่ดีสำหรับประชาชน จึงควรค่าแก่การส่งเสริมและพัฒนาให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยที่รัฐบาลควรกำหนดเป็นนโยบายหรือวาระแห่งชาติ สร้างความเข้าใจแก่ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อรณรงค์ให้ความรู้และความเข้าใจ พร้อมทั้งมีการประชาสัมพันธ์เชิงรุกเพื่อให้ประชาชนเห็นคุณค่าของพิพิธภัณฑ์ เพื่อให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ของประชาชนอย่างแท้จริง รัฐบาลต้องให้การสนับสนุนต่อพิพิธภัณฑ์ทั้งของรัฐและเอกชน และนำแนวทางการจัดการพิพิธภัณฑ์ให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตไปสู่การปฏิบัติจริง เช่น การบริหารจัดการ การประชาสัมพันธ์เชิงรุก ด้านบุคลากร การสร้างเครือข่าย เป็นต้น

อาชัญญา รัตนอุบล และคณะ (2548: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การจัดการเรียนรู้ของแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต : สวนสาธารณะ พบว่า การสร้างสวนสาธารณะเป็นแหล่งนันทนาการของประชาชน เพื่อการพักผ่อน และจัดกิจกรรมด้านต่างๆ อีกทั้งยังมีหน่วยงานด้านดูแลสภาพแวดล้อม แต่ไม่มีหน่วยงานทางด้านการจัดการศึกษาดูแลโดยตรง ทำให้เกิดปัญหาทางด้านบุคลากร ด้านวิชาการ และงบประมาณ ด้านมาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการจัดการกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ตามอัธยาศัยและเป็นที่พักผ่อนของประชาชน มีการจัดกิจกรรมของชุมชน และบางแห่งมีการจัดการศึกษาต่อเนื่องเช่น การอบรมฝึกอาชีพ

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น พบว่าแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีความจำเป็นในสังคมไทย (Thai Society) หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนจำเป็นที่จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างแหล่งการเรียนรู้ให้กับสังคมไทย โดยเฉพาะสถาบันอุดมศึกษาถือเป็นแหล่งจัดการความรู้ชั้นสูง ย่อมมีส่วนช่วยและผลักดันให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ อันนำมาสู่การกำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัย

4. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประเด็นปัญหา

โจทย์การวิจัย

1. ทำอย่างไรจึงจะสามารถบริหารจัดการแหล่งการเรียนรู้ หอศิลป์วัฒนธรรมในประเทศไทยและพัฒนาตอบสนองความต้องการของชุมชนอย่างยั่งยืน

2. หอศิลป์วัฒนธรรมสามารถสะท้อนภาพของสังคมไทยได้อย่างไร

2. การเมือง/พื้นที่ชุมชน ที่มีผลต่อแหล่งการเรียนรู้ในประเทศไทยที่สุด

ความสำคัญและที่มาของการวิจัย

- ประวัติความเป็นมาของแหล่งการเรียนรู้ในประเทศไทย
- วิวัฒนาการและแหล่งการเรียนรู้ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในประเทศไทย
- การบริหารจัดการแหล่งการเรียนรู้
- ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการบริหารจัดการหอศิลป์และวัฒนธรรมในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินการและรูปแบบการบริหารจัดการของหอศิลป์และวัฒนธรรม ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ 2 ภาคคือ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

2. เพื่อนำเสนอรูปแบบและแนวทางในการบริหารจัดการที่เหมาะสมแก่คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

แนวทางในการศึกษา

- ประวัติของแหล่งการเรียนรู้ในประเทศไทย

- แหล่งที่มาของผลงานทางศิลปวัฒนธรรมในสังคมไทย

- รูปแบบการบริหารจัดการหอศิลป์และวัฒนธรรม คือ ยุทธศาสตร์การพัฒนา การบริหารจัดการ และการบริการ

- ความคิดเห็น/ทัศนคติของผู้รับบริการในโครงการจัดนิทรรศการ ของหอศิลปวัฒนธรรม มข. และ มช.

- เสนอรูปแบบและแนวทางในการบริหารจัดการหอศิลป์และวัฒนธรรมที่เหมาะสม

วิธีการศึกษา

- ค้นคว้าเอกสาร

- ลงพื้นที่เพื่อการสำรวจ

- สัมภาษณ์เชิงลึก

- ลงพื้นที่เพื่อการสำรวจ

- สังเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด

ภาพประกอบ 1 : กระบวนการสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดการแหล่งการเรียนรู้ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ : กรณีศึกษา หอศิลป์และวัฒนธรรม” เป็นการศึกษาที่มีกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ตามหลักการบริหารจัดการ ซึ่งมีกระบวนการดำเนินการวิจัยตามลำดับ คือ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย
3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับหอศิลป์และวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และผู้เข้าร่วมโครงการ/กิจกรรม ต่างๆ ที่หอศิลป์และวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จัดขึ้น ตั้งแต่พุทธศักราช 2553 – 2555

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น

ผู้บริหาร ผู้วิจัยเลือกผู้ที่ทำหน้าที่บริหารและมีประสบการณ์เกี่ยวกับงานด้านศิลปวัฒนธรรม มาเป็นผู้แทนเพื่อให้ข้อมูล ซึ่งกลุ่มตัวอย่างของมหาวิทยาลัยขอนแก่นที่เป็นผู้แทนกลุ่มนี้ คือ รองศาสตราจารย์ ดร.นิยม วงษ์พงษ์คำ นายวิทยา วุฒิไธสง ส่วนมหาวิทยาลัยเชียงใหม่คือ รองศาสตราจารย์ ดร.วรลักษณ์ก์ บุญยสุรัตน์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชัยวุฒิ ร่วมฤดีกุล อาจารย์ไชยยศ จันทราทิพย์

ผู้ที่ปฏิบัติงานในหน้าที่ผู้ดูแลรับผิดชอบหอศิลป์และวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น คือ นายชาณวิทย์ แซ่ไคว่ นายณัฐวุฒิ จารวงศ์ และนายไกรฤกษ์ แพงมา ส่วนมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คือ นายไชยยันตร์ โคมแก้ว และ นางสาวเยาวภา เทพวงศ์

ผู้เข้าร่วมโครงการ/กิจกรรมต่างๆ ที่ หอศิลป์และวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จัดขึ้น ตั้งแต่พุทธศักราช 2553 – 2555 คือ ผู้ที่มาชมนิทรรศการ/กิจกรรมต่างๆ ที่หอศิลป์และวัฒนธรรม ทั้งสองแห่งจัดดำเนินการและตอบแบบสอบถามกลับคืนมายังเจ้าหน้าที่ที่ดูแลหอศิลป์และวัฒนธรรม

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ มีขั้นตอนการดำเนินการตามลำดับ

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการ

- 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2) ติดต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- 3) สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) กำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง
- 2) กำหนดเวลาและสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์และรายงานผล

- 1) นำข้อมูลที่ได้มาจัดกลุ่มและดำเนินการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล
- 2) การสรุปและรายงานผล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง มีลักษณะที่กำหนดข้อคำถามไว้อย่างแน่นอน ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไป ความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการและการพัฒนาหอศิลป์และวัฒนธรรม ตลอดจนการให้บริการต่างๆ ที่หอศิลป์และวัฒนธรรม จัดดำเนินการ

2. แบบสอบถาม เป็นแบบประเมินความพึงพอใจของการจัดโครงการ/กิจกรรมที่ทางหอศิลป์และวัฒนธรรม ดำเนินการเพื่อรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีทั้งข้อคำถามปลายเปิดและปลายปิด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ดังนี้

1. รวบรวมข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสาร หลักฐานที่ปรากฏเป็นสิ่งพิมพ์ หนังสือ ตำรา งานวิจัย และเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับหอศิลป์และวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2. การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม จากแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง โดยมีส่วนร่วม ประกอบ ด้วยวิธีการบันทึกภาพ บันทึกเสียง และจดบันทึก และสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างประกอบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย ดังนี้

1. จัดหมวดหมู่ของคำตอบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้
2. ทบทวนความสมบูรณ์ของข้อมูลที่เป็นคำตอบจากการเก็บข้อมูล
3. วิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะต่างๆ ดังนี้
 - 3.1 การตีความข้อสรุปจากข้อมูลที่เป็นปรากฏการณ์ที่มองเห็น
 - 3.2 การใช้ทฤษฎี และไม่ใช่ทฤษฎี ทั้งนี้อยู่ที่ความเหมาะสมของข้อมูล
 - 3.3 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

การนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัย โดยศึกษาประวัติศาสตร์ ความเป็นของการก่อตั้งหอศิลปะและวัฒนธรรม การบริหารจัดการ และการบริการงานต่างๆ ด้วยวิธีการพรรณนาที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และนำเสนอด้วยแผนผังและภาพถ่าย ประกอบกับผลการประเมินความพึงพอใจต่อการจัดโครงการ/กิจกรรม ของศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ส่วนการนำเสนอรูปแบบ แนวทางการบริหารจัดการหอศิลปะและวัฒนธรรมที่เหมาะสมแก่คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้มาจากการสังเคราะห์ผลการศึกษาสภาพการจัดดำเนินการ หอศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผสมกับสภาพการจัดดำเนินงานของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดการแหล่งการเรียนรู้ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ : กรณีศึกษาหอศิลป์และวัฒนธรรม” เป็นการวิจัยเพื่อการพัฒนาโดยนำเสนอรูปแบบและแนวทางการบริหารจัดการหอศิลป์และวัฒนธรรมที่เหมาะสมของคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่หนึ่ง การดำเนินงานของหอศิลป์และวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น นำเสนอตามประเด็นของการศึกษา คือ ยุทธศาสตร์การพัฒนาหอศิลป์และวัฒนธรรม การบริหารจัดการ และการให้บริการ

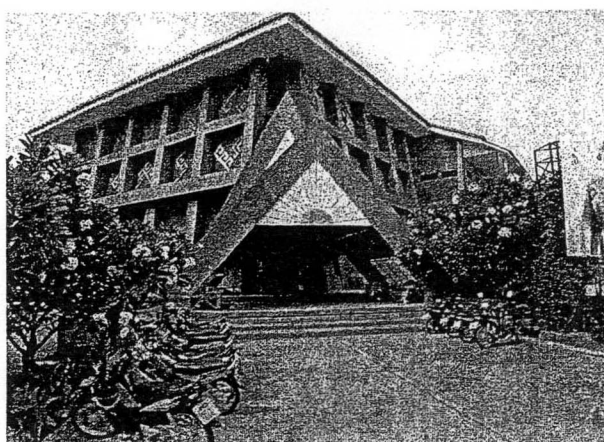
ส่วนที่สอง การดำเนินงานของหอศิลป์และวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ นำเสนอตามประเด็นของการศึกษา คือ ยุทธศาสตร์การพัฒนาหอศิลป์และวัฒนธรรม การบริหารจัดการ และการให้บริการ

ส่วนที่สาม ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการ/กิจกรรม ที่หอศิลป์และวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จัดขึ้น

ส่วนที่สี่ รูปแบบและแนวทางในการบริหารจัดการหอศิลป์และวัฒนธรรมที่เหมาะสม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่หนึ่ง การดำเนินงานของหอศิลป์และวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น นำเสนอตามประเด็นของการศึกษา คือ ยุทธศาสตร์การพัฒนาหอศิลป์และวัฒนธรรม การบริหารจัดการ และการให้บริการ

จากการศึกษาเอกสารรายงานประจำปี 2553 -2555 ข้อมูลข่าวสารที่เผยแพร่ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ของสำนักวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น (สำนักวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2554ก : 1 - 8, สำนักวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2555ข : 5 - 11, สำนักวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2556ก : 3 - 8, 2556ข : ออนไลน์) ผู้วิจัยสามารถประมวลผลข้อมูลแยกตามรายประเด็นดังนี้

ยุทธศาสตร์การพัฒนาหอศิลป์วัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น

หอศิลป์วัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น เริ่มดำเนินการเมื่อพุทธศักราช 2539 ในสมัยรัฐบาลของ ฯพณฯ ชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี โดยอนุมัติงบประมาณเงินแผ่นดิน จำนวนประมาณ 54.5 ล้านบาท มีวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งหน่วยงานเพื่อเป็นหน่วยงานกลางในการประสานงาน การจัดนิทรรศการ การเผยแพร่และจัดแสดงด้านศิลปวัฒนธรรม ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย เพื่อการเผยแพร่ความรู้ทางศิลปวัฒนธรรมของภูมิภาคด้วย ซึ่งแนวคิดของการออกแบบหอศิลป์วัฒนธรรม ให้มีรูปทรงที่แสดงออกถึงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นอาคารทรง “เล้าข้าว” ของภาคอีสาน ที่หมายถึงการเก็บออมอาหารการกินไว้อย่างอุดมสมบูรณ์ ผู้ออกแบบคือ รองศาสตราจารย์วิโรฒ ศรีสุโร และรองศาสตราจารย์นิติ เสงฆ์ศรี การดำเนินการก่อสร้างหอศิลป์วัฒนธรรม ใช้เวลาประมาณ 1 ปีเศษ โดยมี ฯพณฯ ชวน หลีกภัย เป็นประธานในพิธีวางศิลาฤกษ์ เมื่อวันที่ 25 มกราคม 2540 ซึ่งตรงกับวันสถาปนามหาวิทยาลัยขอนแก่น และการก่อสร้างอาคารเสร็จสมบูรณ์เมื่อเดือนสิงหาคม 2541 มีพิธีเปิดหอศิลปวัฒนธรรม อย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 11 กันยายน 2541 ซึ่งในการเปิดอาคารดังกล่าว ได้จัดการแสดงผลงานศิลปะ “ภาพอีสาน”

หอศิลป์วัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น มีพัฒนามายาวนาน ตั้งแต่พุทธศักราช 2516 นั่นคือคณะศึกษาศาสตร์ได้ริเริ่มโครงการ “ศูนย์อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมอีสาน” เพื่อการรวบรวมจัดหาศิลปวัฒนธรรมและจัดพิมพ์เอกสารหนังสือวัฒนธรรม “ผ้าอีสาน” ต่อมาเมื่อพุทธศักราช 2521 มหาวิทยาลัยได้พัฒนา “โครงการศูนย์วัฒนธรรมอีสาน” เป็นโครงการศิลปวัฒนธรรมตามแผนพัฒนามหาวิทยาลัย ซึ่งมีหน้าที่ติดต่อประสานงานกับองค์กรวัฒนธรรมทั้งในและต่างประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือ

1. เพื่อเป็นศูนย์กลางการศึกษาค้นคว้าวิจัยด้านวัฒนธรรม
2. เพื่อเป็นศูนย์กลางการส่งเสริมกิจกรรมเกี่ยวกับวัฒนธรรม
3. เพื่อเป็นศูนย์กลางการฟื้นฟูทำนุบำรุง ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน เป็นศูนย์ประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่มีจุดหมายคล้ายคลึงกันทั้งในและต่างประเทศ
4. เพื่อจัดหาและผลิตเอกสารวิชาการด้านวัฒนธรรม
5. เพื่อจัดตั้งหอศิลป์วัฒนธรรมหรือสำนักศิลปวัฒนธรรม

มีโครงการที่สำคัญ 4 โครงการ คือ โครงการศูนย์ข้อมูลลาว โครงการหอประวัตินมหาวิทยาลัย
โครงการหอวัฒนธรรม และโครงการห้องผ้าอีสาน ด้วยภารกิจที่ศูนย์วัฒนธรรมอีสาน ได้ดำเนินงานและ
แสดงผลงานที่ถือเป็นการบริการวิชาการแก่ชุมชนเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมหลายประการ อาทิ การ
จัดทำรายการเผยแพร่วัฒนธรรมทางวิทยุโทรทัศน์ การริเริ่มและดำเนินงานประเพณีผูกเสี่ยวในงาน
เทศกาลใหม่ ประเพณีผูกเสี่ยวและงานกาชาดจังหวัดขอนแก่นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523 ซึ่งปัจจุบันถือเป็น
ประเพณีของจังหวัดขอนแก่น การจัดสัมมนาวิชาการที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมอีสาน จัดพิมพ์เอกสารทาง
วิชาการเพื่อเผยแพร่ทั้งหน่วยงานภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ตลอดจนการจัดงานประเพณีที่
สำคัญๆ ของไทย ประกอบกับมหาวิทยาลัยขอนแก่นเล็งเห็นว่า ภารกิจการทำงานบำรุงศิลปวัฒนธรรม เป็น
ภารกิจหนึ่งของสถาบันอุดมศึกษา จึงยกฐานะศูนย์วัฒนธรรมอีสาน ขึ้นเป็น “สำนักส่งเสริม
ศิลปวัฒนธรรม” มีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำข้อมูลสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม พุทธศักราช 2538
เพื่อจัดทำโครงการที่อยู่ในแผนงานอนุรักษ์ส่งเสริมเผยแพร่และพัฒนาศาสนา ศิลปวัฒนธรรม มาบรรจุไว้
ในแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาระยะที่ 8 (2540 – 2544) และในปีต่อมา พุทธศักราช 2539 จึง
ได้มีการก่อสร้างหอศิลปวัฒนธรรม และจัดทำพิธีภินันท์การศึกษาที่เรียกว่า “ห้องอีสานนิทัศน์” ใน
พุทธศักราช 2541 โดยสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม เป็นหน่วยงานในกำกับของสำนักงานอธิการบดี
ภายใต้การกำกับของรองอธิการบดีที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งมีคณะกรรมการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม จำนวน
4 ชุด ประกอบด้วย

1. คณะกรรมการประจำสำนักศิลปวัฒนธรรม มีหน้าที่วางนโยบายและแผนงานของสำนัก
ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ให้สอดคล้องกับนโยบายของมหาวิทยาลัย พิจารณางบประมาณ ติดตามและ
ประเมินผลงานโครงการให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ให้คำปรึกษา เสนอความเห็นแก่คณะกรรมการ
ดำเนินงานสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ส่งเสริมสนับสนุนงานด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และ
ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย
2. คณะกรรมการดำเนินงานสำนักศิลปวัฒนธรรม มีหน้าที่ดำเนินกิจกรรมตามแผนงานทำนุ
บำรุงศิลปวัฒนธรรม ศึกษาค้นคว้าวิจัยด้านศิลปวัฒนธรรม ปฏิบัติงานตามคำแนะนำของมหาวิทยาลัย
และปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย
3. คณะกรรมการประสานงานสำนักศิลปวัฒนธรรม มีหน้าที่ติดต่อประสานงานด้าน
ศิลปวัฒนธรรมระหว่างคณะและหน่วยงานต่างๆ กับสำนักงานส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดความ
เชื่อมโยงด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงาน และปฏิบัติงาน
อื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

4. คณะกรรมการดำเนินงานหอศิลปวัฒนธรรม มีหน้าที่ประสานงานและดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของหอศิลปวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อมหาวิทยาลัย และปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

พุทธศักราช 2543 สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ได้รับอนุมัติให้เปลี่ยนชื่อเป็น สำนักศิลปวัฒนธรรม ซึ่งมีลูกจ้างชั่วคราว จำนวน 6 คน ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 2 คน เจ้าหน้าที่วัฒนธรรม 2 คน เจ้าหน้าที่โสตทัศนศึกษา จำนวน 1 คน และพนักงานขับรถ 1 คน ช่วงเวลานั้นเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเป็นเพียงลูกจ้างชั่วคราว ขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ประกอบกับการดำเนินโครงการต่างๆ ดำเนินการในลักษณะของคณะกรรมการที่มาจากหน่วยงานต่างๆ ทำให้ไม่สามารถดำเนินงานได้อย่างเต็มที่ ต่อมาเมื่อตุลาคม 2547 มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้ปรับปรุงโครงสร้างและจัดตั้งเป็น “สำนักวัฒนธรรม” ภายใต้ระเบียบมหาวิทยาลัยขอนแก่น ว่าด้วยการบริหารงานสำนักวัฒนธรรม พ.ศ. 2547 มีผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการสำนัก วรระการดำรงตำแหน่ง 4 ปี มีสถานที่ของสำนักงานอยู่ที่ อาคารหอศิลปวัฒนธรรม ริมบึงสีฐาน

การดำเนินงานของสำนักวัฒนธรรม ตามประกาศ มหาวิทยาลัยขอนแก่น 106/2550 วันที่ 25 มกราคม 2550 ได้แบ่งภารกิจออกเป็น 4 กลุ่มคือ

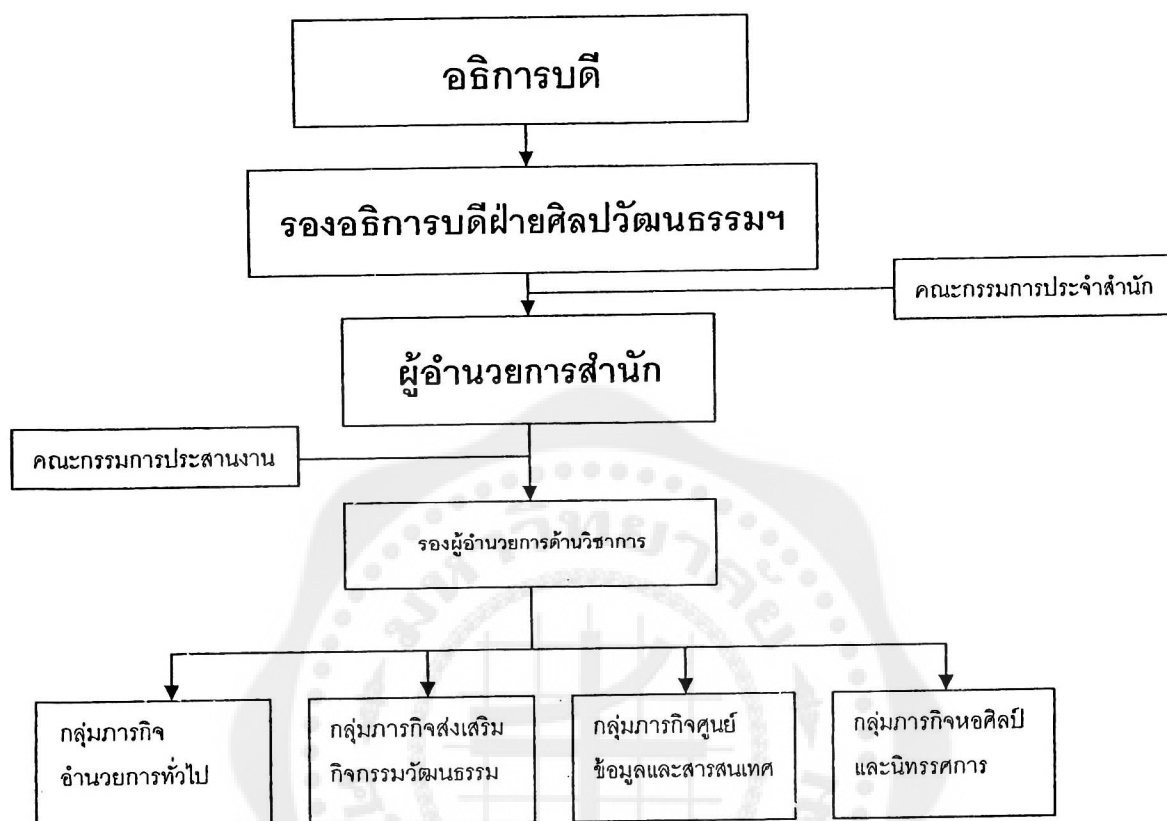
1. กลุ่มภารกิจบริหารทั่วไป ประกอบด้วย ภารกิจการบริหารการเงิน การบริหารพัสดุ การบริหารบุคลากร การบริหารอาคารสถานที่ การประชาสัมพันธ์
2. กลุ่มภารกิจวัฒนธรรมสัมพันธ์ ประกอบด้วย ภารกิจชุมชนสัมพันธ์ การสร้างเครือข่ายทางวัฒนธรรม กิจกรรมวัฒนธรรม การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและส่งเสริมศาสนา
3. กลุ่มภารกิจศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศวัฒนธรรม ประกอบด้วย ศูนย์ข้อมูลความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ศูนย์ข้อมูลลาวและศูนย์ข้อมูลประเทศในอนุภาคลุ่มน้ำโขง
4. กลุ่มภารกิจหอศิลปวัฒนธรรม ประกอบด้วย ภารกิจนิทรรศการและการเผยแพร่ความรู้ทางวัฒนธรรม นิทรรศการทางศิลปะ การศึกษา รวบรวมและอนุรักษ์งานศิลปวัฒนธรรมเพื่อการเผยแพร่

ต่อมาปี พ.ศ. 2552 สำนักศิลปวัฒนธรรม ได้ปรับปรุงโครงสร้างการดำเนินงานภายในตามประกาศมหาวิทยาลัย 1/2552 วันที่ 6 มกราคม 2552 โดยแบ่งโครงสร้างภายในสำนักวัฒนธรรม ออกเป็น 4 กลุ่มภารกิจ คือ

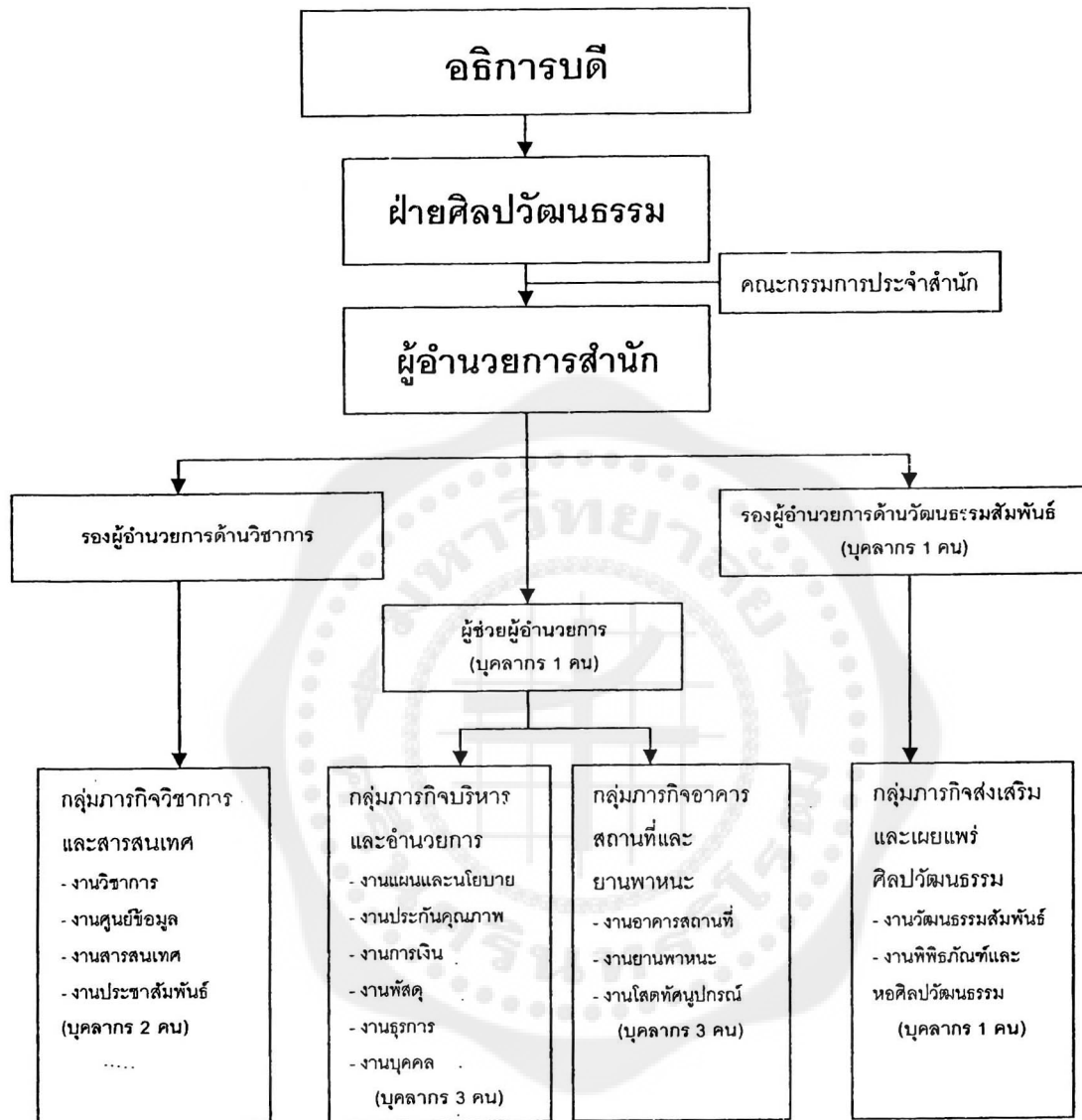
1. กลุ่มภารกิจอำนวยการทั่วไป มีหน้าที่ บริหารจัดการการเงิน พัสดุ บุคลากร อาคารสถานที่ และการประชาสัมพันธ์
2. กลุ่มภารกิจวัฒนธรรมสัมพันธ์ มีหน้าที่ สร้างเครือข่ายชุมชนสัมพันธ์ เครือข่ายทางวัฒนธรรม ส่งเสริมกิจกรรมวัฒนธรรม การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและการส่งเสริมศาสนา
3. กลุ่มภารกิจศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศวัฒนธรรม มีหน้าที่ จัดทำฐานข้อมูลทางวัฒนธรรม

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์
2. ผลงานในการอนุรักษ์และเสริมสร้างเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรม	1. โครงการ/กิจกรรมในการอนุรักษ์ พัฒนา และเสริมสร้างเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรม
3. จัดทำฐานข้อมูลวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการมีส่วนร่วมของนักศึกษาและบุคลากร	1. พัฒนาข้อมูลสารสนเทศวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2. จัดตั้งศูนย์ข้อมูลสารสนเทศวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
4. สนับสนุนการเชื่อมโยงศิลปวัฒนธรรมในภูมิภาคอีสานและท้องถิ่นอื่นๆ ภายในประเทศและสามารถเชื่อมโยงสู่สากล	1. โครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมในประเทศ 2. โครงการแลกเปลี่ยนกิจกรรมวิชาการศิลปวัฒนธรรมกับประเทศเพื่อนบ้านและต่างประเทศ 3. สร้างเครือข่ายนักศึกษา ด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัย
5. การบูรณาการศิลปะ วัฒนธรรม โดยสอดแทรกเนื้อหาในหลักสูตรการเรียนการสอน	1. โครงการส่งเสริมความเป็นไทย 2. โครงการการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวัฒนธรรมในหลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไปและกิจกรรมเสริมหลักสูตร
6. การมีส่วนร่วมของนักศึกษาในโครงการและกิจกรรมการอนุรักษ์ พัฒนา และเสริมสร้างศิลปวัฒนธรรม	1. จำนวนนักศึกษาที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมเพิ่มขึ้น 2. จำนวนนักศึกษาที่มีความเข้าใจศิลปวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น

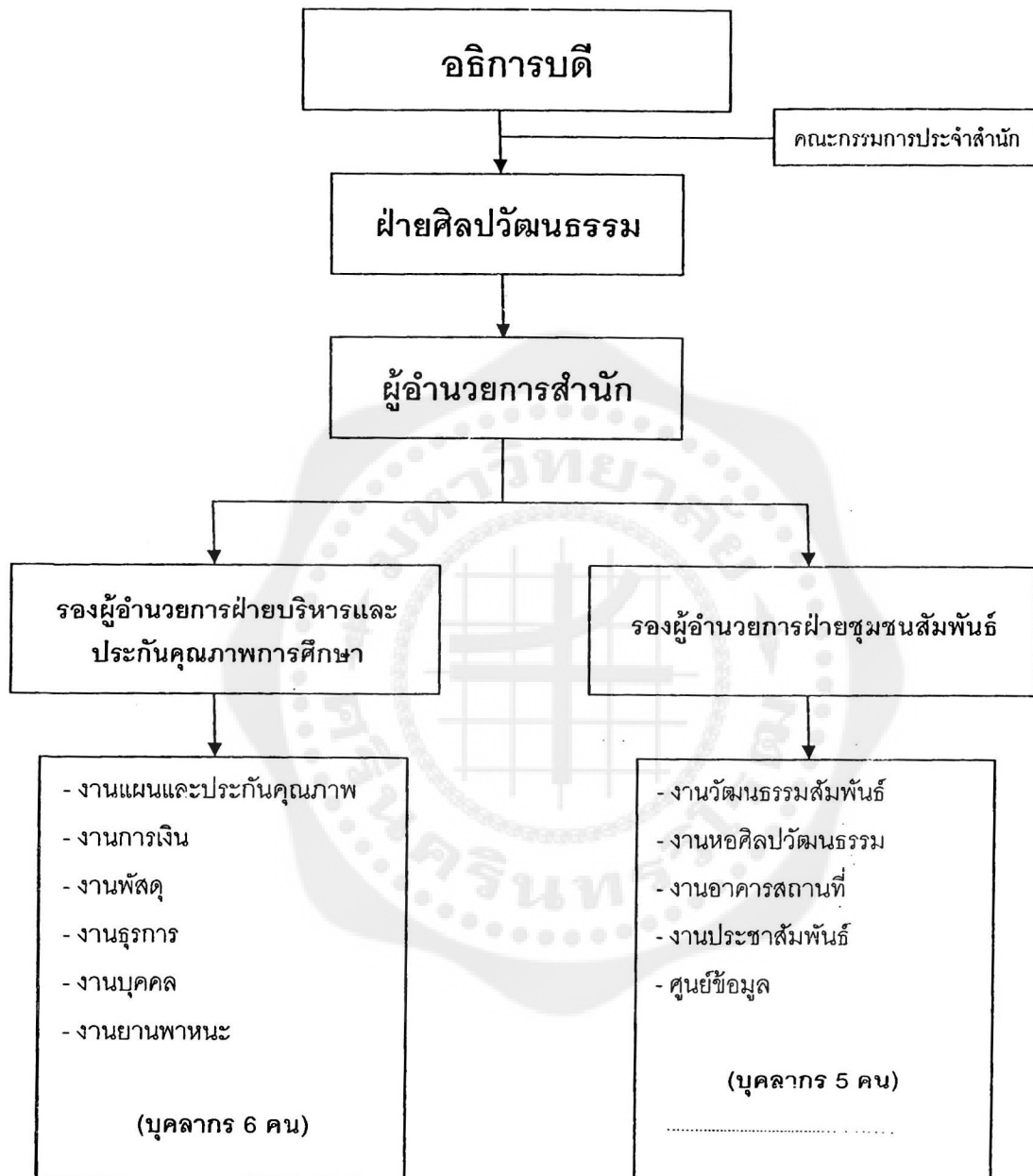
โครงสร้างการบริหาร ปี พ.ศ. 2553

โครงสร้างการบริหาร ปี พ.ศ. 2554

โครงสร้างการบริหาร ปี พ.ศ. 2555

ปี พ.ศ. 2556

โครงสร้างการบริหาร ยังไม่ปรากฏหลักฐานที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม ดังเว็บไซต์ของโครงสร้างการบริหาร สำนักวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่ยังอยู่ระหว่างการปรับปรุง (สำนักวัฒนธรรม. 2556 : ออนไลน์) มีเพียงผู้บริหารเพื่อกำกับดูแลสำนักงาน 2 คน คือ ผู้อำนวยการสำนัก และรองผู้อำนวยการสำนัก เท่านั้น

การบริหารงานของหอศิลปวัฒนธรรม ในปี พ.ศ. 2554 อยู่ภายใต้งานพิพิธภัณฑ์และหอศิลปวัฒนธรรม ในกลุ่มภารกิจส่งเสริมและเผยแพร่ ของสำนักวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น ต่อมา ปี พ.ศ.2555 การบริหารงานของหอศิลปวัฒนธรรม อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรองผู้อำนวยการฝ่ายชุมชนสัมพันธ์โดยตรง และปัจจุบัน ปี พ.ศ.2556 ยังไม่มีหลักฐานปรากฏชัดเจนว่างานหอศิลปวัฒนธรรม อยู่ภายใต้การกำกับดูแลหรือการบริหารงานอย่างไร เนื่องจากไม่มีโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจน มีเพียงผู้อำนวยการสำนัก และรองผู้อำนวยการสำนัก ที่กำกับดูแลรับผิดชอบการบริหารทั้งสำนัก ดังนั้นการบริหารจัดการหอศิลปวัฒนธรรม จึงอยู่ภายใต้ยุทธศาสตร์ของสำนักวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น ไม่มียุทธศาสตร์การบริหารงานเฉพาะของหอศิลปวัฒนธรรม นั่นเอง

วิสัยทัศน์

มุ่งไปสู่ความเป็นศูนย์กลางในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู เผยแพร่ และต่อยอดองค์ความรู้ด้านมรดกทางศิลปและวัฒนธรรมอีสาน เพื่อรักษาคุณค่าและเพิ่มมูลค่าในระดับชาติ และอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง โดยอาศัยทุนทางสังคม ทุนทางวัฒนธรรมของเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย เชื่อมโยงสู่กระบวนการเรียนการสอน การวิจัย และการบริการวิชาการในระดับต่างๆ

พันธกิจ

อนุรักษ์ ฟื้นฟู เผยแพร่และต่อยอด องค์ความรู้ด้านมรดกทางศิลปวัฒนธรรมอีสาน

ยุทธศาสตร์ของสำนักวัฒนธรรม

สำนักวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น ในช่วง พ.ศ. 2553 – 2554 ได้ดำเนินโครงการ/กิจกรรมต่างๆ ภายใต้ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ ดังนี้

ปี พ.ศ. 2553

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์
1. สร้างความเข้มแข็งในงานศิลปวัฒนธรรม	1. จัดทำแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมทั้งระยะสั้นและระยะยาว 2. ปรับปรุงโครงสร้างสำนักวัฒนธรรมเพื่อสร้างความเข้มแข็งและสามารถสร้างผลงานด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม 3. กำหนดบทบาทการทำงานในเชิงรุก โดยมีแผนการดำเนินการทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์
2. ผลงานในการอนุรักษ์และเสริมสร้างเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรม	1. โครงการ/กิจกรรมในการอนุรักษ์ พัฒนา และเสริมสร้างเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรม
3. จัดทำฐานข้อมูลวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการมีส่วนร่วมของนักศึกษาและบุคลากร	1. พัฒนาข้อมูลสารสนเทศวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2. จัดตั้งศูนย์ข้อมูลสารสนเทศวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
4. สนับสนุนการเชื่อมโยงศิลปวัฒนธรรมในภูมิภาคอีสานและท้องถิ่นอื่นๆ ภายในประเทศและสามารถเชื่อมโยงสู่สากล	1. โครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมในประเทศ 2. โครงการแลกเปลี่ยนกิจกรรมวิชาการศิลปวัฒนธรรมกับประเทศเพื่อนบ้านและต่างประเทศ 3. สร้างเครือข่ายนักศึกษา ด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัย
5. การบูรณาการศิลปะ วัฒนธรรม โดยสอดแทรกเนื้อหาในหลักสูตรการเรียนการสอน	1. โครงการส่งเสริมความเป็นไทย 2. โครงการการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวัฒนธรรมในหลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไปและกิจกรรมเสริมหลักสูตร
6. การมีส่วนร่วมของนักศึกษาในโครงการและกิจกรรมการอนุรักษ์ พัฒนา และเสริมสร้างศิลปวัฒนธรรม	1. จำนวนนักศึกษาที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมเพิ่มขึ้น 2. จำนวนนักศึกษาที่มีความเข้าใจศิลปวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น

ปี พ.ศ. 2554

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์
1. การอนุรักษ์ พัฒนา ถ่ายทอดและฟื้นฟู ขนบธรรมเนียม ประเพณี และ วัฒนธรรม ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	1. พัฒนาความเข้มแข็งของบุคลากรด้าน ศิลปวัฒนธรรม และระบบการบริหาร จัดการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น 2. จัดตั้งศูนย์วิจัยเฉพาะทางศิลปะและ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาอีสาน 3. สนับสนุนให้เกิดการพัฒนาและเชื่อมโยง ศิลปวัฒนธรรมในกิจกรรมของมหาวิทยาลัย 4. จัดสร้างพิพิธภัณฑ์ หอจดหมายเหตุ หรือ หอประวัตินามมหาวิทยาลัยขอนแก่น เพื่อเป็น ศูนย์รวมแห่งประวัติศาสตร์และความ ภาคภูมิใจ 5. ปลูกฝังและสร้างค่านิยมความรักและ ภาคภูมิใจในมหาวิทยาลัย โดยบูรณาการ ศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน และเอกลักษณ์ ของมหาวิทยาลัย ด้วยการสอดแทรก เนื้อหาหลักสูตรการเรียนการสอนและ กระบวนการ ตลอดจนกิจกรรมต่างๆ ของ มหาวิทยาลัยอย่างสม่ำเสมอ
2. การบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ	1. พัฒนาระบบการสื่อสารองค์กรที่มี ประสิทธิภาพ การตลาดและการบริหาร จัดการลูกค้า ตลอดจนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 2. ปรับปรุงและจัดโครงสร้างองค์กรและ ปรับปรุงระบบการบริหารงานทั้งระดับ มหาวิทยาลัยและคณะ 3. พัฒนาด้านกีฬา ศิลปวัฒนธรรม ดนตรี และนันทนาการให้สอดคล้องและเชื่อมโยง กันเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตและความสุข ของประชาคมในมหาวิทยาลัย

ซึ่งยุทธศาสตร์ 2 ประการหลักของสำนักวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประจำปี 2554 อาจกล่าวได้ว่า เป็นรากฐานของการพัฒนายุทธศาสตร์ในระยะ 4 ปี ต่อมา โดยสำนักวัฒนธรรม ได้ดำเนินตามยุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ.2555 – 2558 ใน 2 ประเด็นหลัก คือ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 ระบบการบริหารจัดการที่ดี คือ สำนักวัฒนธรรมมีระบบการบริหารจัดการที่ดีที่สร้างคุณภาพชีวิตและความผาสุกในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กร มีการสนับสนุนส่งเสริมให้การประกันคุณภาพเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารและดำเนินงานทุกระบบขององค์กร

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมที่ดี คือ สำนักวัฒนธรรมเป็นผู้นำในการอนุรักษ์ ส่งเสริม วิจัย และประยุกต์ใช้ศิลปะและวัฒนธรรมเพื่อรักษาคุณค่าและเพิ่มคุณค่าในระดับชาติ และอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง ตลอดจนการเชื่อมโยงองค์ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมของอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขงไปสู่กระบวนการเรียนการสอนในระดับต่างๆ

โดยมีแผนปฏิรูปราชการ 4 ปี พ.ศ. 2555 – 2558 ของสำนักวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น (สำนักวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2554ฯ : 14 – 21) ซึ่งแผนปฏิรูปราชการ 4 ปี ได้ผ่านการเห็นชอบจากที่ประชุมคณะกรรมการประจำสำนักวัฒนธรรม เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2554 ดังรายละเอียดในภาคผนวก 1

การบริหารจัดการ

อาคารสถานที่

หอศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 อาคารแสดงนิทรรศการศิลปะ

พื้นที่บริเวณชั้น 1 และชั้น 3 เป็นพื้นที่จัดแสดงนิทรรศการศิลปะหมุนเวียน ซึ่งมีผลงานทั้งศิลปินไทย และต่างชาติทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน มีทั้งผลงานนักศึกษาภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย

ส่วนที่ 2 ร้านจำหน่ายของที่ระลึก (ร้านเล่าข่าว)

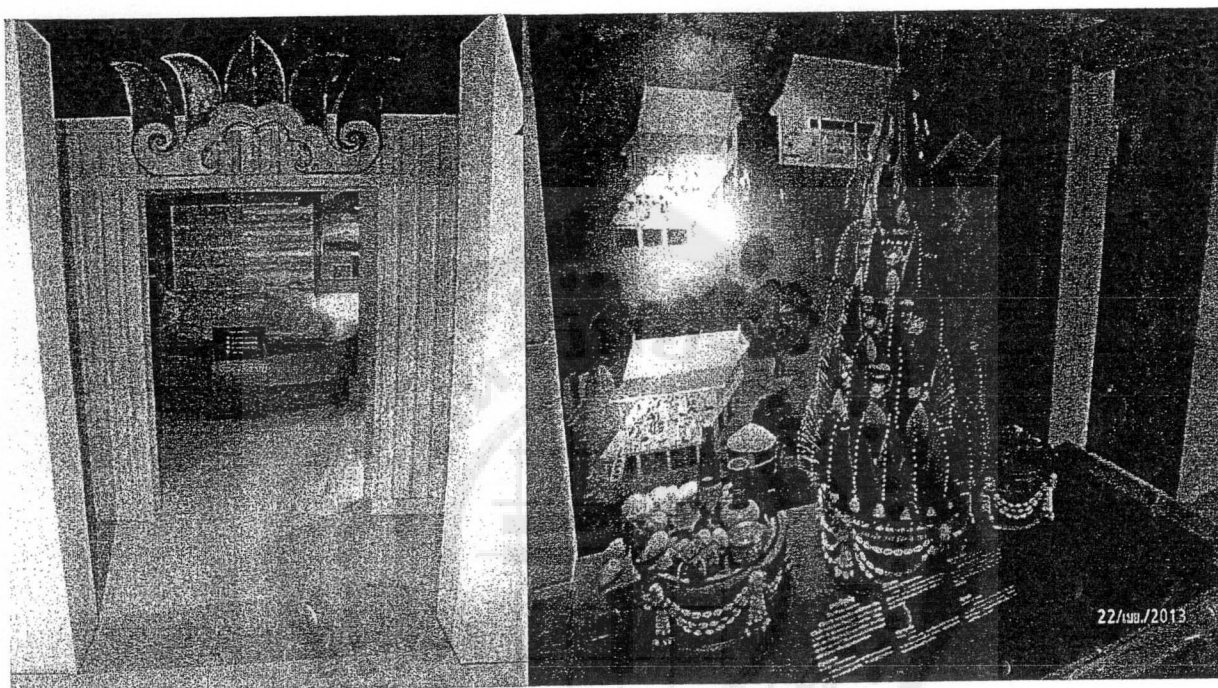
พื้นที่บริเวณชั้น 1 มีสินค้าพื้นเมืองซึ่งทำจากฝีมือของชาวบ้าน มีหนังสือศิลปะ และวัฒนธรรม จำหน่าย เพื่อเป็นที่ระลึกแก่ผู้มาเยี่ยมชมหอศิลปวัฒนธรรม

ส่วนที่ 3 นิทรรศการถาวร ห้อง “อีสานนิทัศน์”

พื้นที่ชั้น 2 เป็นห้องนิทรรศการถาวร เป็นรูปแบบของพิพิธภัณฑ์การศึกษา ที่แสดงเรื่องราวเกี่ยวกับวิถีชีวิตในภูมิภาคอีสาน ใช้วิธีการนำเสนอในลักษณะของอินเตอร์แอกทีฟ มิวเซียม ซึ่งเป็นนิทรรศการที่ประกอบด้วยแสง เสียง ภาพนิ่ง ภาพจำลองสามมิติ ภาพเคลื่อนไหว และการสืบค้นข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ระบบสัมผัส องค์ประกอบของนิทรรศการ คือ

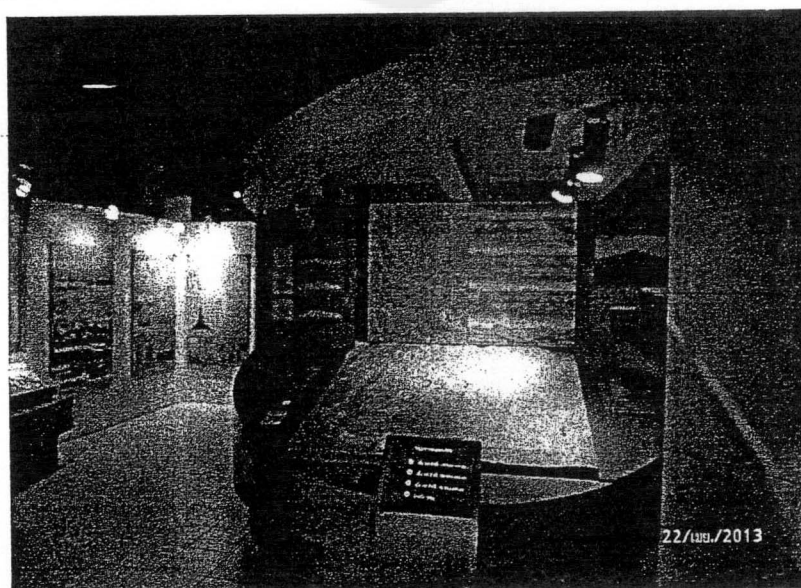
โซนที่ 1 โถงต้อนรับและห้องบรรยาย

บริเวณโถงต้อนรับจัดแสดงพานบายศรีเป็นสัญลักษณ์พิธีกรรมการต้อนรับแขกผู้มาเยือนของชาวอีสาน ด้านในเป็นห้องบรรยายประดับลวดลายศิลปะที่แสดงถึงความงดงามทางสถาปัตยกรรมของท้องถิ่นภูมิภาคอีสาน และมหาวิทยาลัยขอนแก่น

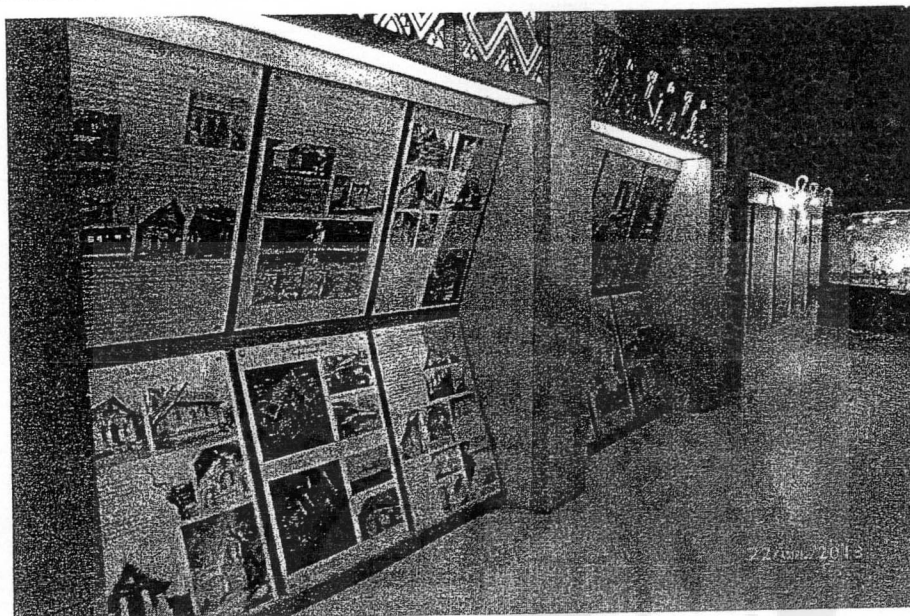
โซนที่ 2 ภูมิศาสตร์กายภาพ

นิทรรศการแสง สี เสียง ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับภูมิศาสตร์อีสาน ประกอบด้วย โครงสร้างทางธรณีวิทยา แหล่งน้ำ ป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติ

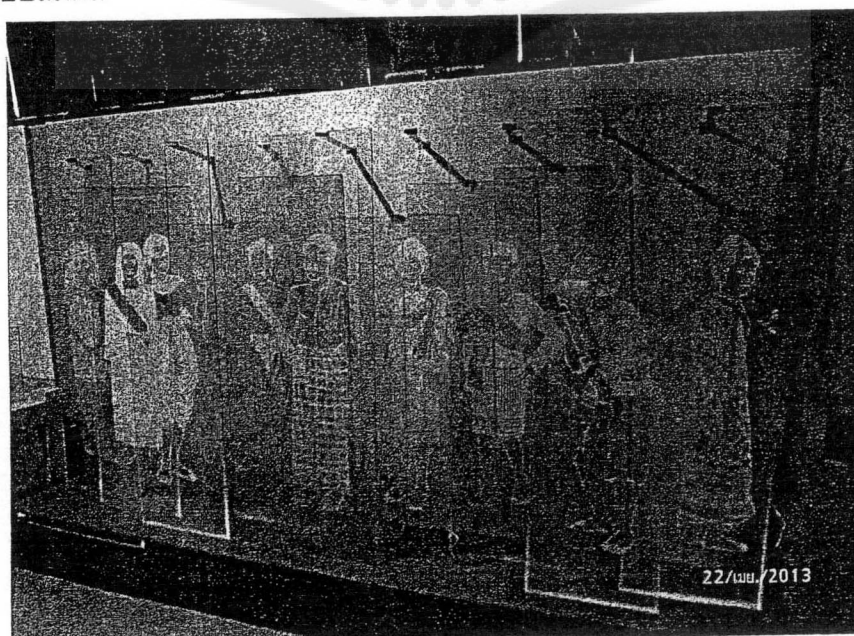
โซนที่ 3 ประวัติศาสตร์และโบราณคดี

นิทรรศการอีสานยุคโบราณ วัฒนธรรมยุคโบราณแต่ละยุค ที่ตั้งแหล่งโบราณคดีและชุมชนโบราณ ลักษณะของนิทรรศการเป็นคอมพิวเตอร์ระบบสัมผัส ที่สามารถสืบค้นข้อมูลทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์และโบราณได้อย่างละเอียด

โซนที่ 4 ชาติพันธุ์วิทยา

นิทรรศการแสดงแผนที่ตั้งกลุ่มชนต่างๆ ในอีสาน ภาพลายเส้นลักษณะการแต่งกาย ภาพจำลองสามมิติ แสดงวิถีชีวิตและการตั้งบ้านเรือนของคนกลุ่มต่างๆ ซึ่งลักษณะของนิทรรศการเป็นคอมพิวเตอร์ระบบสัมผัส

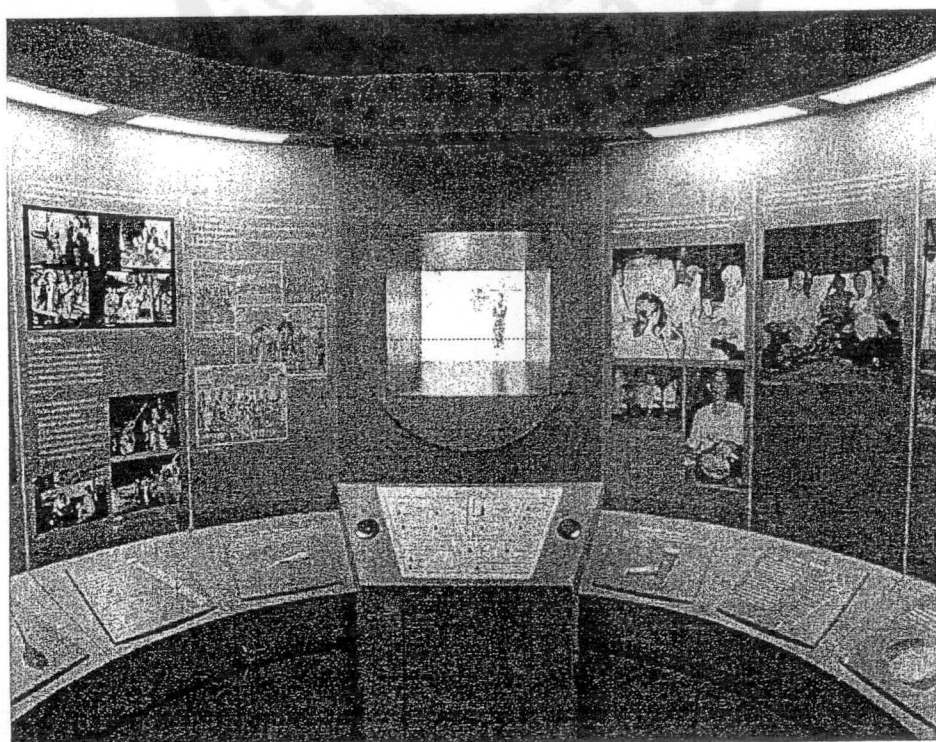
โซนที่ 5 ประเพณีวัฒนธรรมและสถาปัตยกรรมอีสาน

นิทรรศการที่แสดงถึงสถาปัตยกรรมอีสาน เกี่ยวกับเรื่องธาตุและสิม(โบสถ์) วรรณกรรมโบราณ เป็นลักษณะของคอมพิวเตอร์สัมผัส มีหุ่นจำลองพร้อมคำบรรยายฮีดสิบสอง-คอง สิบสี่ ซึ่งเป็นหุ่นจำลองตามมิติประกอบแสง สี และคำบรรยายตำนานการเกิดประเพณีบั้งไฟ

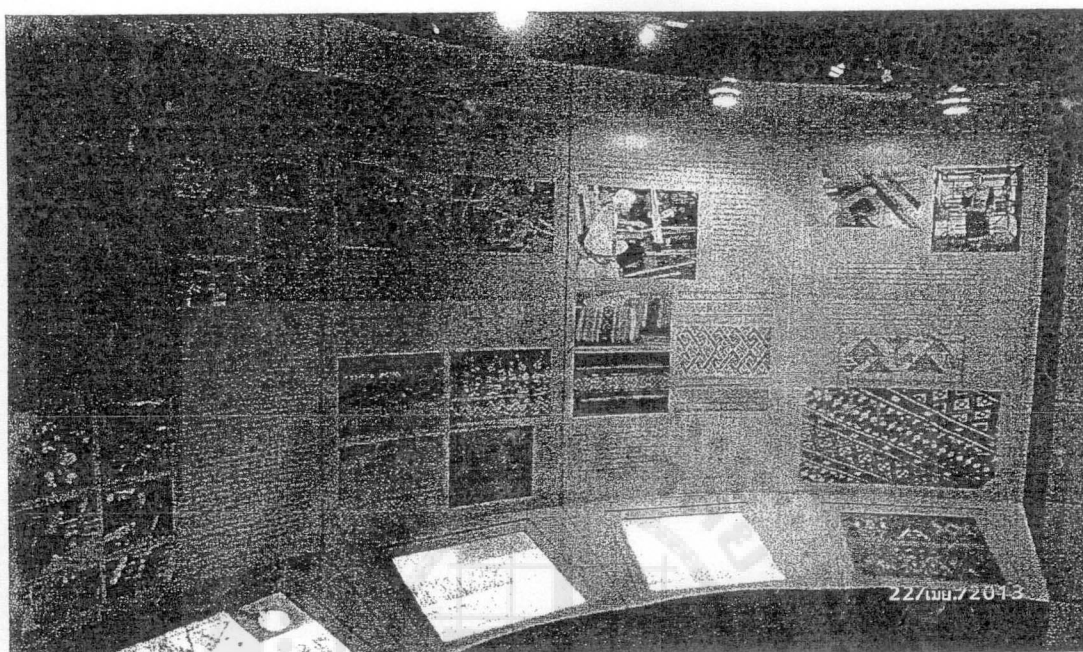
โซนที่ 6 ดนตรีและการแสดง

นิทรรศการประกอบภาพวีดิทัศน์ ดนตรีและศิลปะการแสดงพื้นบ้านอีสาน

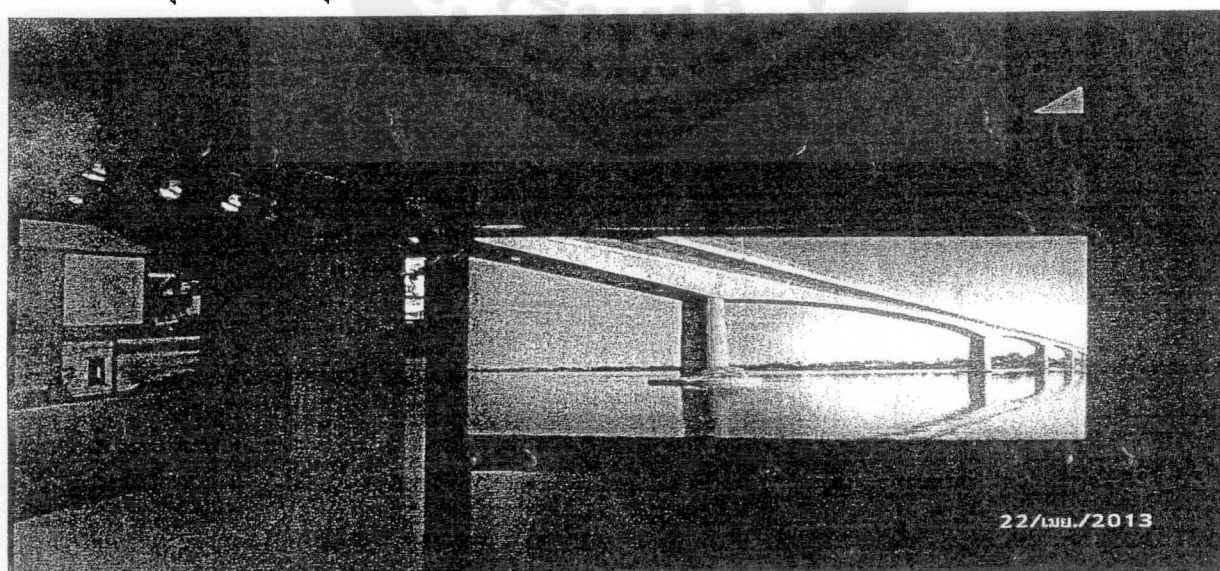
โซนที่ 7 ภูมิปัญญาพื้นบ้านอีสาน

นิทรรศการผ้าอีสาน ศิลปหัตถกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ของชาวอีสาน

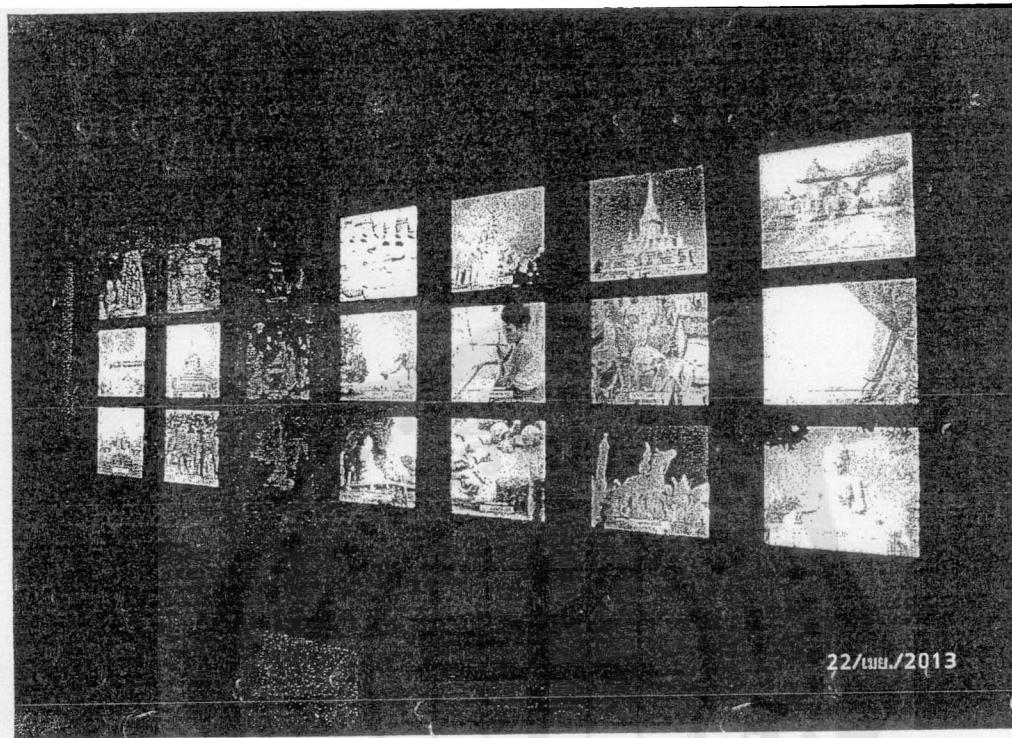
โซนที่ 8 อีสานยุคปัจจุบัน

นิทรรศการที่แสดงถึงพัฒนาการทางเศรษฐกิจ สังคม และการท่องเที่ยวอีสาน ที่สัมพันธ์กับประเทศกลุ่มประชาคมกลุ่มแม่น้ำโขง

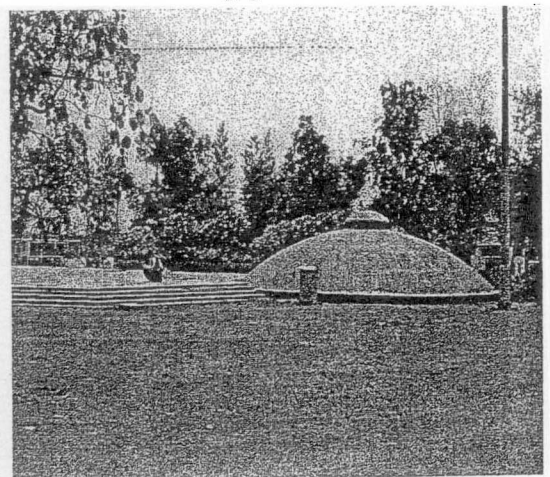
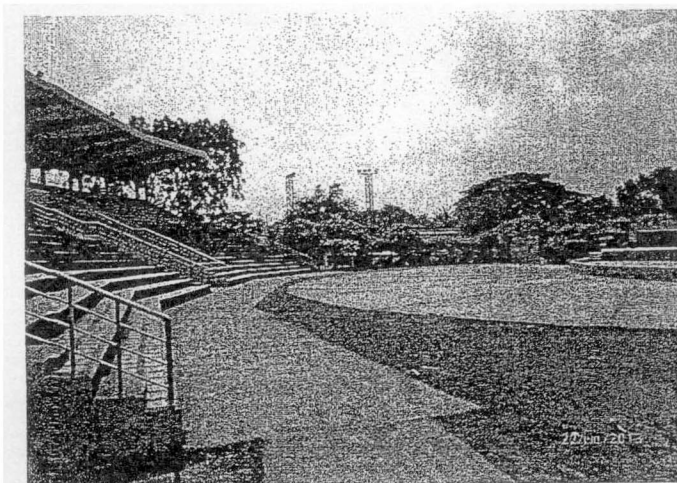
โซนที่ 9 มุมสืบค้น

นิทรรศการภาพรวมอีสานทั้ง 19 จังหวัด และสืบค้นข้อมูลทางวัฒนธรรมด้วยคอมพิวเตอร์

ส่วนที่ 4 ลานแสดงกลางแจ้ง

ลานแสดงกลางแจ้ง มีเนื้อที่ประมาณ 5,000 ตารางเมตร สามารถบรรจุผู้ชมการแสดงประมาณ 1,000 ที่นั่ง ซึ่งเป็นเวทีและลานแสดงกลางแจ้ง เพื่อเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมและการแสดงระดับชาติและนานาชาติ บริเวณดังกล่าว มีห้องแต่งตัวและห้องเก็บอุปกรณ์ มีลานอเนกประสงค์ ตลอดจนสวนหย่อม สำหรับใช้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

บุคลากร

ปัจจุบัน บุคลากรประจำสำนักวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น มีจำนวน 10 คน ประกอบด้วย

1. นักวิชาการเงินและบัญชี (ข้าราชการ)
2. เจ้าหน้าที่วัฒนธรรม (พนักงานมหาวิทยาลัย งบประมาณแผ่นดิน)
3. เจ้าหน้าที่วัฒนธรรม (พนักงานมหาวิทยาลัย งบประมาณเงินรายได้)
4. นักวิชาการโสตทัศนศึกษา (พนักงานมหาวิทยาลัย งบประมาณเงินรายได้)
5. เจ้าหน้าที่บริหารทั่วไป (พนักงานมหาวิทยาลัย งบประมาณเงินรายได้)
6. เจ้าหน้าที่บริหารทั่วไป (พนักงานมหาวิทยาลัย งบประมาณเงินรายได้)
7. เจ้าหน้าที่บริหารทั่วไป (ลูกจ้างชั่วคราว)
8. เจ้าหน้าที่บริหารทั่วไป (ลูกจ้างชั่วคราว)
9. เจ้าหน้าที่บริหารทั่วไป (ลูกจ้างชั่วคราว)
10. เจ้าหน้าที่บริหารทั่วไป (ลูกจ้างชั่วคราว)
11. พนักงานขับรถยนต์ (ลูกจ้างชั่วคราว)

โดยมีคณะผู้บริหารประจำสำนักวัฒนธรรม ประจำปี พ.ศ.2553 ประกอบด้วย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิชัย ธีรตันพันธุ์ รองอธิการบดีฝ่ายศิลปวัฒนธรรมและ
ศิษย์เก่าสัมพันธ์
2. รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระ ฤทธิรอด ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายศิลปวัฒนธรรมและ
ศิษย์เก่าสัมพันธ์
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชลิต ชัยครรชิต ผู้อำนวยการสำนัก
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทรงวิทย์ พิมพะกรรณ์ รองผู้อำนวยการสำนัก

คณะผู้บริหารประจำสำนักวัฒนธรรม ประจำปี พ.ศ.2554 ประกอบด้วย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิชัย ธีรตันพันธุ์ ที่ปรึกษาด้านศิลปวัฒนธรรม
2. รองศาสตราจารย์ ดร.นิยม วงศ์พงศ์คำ ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายศิลปวัฒนธรรม
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทรงวิทย์ พิมพะกรรณ์ ผู้อำนวยการสำนักวัฒนธรรม
4. นายหอมหวล บัวระภา รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ
5. นายวรศักดิ์ วยศ รองผู้อำนวยการฝ่ายวัฒนธรรมสัมพันธ์
6. นางตุลยา คำสวาท ผู้ช่วยผู้อำนวยการ

คณะผู้บริหารประจำสำนักวัฒนธรรม ประจำปี พ.ศ.2555 ประกอบด้วย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิชัย ณีรัตนพันธุ์	ที่ปรึกษาด้านศิลปวัฒนธรรม
2. รองศาสตราจารย์ ดร.นิยม วงศ์พงศ์คำ	ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายศิลปวัฒนธรรม
รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสำนัก
3. รองศาสตราจารย์มงคล ดอนขวา	รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารและประกันคุณภาพ
4. นายกิตติสันต์ ศรีรักษา	รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการและชุมชนสัมพันธ์

คณะผู้บริหารประจำสำนักวัฒนธรรม ประจำปี พ.ศ.2556 ประกอบด้วย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิชัย ณีรัตนพันธุ์	ที่ปรึกษาด้านศิลปวัฒนธรรม
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รักพงษ์ เพชรคำ	ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายศิลปวัฒนธรรม
รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสำนัก
3. ดร.สุพล เนสุสินธุ์	รองผู้อำนวยการสำนัก

งบประมาณ

งบประมาณของหอศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น ไม่มีเอกสารหลักฐานการจัดสรร งบประมาณที่ชัดเจน เป็นการรายงานงบประมาณในภาพรวม นั่นคือ ปีงบประมาณ 2553 สำนัก วัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้รับการจัดสรรงบประมาณเงินรายได้ จำนวน 5,344,100 บาท (ห้า ล้านสามแสนสี่หมื่นสี่พันหนึ่งร้อยบาท) แบ่งเป็นงบดำเนินการ จำนวน 144,000 บาท (หนึ่งแสนสี่หมื่นสี่ พันบาท) และงบอุดหนุน จำนวน 1,900,000 บาท (หนึ่งล้านเก้าแสนบาท) (สำนักวัฒนธรรม. 2554 : 9) ส่วนปีงบประมาณ 2554 สำนักวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น ไม่มีหลักฐานปรากฏเกี่ยวกับการ จัดสรรงบประมาณ ซึ่งข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคลากร พบว่า งบประมาณเงินรายได้ประจำปีโดย เฉพาะที่ได้รับการจัดสรรเพื่อการจัดกิจกรรมของหอศิลปวัฒนธรรม ประมาณ 600,000 บาท/ปี แต่มีหลักฐานแสดงงบประมาณมาดที่ได้รับจัดสรรตามแผนราชการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2555 จำแนกตามยุทธศาสตร์ (สำนักวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2556ก : 19) ดังนี้

ยุทธศาสตร์	งบดำเนินการ	งบอุดหนุน	รวม
เงินแผ่นดิน			
1.ระบบบริหารจัดการที่ดี	144,100	-	144,100
2.การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมที่ดี	-	1,900,000	1,900,000
เงินรายได้			
1.ระบบบริหารจัดการที่ดี	300,000	-	300,000
2.การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมที่ดี	-	3,150,000	3,150,000

อย่างไรก็ดี ตลอดระยะเวลา 3 ปีงบประมาณที่ผ่านมา หอศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น ไม่มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการดำเนินการของหอศิลปวัฒนธรรมอย่างชัดเจนและเป็นลายลักษณ์อักษร

เครือข่ายและการมีส่วนร่วม

เครือข่ายทางวัฒนธรรมและการมีส่วนร่วมต่อการจัดโครงการ/กิจกรรม ของสำนักวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประกอบด้วย

1. กระทรวงวัฒนธรรม
2. กรมส่งเสริมวัฒนธรรม
3. สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด
4. มูลนิธิเล็ก – ประไพ
5. เทศบาลนครขอนแก่น

นอกจากนี้ ยังมีเครือข่ายกับศิลปินพื้นบ้านและปราชญ์ชาวบ้าน อาทิ เครือข่ายศิลปินมรดกอีสาน เครือข่ายศิลปินวัฒนธรรมอีสานใต้ เครือข่ายหมู่บ้านสาวะถี เครือข่ายสโมสรนักเขียนภาคอีสาน เครือข่ายสมาคมนักประพันธ์ลาว เครือข่ายศิลปินการแสดงพื้นบ้าน เครือข่ายสโมสรวัฒนธรรมสินไชยศิลป์ลาว เครือข่ายสถาบันวิจัยศิลปแห่งชาติลาว เครือข่ายสถานกงสุลใหญ่ สปป.ลาว ประจำจังหวัดขอนแก่น เครือข่ายโรงเรียนสาธิตศึกษาศาสตร์ มข. เครือข่ายบ้านชีวาศิลป์ มอดินแดง เครือข่ายคณะศึกษาศาสตร์ เครือข่ายหอศิลป์คณะศิลปกรรมศาสตร์ เครือข่ายหอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร เครือข่ายวงน้ำชา เครือข่ายกลุ่มละครใบ้ เครือข่ายฮักสกุล เครือข่ายร้านแจ่ม เครือข่าย บริษัท ก-ส จำกัด เครือข่ายกลุ่มนักดนตรีขอนแก่น เครือข่ายไฟโตแกนค์ เครือข่ายวิทยาลัยนาฏศิลป์กาฬสินธุ์ เครือข่ายวิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด เครือข่ายวิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมา เครือข่ายนาฏศิลป์สุพรรณบุรี เครือข่ายศูนย์มนุษยวิทยาสรินทร เครือข่ายวัฒนธรรมจังหวัดขอนแก่น เครือข่ายสภามูลนิธิอีสาน

การบริหารสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ

หอศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น มีการบริหารสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ ผ่านเว็บไซต์ของสำนักวัฒนธรรม ในส่วนของหอศิลปวัฒนธรรม มีเว็บไซต์ชื่อ <http://museum.kku.ac.th/> เพื่อการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารและความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรม อาทิ นิทรรศการทางศิลปะ การจัดประกวดการแสดงที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรม ฐานข้อมูลเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม และวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นอกจากนี้ยังมีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการจัดนิทรรศการทางศิลปะเป็นหลัก ผ่านเฟสบุ๊ค ที่มีชื่อว่า หอศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น อีกด้วย

การให้บริการวิชาการ

การบริการวิชาการในรอบปี พ.ศ. 2553 – 2554 ของหอศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น ภายใต้ยุทธศาสตร์การอนุรักษ์ พัฒนา ถ่ายทอดและฟื้นฟูขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีเป้าหมายหลัก คือ ผลงานด้านศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นเกิดจากการบูรณาการการเรียนการสอน การวิจัยและการบริการวิชาการ และมีส่วนร่วมของผู้เชี่ยวชาญของชุมชน โดยมีกลยุทธ์หลัก 5 ประการ (สำนักวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2554ก : 6 – 7) คือ

1. พัฒนาความเข้มแข็งของบุคลากรด้านศิลปวัฒนธรรมและระบบบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
2. จัดตั้งศูนย์วิจัยเฉพาะทางศิลปะและวัฒนธรรมและภูมิปัญญาอีสาน
3. สนับสนุนให้เกิดการพัฒนาและเชื่อมโยงศิลปวัฒนธรรมในกิจกรรมของมหาวิทยาลัย
4. จัดสร้างพิพิธภัณฑ์ หอจดหมายเหตุ หรือหอประวัติมหาวิทยาลัยขอนแก่น เพื่อเป็นศูนย์รวมแห่งประวัติศาสตร์และความภาคภูมิใจของมหาวิทยาลัย

5. ปลุกฝังและสร้างค่านิยมความรักและความภาคภูมิใจในมหาวิทยาลัย โดยบูรณาการเรื่องศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน และเอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัย ด้วยการสอดแทรกเนื้อหาในหลักสูตรการเรียนการสอน และกระบวนการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของมหาวิทยาลัยอย่างสม่ำเสมอ

จากกลยุทธ์ทั้ง 5 ประการ ผู้วิจัยสามารถเชื่อมโยงกลยุทธ์กับโครงการ/กิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการของหอศิลปวัฒนธรรมโดยเฉพาะ สามารถนำเสนอโครงการ/กิจกรรมต่างๆ ประจำปี พ.ศ. 2553 – 2554 ในแต่ละกลยุทธ์ ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาความเข้มแข็งของบุคลากรด้านศิลปวัฒนธรรมและระบบบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

โครงการ/กิจกรรมที่หอศิลปวัฒนธรรมดำเนินการเพื่อให้ระบบบริหารจัดการมีประสิทธิภาพ คือ โครงการพัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศภูมิปัญญาและองค์ความรู้ท้องถิ่นและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย ฐานข้อมูลพัฒนาประมงพื้นบ้าน ฐานข้อมูลแพทย์พื้นบ้าน ฐานข้อมูลโบราณ ฐานข้อมูลพุทธศิลป์ ฐานข้อมูลวัฒนธรรมอีสาน ฐานข้อมูลพระไม้ ฐานข้อมูลหมอลำ ฐานข้อมูลศิลปนิมรดกอีสาน และฐานข้อมูลวรรณกรรมสองฝั่งโขง ซึ่งจัดดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553

กลยุทธ์ที่ 2 จัดตั้งศูนย์วิจัยเฉพาะทางศิลปะและวัฒนธรรมและภูมิปัญญาอีสาน

หอศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้ดำเนินโครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับกลยุทธ์ที่ 2 ในปี พ.ศ. 2553 คือ การสร้างฐานข้อมูลทางด้านศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นด้านพุทธศิลป์ในภาคอีสาน การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมการใช้เครื่องมือประมงพื้นบ้านในชุมชนที่อาศัยใกล้แม่น้ำชี/แม่น้ำสงคราม พัฒนากลุ่มงานวิจัยด้านภูมิปัญญาเกี่ยวกับสมุนไพรแผน

ไทย ศิลปกรรมเปรียบเทียบกลุ่มอุบลและแขวงจำปาสัก : มิติทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น และฐานข้อมูลการแสดงศิลปวัฒนธรรมอีสานเหนือและใต้ ส่วนในปี พ.ศ. 2554 ได้ดำเนินโครงการจัดตั้งศูนย์ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (ซึ่งดำเนินการแล้วแต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย) และการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมการใช้เครื่องมือประมงพื้นบ้านในชุมชนที่อาศัยใกล้แม่น้ำมูลของคณะเกษตรศาสตร์

กลยุทธ์ที่ 3 สนับสนุนให้เกิดการพัฒนาและเชื่อมโยงศิลปวัฒนธรรมในกิจกรรมของมหาวิทยาลัย

โครงการ/กิจกรรมที่สำนักวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น ดำเนินการให้เกิดการพัฒนาและเชื่อมโยงศิลปวัฒนธรรมในกิจกรรมของมหาวิทยาลัย ถือเป็นภารกิจการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับกิจการของมหาวิทยาลัยซึ่งจัดกิจกรรมเป็นประจำทุกปี อาทิ กฐินมหาวิทยาลัย ประเพณีลอยกระทง งานสงกรานต์ งานสัปดาห์เจ้าพ่อมอดินแดง มข. เทศกาลใหม่ ประเพณีผูกเสี่ยว งานสถาปนามหาวิทยาลัย งานบุญข้าวจี๋ มหกรรมหมอรา เป็นต้น

ส่วนที่หอศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้ดำเนินกิจกรรมด้านการแสดงนิทรรศการศิลปะ จำนวนเฉลี่ย 15 - 20 โครงการ ซึ่งผลงานที่จัดต่อเนื่องทุกปีคือ นิทรรศการศิลปกรรมแห่งชาติ นิทรรศการศิลปกรรมร่วมสมัยของศิลปินรุ่นใหม่ นิทรรศการศิลปนิพนธ์ของนักศึกษาคณะศิลปกรรมศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาศิลปศึกษา นิทรรศการศิลปะของคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยขอนแก่น และศิลปินจากมหาวิทยาลัยเครือข่าย อาทิ มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตลอดจนนิทรรศการศิลปะทุกสาขาในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะอย่างสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และนิทรรศการศิลปะจากประเทศต่างๆ อาทิ ออสเตรเลีย จีน

กลยุทธ์ที่ 4 จัดสร้างพิพิธภัณฑ์ หอจดหมายเหตุ หรือหอประวัติมหาวิทยาลัยขอนแก่น เพื่อเป็นศูนย์รวมแห่งประวัติศาสตร์และความภาคภูมิใจของมหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประสงค์ให้มีการจัดสร้างหอประวัติมหาวิทยาลัย เพื่อเป็นศูนย์รวมแห่งประวัติศาสตร์และความภาคภูมิใจของมหาวิทยาลัย จึงมีคำสั่งมหาวิทยาลัยขอนแก่น 1266/2550 แต่งตั้งคณะกรรมการจัดตั้งหอประวัติ ซึ่งมีการศึกษาดูงานและสำรวจความคิดเห็นบุคลากรศิษย์เก่า นักศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการจัดตั้ง การดำเนินการออกแบบหอประวัติ ซึ่งได้รับงบประมาณจำนวน 17 ล้านบาท ในปีงบประมาณ 2552 โดยดำเนินการออกแบบเรียบร้อยแล้ว ส่วนการจัดสร้างพิพิธภัณฑ์ ได้ดำเนินการเสร็จสิ้นตามแผนเมื่อเดือนกันยายน 2554 (สำนักวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2555ข : 18)

กลยุทธ์ที่ 5 ปลูกฝังและสร้างค่านิยมความรักและความภาคภูมิใจในมหาวิทยาลัย โดยบูรณาการเรื่องศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน และเอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัย ด้วยการสอดแทรกเนื้อหาในหลักสูตรการเรียนการสอน และกระบวนการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของมหาวิทยาลัยอย่างสม่ำเสมอ

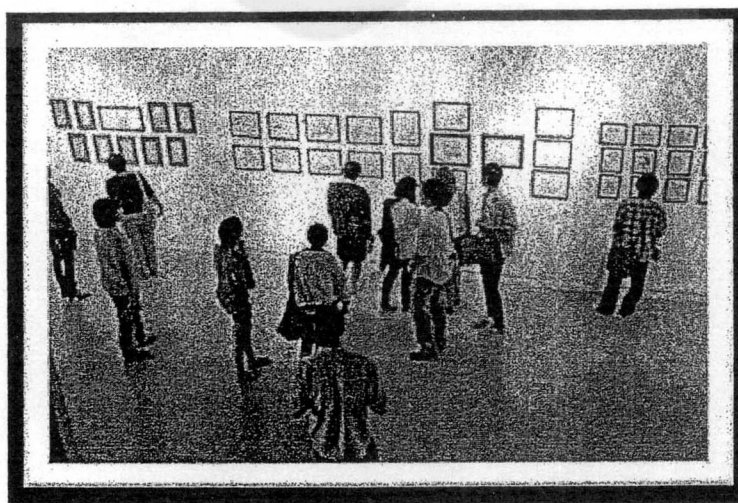
หอศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้ดำเนินการปลูกฝังและสร้างค่านิยมความรักและความภาคภูมิใจในมหาวิทยาลัย โดยบูรณาการเรื่องศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน และเอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัย ด้วยการสอดแทรกเนื้อหาในหลักสูตรการเรียนการสอน ในรายวิชาศึกษาทั่วไป คือ วิชาภาษาอีสานเพื่อการศึกษาภาษาไทยเพื่อการศึกษา วิชาขับร้องเพลงกล่อมลูก วิชานิเทศวัฒนธรรมกับการจัดการชุมชน วิชาชีวิตกับสุนทรียะ วิชาภูมิปัญญาท้องถิ่น วิชาชีวิตกับสุขภาพ วิชาวรรณกรรมลุ่มน้ำโขง วิชามนุษย์กับอารยธรรม วิชาสุนทรียศาสตร์ วิชาหมอลำ ซึ่งถือเป็นการบูรณาการกับการศึกษาระดับปริญญาตรี ในปี พ.ศ.2553 ซึ่งในปี พ.ศ. 2554 ได้ขยายสู่การศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา อาทิ วิชาการเปรียบเทียบวิธีวิจัยทางศิลปะและวัฒนธรรม วิชาทฤษฎีการวิจัยทางศิลปะ วิชาภูมิปัญญาและศิลปะพื้นถิ่น วิชาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น วิชาสัมมนาการวิจัยศิลปะและวัฒนธรรม การวิจัยเชิงคุณภาพทางวัฒนธรรมขั้นสูง วิชาทฤษฎีทางวัฒนธรรมมนุษย์และสังคม วิชาทฤษฎีทางวัฒนธรรมและสังคมขั้นสูง วิชาการวิจัยข้ามวัฒนธรรมขั้นสูง วิชาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นลุ่มน้ำโขง ซึ่งเป็นรายวิชาที่อยู่ในหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต และปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยศิลปะและวัฒนธรรม ของคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

สำหรับปี พ.ศ. 2555 หอศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น มีดำเนินโครงการ/กิจกรรมบริการวิชาการ ประจำปีงบประมาณ 2555 (สำนักวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2556ก : 28 – 38) แบ่งเป็น

1. โครงการ/กิจกรรมงานหอศิลปวัฒนธรรม ประกอบด้วย

1.1 นิทรรศการ “วาดเส้นทบทวนอารมณ์” เปิดงานวันที่ 11 ตุลาคม 2555 ผลงานของ

อ.ประจักษ์ สุพันธุ์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และ อ.ประสิทธิ์ วิชายะ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

1.2 นิทรรศการ “ภูผา สู่อันดามัน” ครั้งที่ 3 จัดขึ้นระหว่างวันที่ 7 - 30 พฤศจิกายน 2555 ผลงานร่วมกันของแผนกวิชาศิลปศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี และศิลปินในภาคใต้ ร่วมกับสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และกลุ่มศิลปิน และศิษย์เก่าในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1.3 นิทรรศการ “Art Exhibition Beyond Memory” อดีตและความทรงจำ เปิดงานเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2555 ผลงานของ รศ.สุวิข สติติวิทยานันท์

1.4 นิทรรศการเฉลิมพระเกียรติอัครศิลปิน โดยศิลปินแห่งชาติ สาขาวิชาทัศนศิลป์ เนื่อง
ในวโรกาส 84 พรรษา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เปิดงานเมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2555 ผลงานศิลปิน
แห่งชาติ 17 ท่าน

1.5 นิทรรศการ Mexico, pais de colores (เม็กซิโก ประเทศแห่งสีสัน) นิทรรศการ
ภาพถ่ายของประเทศเม็กซิโก จัดโดยกลุ่มวิชาภาษาสเปน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ร่วมกับ
งานหอศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น และสถานเอกอัครราชทูตเม็กซิโก เปิดงานเมื่อวันที่ 6
กุมภาพันธ์ 2555

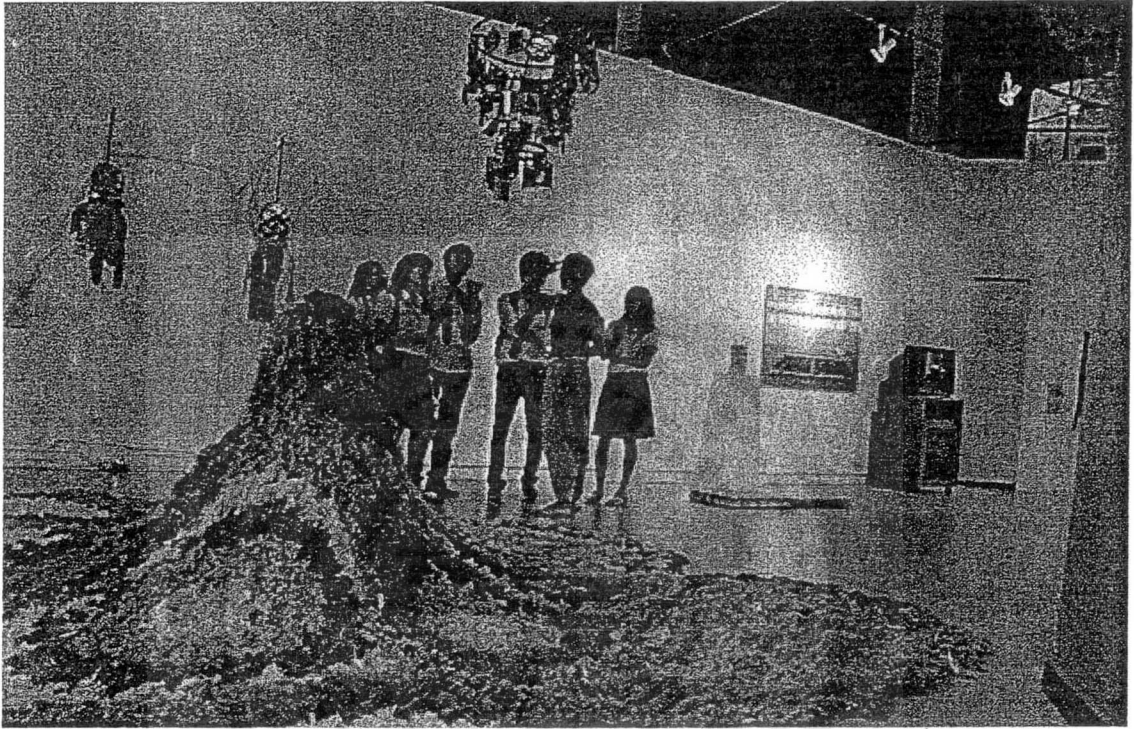
1.6 นิทรรศการศิลปะ ART EX BY ART ED ครั้งที่ 21 ผลงานของนักศึกษาชั้นปีที่ 4
สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เปิดงานเมื่อ
วันที่ 5 มีนาคม 2555

1.7 นิทรรศการ "สีส้นในสวนสวย" ผลงานวาดภาพของอาจารย์ประภาพร ศุภตรัยวรพงศ์
อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จัดแสดงระหว่าง
วันที่ 6 - 29 มิถุนายน 2555

1.8 นิทรรศการ เปิดบันทึกแห่งที่ราบสูง ใน “Art on Farm : A diary from Isan plateau” เป็นผลงานศิลปะจากโครงการ อาร์ต ออน ฟาร์ม ตั้งแต่ปี พ.ศ.2552 – 2554 จากความร่วมมือระหว่าง หอศิลป์ บ้านจิม ทอมป์สัน และจิม ทอมป์สัน ฟาร์ม ซึ่งเป็นผลงานศิลปะในบริบทของเกษตรเชิงนิเวศน์ และงานสถาปัตยกรรมอีสาน เปิดนิทรรศการวันที่ 6 กรกฎาคม 2555

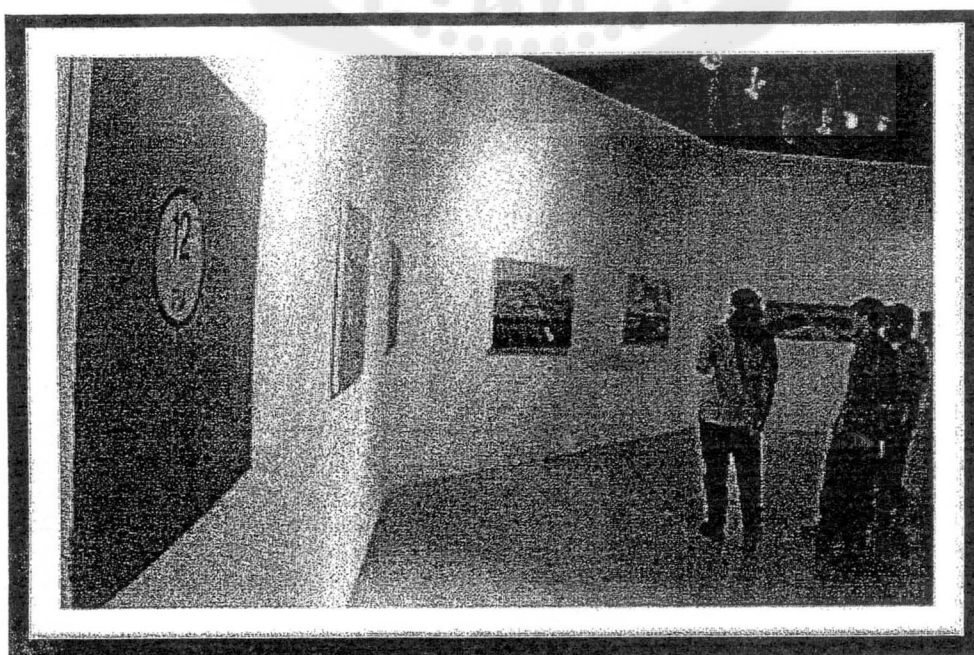
1.9 นิทรรศการสินไซ สองฝั่งโขง ตอนสินไซเดินดง เป็นวรรณกรรม “สินไซ” ซึ่งเป็นเสมือน ประตูลเชื่อมอดีตกับปัจจุบัน เพื่อการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต ปรัชญา จินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ ของผู้คนในอดีต รวมถึงนักคิด นักเขียน ศิลปินทั้งสองฝั่งแม่น้ำโขงในยุคปัจจุบัน เปิดนิทรรศการวันที่ 6 กรกฎาคม 2555

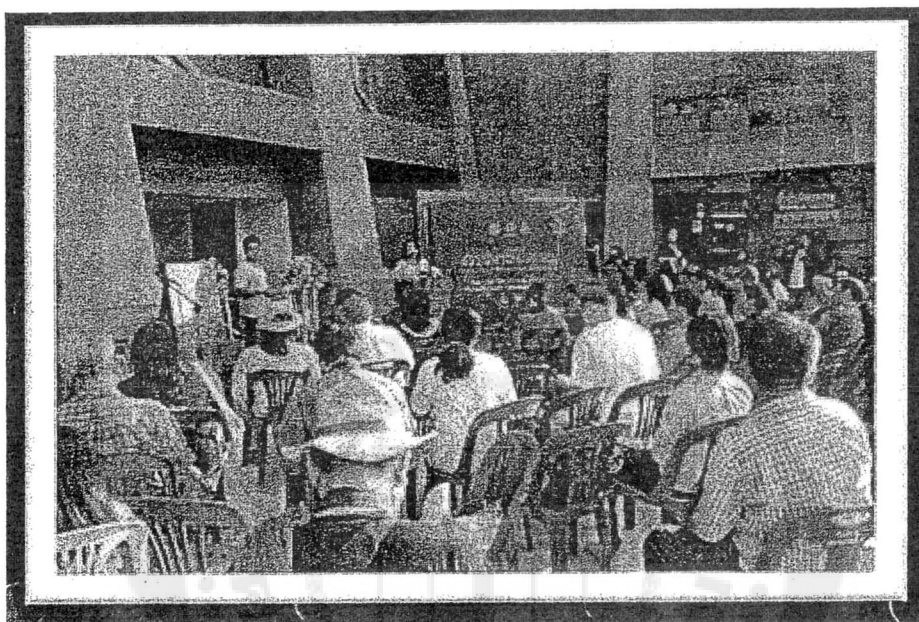
1.10 นิทรรศการหรรรมศิลปะ ดนตรี และภาพถ่ายของนักเรียน ครั้งที่ 1 เป็นผลงานของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (มอดินแดง) ฝ่ายมัธยม เปิดงานเมื่อวันที่ 4 กันยายน 2555

1.11 นิทรรศการ "ระหว่างทาง : On the way" นิทรรศการที่สื่อความเป็นสัญลักษณ์เปรียบเสมือนคนทุกคนที่มีความแตกต่าง หลากหลาย เช่นเดียวกับสิ่งที่อยู่ระหว่างทาง ผลงานของ ผศ.รณภพ เตชะวงศ์ เปิดงานเมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2555

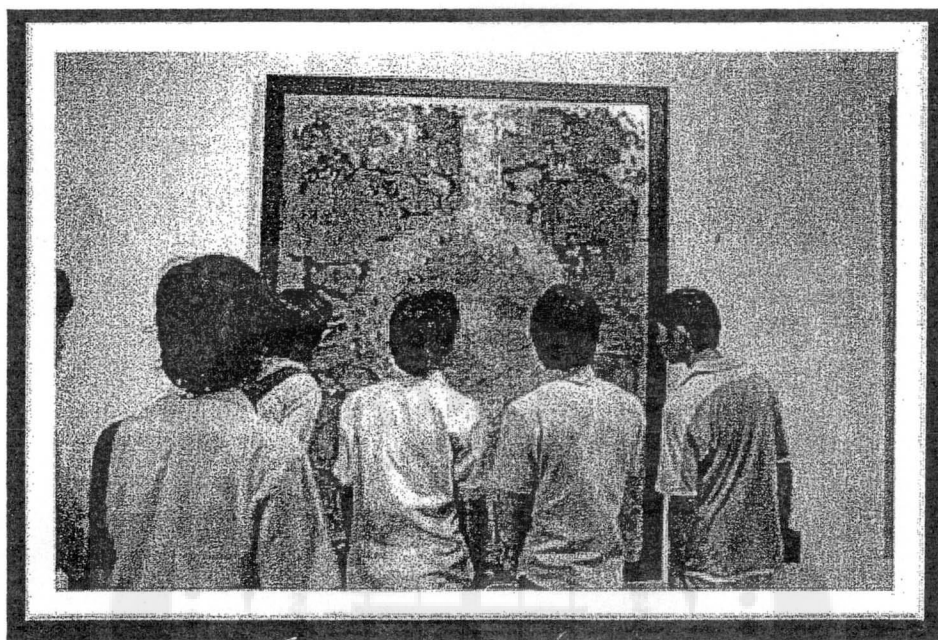
1.12 นิทรรศการ ภาพ-กวี (อัตลักษณ์และสีสันท้องถิ่นแผ่นดินอีสาน) ผลงานของศิลปินใน
เครือข่ายศิลปินภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้งภาพวาด ภาพถ่าย บทกวี ความเรียง กลอนเปล่า จำนวน 50
ภาพ ซึ่งนำเสนออัตลักษณ์ ภาพชีวิต ความเป็นอยู่ ความเป็นท้องถิ่นอีสาน เปิดงานเมื่อวันที่ 11
พฤษภาคม 2555

1.13 นิทรรศการศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 57 เปิดงานเมื่อวันที่ 6 ธันวาคม 2555

1.14 นิทรรศการศิลปินรุ่นเยาว์ ครั้งที่ 27 เป็นผลงานศิลปกรรมร่วมสมัยของศิลปินรุ่นเยาว์ที่เกิดจากการประกวดผลงานทั่วประเทศ โดยมหาวิทยาลัยขอนแก่น ร่วมกับมหาวิทยาลัยศิลปากร เปิดงานเมื่อวันที่ 10 มกราคม 2555

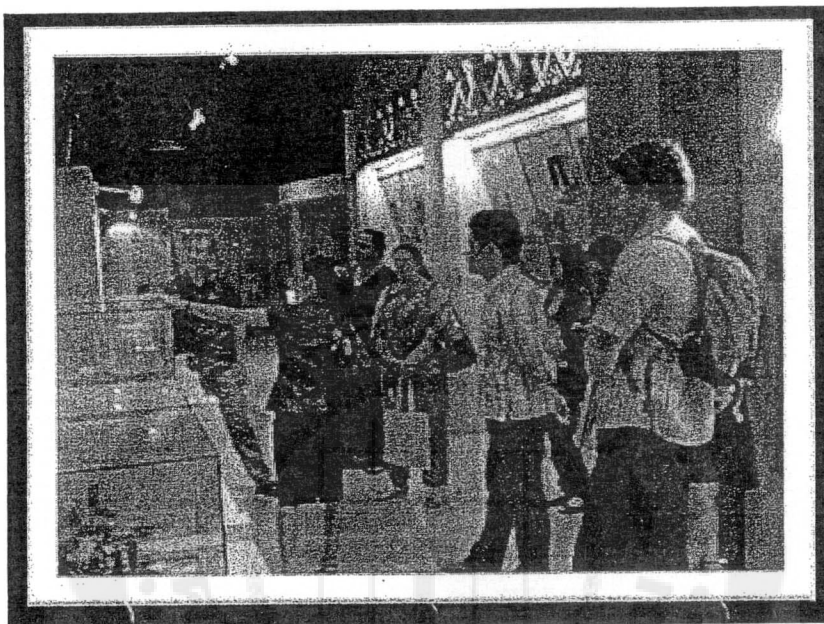

1.15 นิทรรศการเชิดชูเกียรติศิลปินมรดกอีสานและวัฒนธรรมสัมพันธ์ ประจำปี 2555 ซึ่งเป็นนิทรรศการเชิดชูเกียรติแก่ศิลปิน ครูเพลงพงษ์ศักดิ์ จันทุษา และมีประวัติผลงานศิลปินมรดกอีสานและผู้ที่มีผลงานดีเด่นด้านวัฒนธรรมสัมพันธ์ 32 ท่าน เปิดงานเมื่อวันที่ 2 เมษายน 2555

2. หน่วยงานภายนอกเยี่ยมชม หอศิลป์วัฒนธรรม สำนักวัฒนธรรม ประกอบด้วย

2.1 คณะผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษจากนิวซีแลนด์ เยี่ยมชมหอศิลป์วัฒนธรรม และ พิพิธภัณฑ์การศึกษา (ห้องอีสานนิทัศน์) เพื่อทำความเข้าใจท้องถิ่น เรียนรู้วิถีและวัฒนธรรมอีสาน ก่อนทำการสอนในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น เพื่อส่งเสริมศักยภาพด้านการศึกษาของจังหวัด เป็นการเตรียมความพร้อมการก้าวสู่ประชาคมอาเซียนให้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

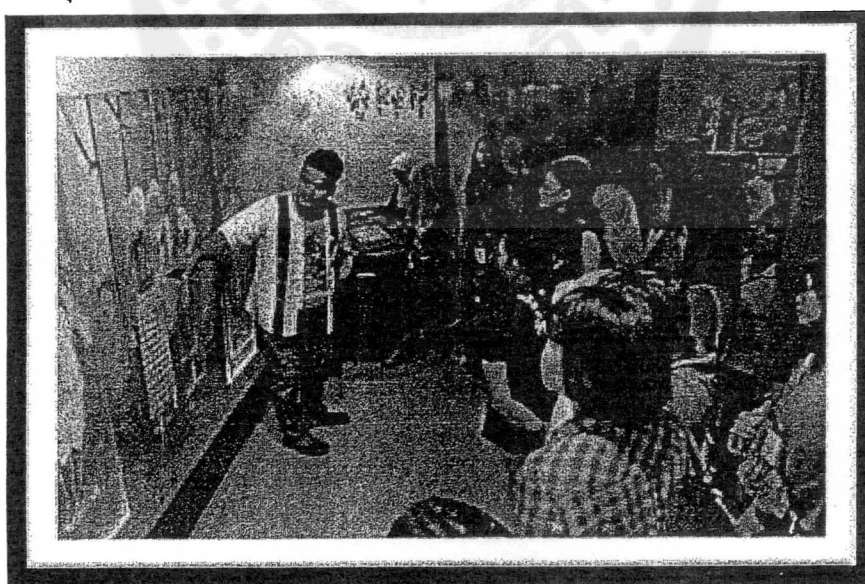
2.2 สถาบันวิจัยและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี โดยรองอธิการบดี รศ.ดร.กาญจนา บุญส่ง เข้าศึกษาดูงานการบริหารจัดการข้อมูลด้านศิลปวัฒนธรรม เพื่อเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ เยี่ยมชมหอศิลป์วัฒนธรรม ห้องอีสานนิทัศน์ เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2555

2.3 ผู้บริหารคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร โดยคณบดี รองศาสตราจารย์ ดร. กาญจนา วิชาญปกรณ์ เยี่ยมชมหอศิลป์วัฒนธรรม และรับฟังการบรรยายสรุปเกี่ยวกับทิศทางการบูรณาการการศึกษาด้านภาษา สังคม วัฒนธรรมของ สปป.ลาว เมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม 2555

2.4 คณะข้าราชการจากจังหวัดชายแดนใต้ เยี่ยมชมหอศิลป์วัฒนธรรม และ ห้องอีสาน นิทัศน์ เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2555

3. โครงการ/กิจกรรมที่บูรณาการกับการเรียนการสอน ประกอบด้วย

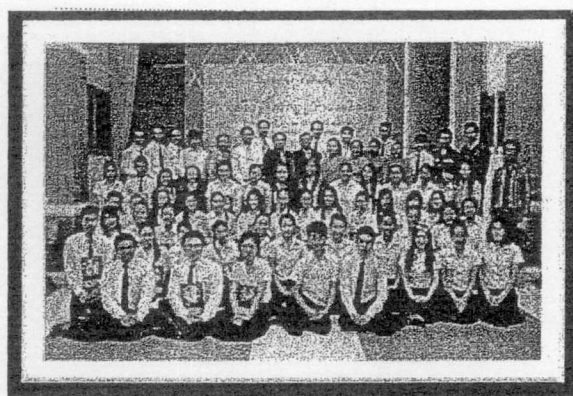
3.1 โครงการสินไซ บุญข้าวจี วิถีวัฒนธรรมอีสาน ประจำปี 2555 เป็นการร่วมสืบสาน

ประเพณีตามฮีต 12 คอง 14 มีการแสดงด้านศิลปวัฒนธรรมจากวงโปงลางแสนเมือง โรงเรียนหนองเรือ วิทยา จังหวัดขอนแก่น การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมสองฝั่งโขงจากชมรมนักศึกษาลาว มหาวิทยาลัยขอนแก่น นำการเต้น บัด-สะ-โลบ การแสดงหนังประโมทัย จากโรงเรียนดงบังวิทยา การเขียนภาพ ฮูปแต้ม เรื่อง “สินไซ” บนผืนผ้าความยาวกว่า 30 เมตร โดยนักศึกษาคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และมีการร่วมกันทำข้าวจี เพื่อนำไปตักบาตร จัดขึ้นระหว่างวันที่ 4 – 5 กุมภาพันธ์ 2555 โดยฝ่ายศิลปวัฒนธรรม สำนักวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น ร่วมกับเทศบาลและชุมชนสาวะถี จังหวัดขอนแก่น

3.2 โครงการอบรมสัมมนาการขับร้องสรภัญญ์ทำนองอีสาน ประจำปี 2555 เพื่อให้

นักศึกษาและผู้สนใจได้ศึกษาเรียนรู้ศิลปะดั้งเดิมของชาวอีสาน เกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีและ สอดแทรกคติ ความเชื่อ ศิลธรรมด้านพระพุทธศาสนา และร่วมฝึกอบรมการขับร้องสรภัญญ์ทำนองอีสาน เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2555 โดย สำนักวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น

4. การให้บริการใช้พื้นที่หอศิลปวัฒนธรรม สำนักวัฒนธรรม

หอศิลปวัฒนธรรม ได้จัดบริการพื้นที่เพื่อให้บริการแก่หน่วยงานภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย โดยมีอัตราค่าใช้จ่ายในการเข้าใช้พื้นที่ ดังนี้

1. ห้องนิทรรศการ ชั้น 1 และ ชั้น 3

- จัดนิทรรศการ วันละ	1,500 บาท (เวลา 10.00 – 19.00 น.)
- จัดกิจกรรม วันละ	5,000 บาท (เวลา 10.00 – 19.00 น.)
- ค่าบริการเครื่องปรับอากาศ วันละ	500 บาท (ไม่รวมกับค่ากิจกรรม)
- ค่าล่วงเวลาเจ้าหน้าที่	100 บาท/คน/วัน

2. ลานอเนกประสงค์และเวทีกลางแจ้ง

- ลานอเนกประสงค์	
สำหรับหน่วยงานภายใน วันละ	1,500 บาท (ไม่เกิน 23.00 น.)
สำหรับหน่วยงานภายนอก วันละ	2,000 บาท (ไม่เกิน 23.00 น.)
- เครื่องเสียง ไฟแสงสีชุดเล็ก	6,000 บาท
- เครื่องเสียงชุดใหญ่	5,000 บาท
- เจ้าหน้าที่ดูแลเครื่องเสียง	200 บาท/คน/วัน
- ค่าทำความสะอาด	200 บาท/คน (จำนวน 2 คน)

3. ชั้นลอย (ชั้น 3) วันละ 5,000 บาท (เฉพาะเวลา 10.00–19.00 น.)

จากข้อมูลเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของสำนักวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น ทั้ง ยุทธศาสตร์การพัฒนา การบริหารจัดการ และการให้บริการนั้น พบว่าหอศิลปวัฒนธรรมซึ่งเป็นงานหนึ่งของสำนักวัฒนธรรม ยังไม่มียุทธศาสตร์เฉพาะ เป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาสำนักวัฒนธรรมในภาพรวม อีกทั้งแผนปฏิบัติการประจำปีของหอศิลปวัฒนธรรม ยังไม่มีการแบ่งแยกที่เป็นรูปธรรมและมีความชัดเจน และยังไม่พบหลักฐานที่แสดงการประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนฯ แม้ หอศิลปวัฒนธรรมมีโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจนตามประกาศของมหาวิทยาลัยขอนแก่น 1033/2554 เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2554 นั้น คือ หอศิลปวัฒนธรรม อยู่ภายใต้กลุ่มภารกิจส่งเสริมและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ซึ่งประกอบด้วย 2 งาน คือ งานวัฒนธรรมสัมพันธ์ ที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายศิลปวัฒนธรรม การแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรมกับหน่วยงานอื่นๆ ทั้งภาครัฐและยังมีส่วนส่งเสริมเกี่ยวกับกิจกรรมทางศาสนาที่เป็นประเพณีปฏิบัติที่สืบทอดต่อกันมาอย่างต่อเนื่อง ส่วนงานพิพิธภัณฑ์และหอศิลปวัฒนธรรม มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการรวบรวมผลงานศิลปะวัตถุ การจัดแสดงนิทรรศการที่เป็นงานศิลปนิพนธ์ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น และมหาวิทยาลัยอื่นๆ อาทิ มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ตลอดจนนิทรรศการนานาชาติ ทั้งกลุ่มประเทศอาเซียน และยุโรป ตลอดจนการจัดสัมมนา เสวนาเชิงวิชาการทางศิลปวัฒนธรรม ในทำนองกลับกัน จากสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึกพบว่า ปรากฏการณ์ที่ผ่านมา ในระยะเวลา 2 ปีที่ผ่านมา (ปี พ.ศ.2554 – 2555) มีการเปลี่ยนแปลงคณะผู้บริหารของสำนักวัฒนธรรมถึง 3 ชุด ประกอบกับยังไม่มีกรมอบหมายหัวหน้ากลุ่มงานที่ชัดเจนเพื่อดูแลรับผิดชอบงานนั้นๆ อีกทั้งผู้บริหารชุดปัจจุบันก็มิได้มีประสบการณ์หรือความรู้ทางศิลปวัฒนธรรม ย่อมส่งผลต่อการบริหารงานศิลปวัฒนธรรมที่เป็นไปในลักษณะของงานประจำ (routine work) มากกว่าการบริหารในเชิงรุก นอกจากนี้ เมื่อมีผู้มีประสบการณ์และความรู้ความสามารถเฉพาะทางศิลปวัฒนธรรมมาปฏิบัติหน้าที่ผู้บริหารระดับผู้อำนวยการสำนัก แต่เมื่อการประเมินผลการปฏิบัติงาน มหาวิทยาลัยให้ความสำคัญกับพิจารณาภาระงานด้านการสอนและการวิจัยเป็นหลัก ส่วนภาระงานทางด้านการบริหารกลับให้ความสำคัญน้อยกว่า เป็นผลให้ผู้มีความรู้ความสามารถเฉพาะทางศิลปวัฒนธรรมไม่สนใจมาทำหน้าที่บริหาร

ด้วยนโยบายการศึกษาที่ส่งเสริมให้เกิดการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในสมัยรัฐบาลของ ฯพณฯ ชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี ทำให้มหาวิทยาลัยขอนแก่น มีหอศิลปวัฒนธรรมซึ่งเป็นอาคารสถานที่ที่ทันสมัยและมีรูปแบบการก่อสร้างที่สอดคล้องกับศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นอีสานในขณะนั้น โดยลักษณะของอาคารหอศิลปวัฒนธรรมเป็นรูปทรง เล้าข้าว ที่แสดงถึงวัฒนธรรมอีสาน อย่างไรก็ดี นับจากการก่อสร้างอาคารเสร็จเรียบร้อย เมื่อปี พ.ศ. 2541 ระยะเวลากว่า 15 ปีที่ผ่านมา ด้วยข้อจำกัดด้านงบประมาณและการกิจการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ซึ่งถือเป็นภารกิจรอง ทำให้งบประมาณการปรับปรุงอาคารสถานที่น้อยมาก แม้จะได้รับงบประมาณเพื่อการปรับปรุงพื้นที่จัดนิทรรศการเพื่อให้เหมาะสมกับการใช้งาน จำนวน 6.5 ล้านบาท และหออีสานนิทัศน์ ได้รับงบประมาณเพื่อการซ่อมไฟก็ตาม แต่ปัจจุบันอาคารหอศิลปวัฒนธรรมก็ยังคงอยู่ในสภาพที่ทรุดโทรม อีกทั้งสาระเนื้อหาของนิทรรศการถาวร ห้องอีสานนิทัศน์ ยังขาดการปรับปรุงให้ทันสมัย และสอดคล้องสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ตลอดจนเพิ่มการบรรยายเป็นภาษาต่างประเทศเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

อย่างไรก็ดี สำนักวัฒนธรรม ก็ได้รับงบประมาณเงินรายได้เพื่อจัดกิจกรรมต่างๆ ประมาณปีละ 600,000 บาท เพื่อจัดนิทรรศการศิลปะทั้งในและต่างประเทศ ที่มีความร่วมมือกับเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ อาทิ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โดยนิทรรศการงานศิลปกรรมแห่งชาติเป็นการนำผลงานศิลปินแห่งชาติมาจัดแสดงเป็นประจำทุกปี ซึ่งดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องเป็นครั้งที่ 58 แล้ว ซึ่งเป็นจุดเด่นและมีความต่อเนื่องของการดำเนินงานของหอศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น ตลอดจนการแสดงผลงานศิลปกรรมร่วมสมัยของศิลปินรุ่นใหม่ นิทรรศการผลงานศิลปินนิพนธ์ของนักศึกษาคณะศิลปกรรมศาสตร์ และคณะศึกษาศาสตร์ สาขา

ศิลปศึกษา ส่วนงานนิทรรศการต่างประเทศ มีการจัดนิทรรศการภาพถ่ายของประเทศเม็กซิโก ที่เกิดจากความร่วมมือระหว่างคณะมนุษยศาสตร์ และสถานทูตเม็กซิโก มีกิจกรรมที่หน่วยงานภายนอกมาขอศึกษาดูงานหอศิลปวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง และยังมีการจัดกิจกรรมที่บูรณาการกับการจัดการเรียนการสอนที่สัมพันธ์กับศาสตร์ทางศิลปวัฒนธรรม อาทิ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่ร่วมกับชุมชนใกล้เคียงคือ เทศบาลและชุมชนสาวะถี จังหวัดขอนแก่น

นอกจากนี้ กระแสการออกนอกกรอบของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาของรัฐจำเป็นต้องจัดกิจกรรมเชิงวิชาการที่เกี่ยวกับการบริการวิชาการเพื่อหารายได้เชิงวิชาการ ถือเป็นวิธีการหนึ่งเพื่อเตรียมความพร้อมต่อการออกนอกกรอบของมหาวิทยาลัย เป็นผลให้หอศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้แสดงบทบาทดังกล่าวโดยการให้บริการพื้นที่ทั้งหอนิทรรศการ และลานอเนกประสงค์และเวทีกลางแจ้ง ซึ่งมีการกำหนดอัตราค่าใช้จ่ายการเข้าใช้บริการพื้นที่ดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งรายได้ทั้งหมดจากการให้บริการพื้นที่ทั้งหมดนำส่งกองคลัง มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยหอศิลปวัฒนธรรมยังไม่มี การดำเนินการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายที่เป็นรูปธรรม เพื่อแสดงถึงความคุ้มค่าของการจัดดำเนินกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรม อย่างไรก็ตาม การกิจการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ถือเป็นภารกิจหนึ่งของการอุดมศึกษาซึ่งสถาบันอุดมศึกษาย่อมตระหนักถึงความสำคัญของภารกิจนี้ เพื่อแสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ของความเป็นชาติที่จำเป็นต้องดำเนินการในสถาบันอุดมศึกษาแม้จะไม่คุ้มทุนตามหลักเศรษฐศาสตร์ก็ตาม

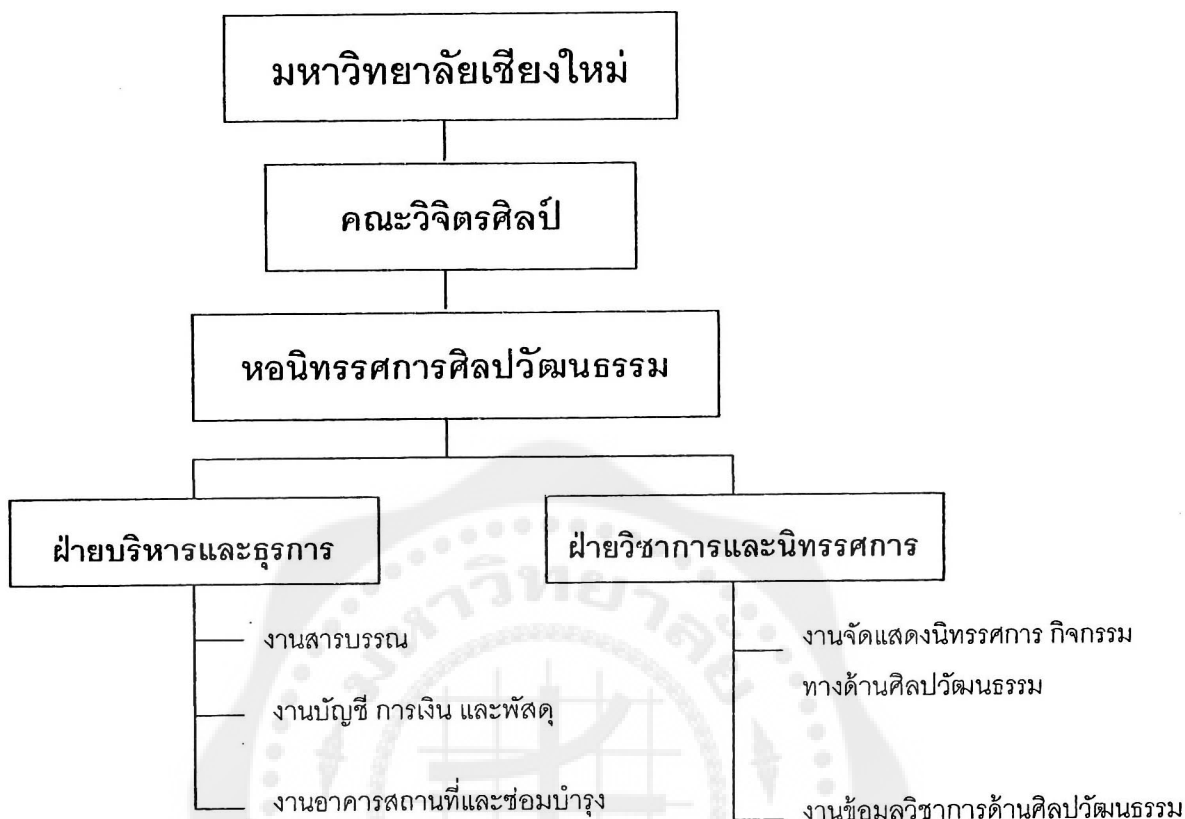
ส่วนที่สอง การดำเนินงานของหอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (หอศิลป์) นำเสนอตามประเด็นของการศึกษา คือ ยุทธศาสตร์การพัฒนา การบริหารจัดการ และการให้บริการ

ยุทธศาสตร์การพัฒนาหอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (หอศิลป์)

ในปี พ.ศ. 2539 ในสมัยรัฐบาลของ ฯพณฯ ชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี ได้ตระหนักถึงความจำเป็นของการมีพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะและวัฒนธรรมร่วมสมัยในสังคมไทยตามจังหวัดต่างๆ และมีผลงานนำร่องที่จะสร้างพิพิธภัณฑ์ทางศิลปะร่วมสมัยในส่วนภูมิภาค โดยเริ่มจากหัวเมืองใหญ่ๆ ก่อน ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคใต้ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในส่วนภาคเหนือรัฐบาลได้มอบให้มหาวิทยาลัยเชียงใหม่และคณะวิจิตรศิลป์ หอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (หอศิลป์) ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2541 ใช้งบประมาณก่อสร้าง 44,680,200 บาท โดยมีเจตนารมณ์ที่จะให้หอนิทรรศการศิลปะและวัฒนธรรมจัดตั้งขึ้นในส่วนภูมิภาคเพื่อเป็นศูนย์กลางของการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่นภาคเหนือ ทั้งในด้านการจัดนิทรรศการ การแสดง การจัดประชุม อบรมสัมมนา อนุรักษ์ และให้บริการแก่ชุมชน ตลอดจนการสนับสนุนการศึกษาด้านศิลปะแก่คณะวิจิตรศิลป์ นอกจากนี้ยังเป็นศูนย์กลางในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานและองค์กรทางด้านศิลปะต่างๆ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้และประสบการณ์ทางด้านศิลปวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน (หอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น. มปป. : 2) โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือ

1. เพื่อเป็นศูนย์กลางดำเนินกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรม ทั้งในด้านการจัดนิทรรศการ จัดประชุม อบรมสัมมนา อนุรักษ์ ตลอดจนเผยแพร่ความรู้ทางด้านศิลปวัฒนธรรมแก่ชุมชนและสังคมทั่วไปในเขตภาคเหนือ
2. เพื่อสนับสนุนการศึกษาทางด้านศิลปวัฒนธรรมของคณะวิจิตรศิลป์และสถาบันการศึกษาศิลปะในเขตภาคเหนือ
3. เพื่อการสนับสนุนและส่งเสริมการสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรมในรูปแบบต่างๆ ของศิลปิน นักวิชาการ นักศึกษาศิลปะ ตลอดจนประชาชนทั่วไป
4. เพื่อทำหน้าที่ติดต่อประสานงานและสร้างความเชื่อมโยงกับสถาบันการศึกษาศิลปะและหน่วยงานศิลปะอื่นๆ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ
5. เพื่อให้การบริการข้อมูลข่าวสารทางด้านศิลปวัฒนธรรมแก่ชุมชน
6. เพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเองได้โดยใช้พลังทรัพยากรที่มีอยู่ให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งการบริหารงานในขณะนั้น มีโครงสร้างการบริหาร ดังแผนผัง

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้มีประกาศลงวันที่ 24 มิถุนายน 2541 มอบหมายให้คณะวิจิตรศิลป์เป็นผู้ดูแลและรับผิดชอบการดำเนินงานของหอศิลปวัฒนธรรมให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

เนื่องจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีนโยบายที่จะปรับเปลี่ยนรูปแบบขององค์กรให้เป็นองค์กรในกำกับของรัฐบาล สามารถดำเนินการได้อย่างคล่องตัว โดยใช้บุคลากรและทรัพยากรที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด โดยพึ่งพาตนเองได้ ดังนั้นเพื่อให้หอศิลปวัฒนธรรมสามารถดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้สภาพมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จึงได้ออกระเบียบมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ว่าด้วยการใช้หอศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ. 2542 และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้มอบหมายให้คณะวิจิตรศิลป์เป็นผู้ดูแลและรับผิดชอบการดำเนินงานของหอศิลปวัฒนธรรม ต่อมาในปี 2549 สภาพมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้มีระเบียบว่าด้วยสำนักบริหารและจัดการทรัพย์สินของมหาวิทยาลัย พ.ศ. 2549 เพื่อเป็นหน่วยงานกลางในการบริหารจัดการทรัพย์สินของมหาวิทยาลัย และเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการหอศิลปวัฒนธรรมประกอบด้วย คณะบดีคณะวิจิตรศิลป์ เป็นประธานอนุกรรมการ ผู้อำนวยการสำนักบริหารและจัดการทรัพย์สิน เป็นรอง

ประธาน รองคณบดี ผู้ช่วยคณบดีและหัวหน้าภาควิชา เป็นอนุกรรมการ และเลขานุการคณะวิจิตรศิลป์ เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ เพื่อทำหน้าที่ในการกำหนดแผนการดำเนินงาน ออกประกาศ วางหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวกับการใช้ การดูแล บำรุงรักษา วัสดุครุภัณฑ์ อาคารสถานที่ และอัตราค่าตอบแทนการให้หอศิลปกรรมศิลปวัฒนธรรม รวมทั้งวางระเบียบเกี่ยวกับการเก็บรักษา การใช้จ่าย และการอนุมัติการให้เงินค่าตอบแทน โดยระเบียบดังกล่าวเมื่อได้รับความเห็นชอบจากอธิการบดีแล้วให้ใช้บังคับได้ นอกจากนี้ให้คณะอนุกรรมการหอศิลปกรรมศิลปวัฒนธรรม จัดทำรายงานผลการดำเนินงานประจำปี และรายงานการเงินของหอศิลปกรรมศิลปวัฒนธรรม เพื่อเสนอต่อมหาวิทยาลัยและสภามหาวิทยาลัย พร้อมจัดการดำเนินการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของหอศิลปกรรมศิลปวัฒนธรรม (หอศิลปกรรมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น. มปป. : 1) ซึ่งหอศิลปกรรมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีวิสัยทัศน์และพันธกิจของหอศิลปกรรมศิลปวัฒนธรรม ที่สอดคล้องกับคณะวิจิตรศิลป์

ความเป็นมาของคณะวิจิตรศิลป์

นับตั้งแต่มีการเรียกร้องให้ขยายการศึกษาระดับอุดมศึกษาออกสู่ภูมิภาค โดยขอให้รัฐบาล จัดตั้งมหาวิทยาลัยขึ้นที่จังหวัดเชียงใหม่ตั้งแต่ปี พ.ศ.2493 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จึงเป็นมหาวิทยาลัย แห่งแรกที่ทางราชการจัดตั้งขึ้นในส่วนภูมิภาคของประเทศไทย ตามโครงการพัฒนาการศึกษาในส่วน ภูมิภาค พ.ศ.2501 โดยมีจุดมุ่งหมายให้เป็นแหล่งการศึกษาของทุกสาขาวิชาชีพ ทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี สังคมศาสตร์ และศิลปศาสตร์ โดยสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้อนุมัติให้จัดตั้งคณะ วิจิตรศิลป์ขึ้น เมื่อวันที่ 28 มกราคม 2525 เพื่อทำหน้าที่ผลิตบัณฑิตที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านศิลปะ และวัฒนธรรม อีกทั้งให้เป็นศูนย์กลางการศึกษา ค้นคว้า วิจัย อนุรักษ์ และ เผยแพร่ โดยให้มี สีแดงชาด เป็นสีประจำคณะวิจิตรศิลป์

ปรัชญาของคณะวิจิตรศิลป์

บัณฑิตคณะวิจิตรศิลป์ เป็นผู้ตื่นตัวในการเรียนรู้ รู้จริง สามารถนำความรู้ และความสามารถ ทางศิลปะทั้งในเชิงทฤษฎีและปฏิบัติ เพื่อขึ้นเฝ้าสร้างสรรค์จริงใจให้เกิดความดีงามในสังคม และเป็นผู้ สืบสานศิลปวัฒนธรรม ของมนุษยชาติ วิสัยทัศน์แผนพัฒนา การศึกษาฯ ระยะที่ 11 (พ.ศ.2555 – 2559) “คณะวิจิตรศิลป์เป็นสถาบันศิลปะในระดับแนวหน้าของชาติและเป็นที่รู้จักในระดับนานาชาติ”

ค่านิยมหลักคณะวิจิตรศิลป์

Aesthetic = มีความเป็นสุนทรีย์

Responsible = มีความรับผิดชอบ

Identity = มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว

Success = มุ่งสู่ความสำเร็จ

Trust = มีความน่าเชื่อถือ

Competitiveness = มีความสามารถในการแข่งขัน

Morality = มีศีลธรรมจรรยาบรรณ

Utility = สร้างคุณประโยชน์ต่อสังคม

ถือเป็นสถาบันทางศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยให้บริการวิชาการและทำนุ บำรุงรักษาศิลปวัฒนธรรม เพื่อให้ศิลปวัฒนธรรมของสังคมไทยมีวิวัฒนาการอย่างต่อเนื่อง เป็นพลังการเรียนรู้ทางเลือกของประชาชน (คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2556 : ออนไลน์)

แนวทางการดำเนินงาน

หอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นสถาบันเพื่อการเรียนรู้วัฒนธรรมร่วมสมัยของศิลปิน นักวัฒนธรรม นักวิชาการ องค์กรทางวัฒนธรรม พิพิธภัณฑ์ ฯลฯ จากหลากหลายกลุ่ม/สาขา ในเขตภาคเหนือ ในประเทศ นานาชาติ ส่งเสริมให้เกิดการสร้างสรรค์องค์ความรู้ทางศิลปะและวัฒนธรรมร่วมสมัยที่สำคัญ ประเด็นทางวัฒนธรรมที่ยังไม่ตาย ยังร่วมสมัย ยังอยู่ในความสนใจของผู้คน แต่ละกลุ่ม ยังมีอิทธิพลในวิถีชีวิต/วิถีสังคม และเป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม อีกทั้งยังเป็นທີ່เก็บสะสม ผลงาน กิจกรรม แนวคิด เหล่านั้น ผ่านสื่อรูปแบบต่างๆ รวมทั้งการสะสมศิลปวัตถุ วัตถุทางวัฒนธรรมต่างๆ ที่สำคัญ และเป็นแบบอย่างพัฒนาการทางวัฒนธรรมแต่ละช่วงเวลาของสังคม ให้บริการ/เผยแพร่ กิจกรรม ผลงานสร้างสรรค์ สื่อทางวัฒนธรรมรูปแบบต่างๆ เพื่อการค้นคว้า และการทำวิจัย หอศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่จึงเป็นส่วนสำคัญของการเป็นพัฒนาการทางด้านวัฒนธรรมของแต่ละชุมชนให้มีความต่อเนื่องสม่ำเสมอ มีการปรับตัวได้อย่างเหมาะสมในแต่ละช่วงเวลา ทำหน้าที่เป็นสถาบันเพื่อการเรียนรู้ตามอัธยาศัย การเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน ซึ่งเป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่ต่างจากโรงเรียน หรือสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา เพื่อให้วัฒนธรรมการเรียนรู้ของสังคมนั้นๆ มีความเข้มแข็งและหลากหลายทางเลือก

นโยบายการดำเนินงาน

นโยบายใหม่ภายใต้การบริหารของรองศาสตราจารย์รองศาสตราจารย์พงศ์เดช ไชยคุณ คณบดี คณะศิลปกรรมศาสตร์ ซึ่งมีผู้ช่วยศาสตราจารย์ชัยวุฒิ ร่วมฤดีกุล รองคณบดีที่ดูแลหอศิลปมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ภายใต้การดูแลของคณะวิจิตรศิลป์ ประสงค์ให้หอศิลป์แห่งนี้มีชีวิต และความกระฉับกระเฉง (live art museum) ซึ่งก่อนหน้านี้แทบจะเรียกได้ว่า เป็นปรากฏการณ์ปกติที่จะสร้างผู้คนเข้าชมงานทางด้านทัศนศิลป์ แน่นนอน นี่เป็นปัญหาที่สลับซับซ้อน แต่ก็ยากที่จะค้นหาคำตอบได้ ด้วยเหตุนี้ หอศิลป์ภายใต้นโยบายใหม่ที่มุ่งให้เป็น live art museum จึงได้มีการปรับการดำเนินงานใหม่หลายๆ ด้าน อาทิ

1. **กายภาพและสภาพแวดล้อม** จะจัดให้มีการแสดงผลงานศิลปะและกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเน้นให้กิจกรรมและนิทรรศการของหอศิลป์ สามารถสื่อสารกับผู้คนให้รับรู้และเข้าใจได้ ด้วยการติดป้ายชื่อผลงาน พร้อมคำอธิบายงานตามมาตรฐาน นอกจากนี้ยังจัดให้มีการอภิปรายถึง ผลงานศิลปะที่จัดแสดงด้วยทุกครั้ง พร้อมติดตั้งเครื่องคอมพิวเตอร์ในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับหอศิลป์และ นิทรรศการศิลปะตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

2. **จัดให้มีภัณฑารักษ์อาสาสมัคร** โดยคัดเลือกจากนักศึกษาศิลปะปีสุดท้ายจาก คณะจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ทำหน้าที่ภัณฑารักษ์พิเศษ เพื่อให้ความรู้และอธิบายผลงานให้กับ ผู้เข้าชมเป็นหมู่คณะ ระหว่างวันเสาร์และวันอาทิตย์อย่างสม่ำเสมอ

3. **จัดให้มีห้องสมุดศิลปะและห้องฉายภาพยนตร์ บริเวณหอศิลป์** เพื่อให้ ผู้สนใจ นักเรียน นักศึกษา และประชาชนเข้ามาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับศิลปะ และความรู้เกี่ยวเนื่องได้ โดย การสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้และบันเทิงการศึกษ (edutainment) มาเสริมบรรยากาศและเพิ่มเติม คุณภาพชีวิต

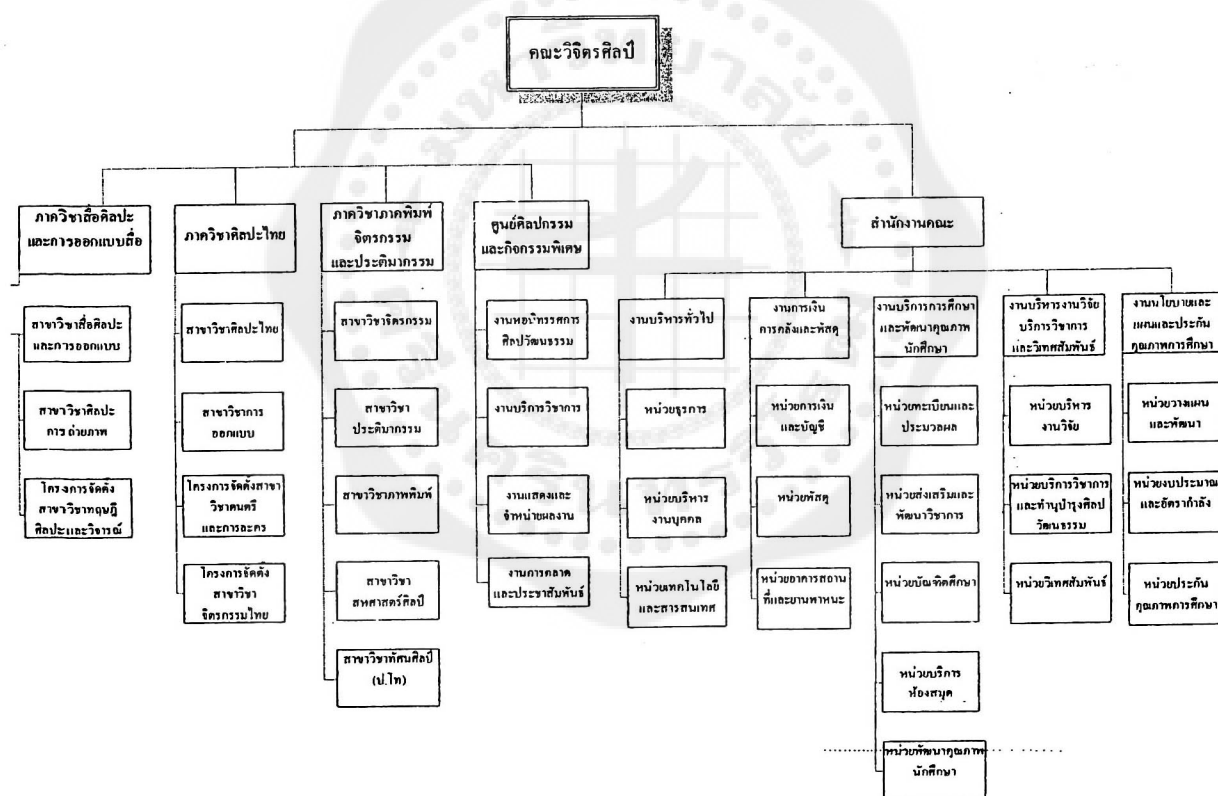
4. **กลุ่มอาคารหอศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่** ส่วนหนึ่งจะจัดให้มีห้องจำหน่าย หนังสือ ไปสการ์ดศิลปะ ภาพผลงานศิลปะทุกแขนงของนักศึกษา คณาจารย์ ศิษย์เก่า และศิลปิน โดยทั่วไป ทั้งนี้ เพื่อการเผยแพร่และช่วยสนับสนุนการสร้างสรรค์ผลงานของผู้ทำงานด้านศิลปะ และทำ ให้ผู้ผลิตผลงานทั้งหลายได้มีโอกาสพบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้คน และเข้าใจตลาดงานศิลปะ เพื่อเป็น ส่วนหนึ่งของการปฏิสัมพันธ์กับสังคม

5. **จัดให้มีศิลปะการแสดง** ในพื้นที่บางส่วนของหอศิลป์ อาทิ ดนตรีในหอศิลป์ ทั้ง แนวล้านนาร่วมสมัย แจ๊ส ดนตรีคลาสสิก และการแสดงนาฏกรรมกลางแจ้ง หุ่นกระบอก รวมถึงการฉาย ภาพยนตร์ เพื่อให้หอศิลป์ที่เน้นเฉพาะผลงานทางด้านทัศนศิลป์ เข้าประสานรวมตัวกับศิลปะแขนงอื่นๆ อย่างครบถ้วน และเป็นการเติมเต็มหอศิลป์ที่เคยเงียบเหงาเกิดลุ่มเสี่ยงและสำเนียงแว่วหวาน เสริม บรรยากาศแห่งหอศิลป์ที่มีชีวิตชีวา

6. **จัดการอบรมศิลปะ** กล่าวคือ การดำเนินการของคณะจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่ผ่านมา เคยดำเนินการจัดอบรมศิลปะเฉพาะภายในคณะฯ ในภาคฤดูร้อน ปัจจุบัน คณะกรรมการหอศิลป์ มีความประสงค์ที่จะจัดให้มีการฝึกอบรมทางด้านศิลปะทุกประเภท โดย จัดขึ้นบริเวณหอศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการให้กับประชาชน นักศึกษา และนักวิชาการโดยทั่วไป ซึ่งสนใจสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ มาร่วมใช้เวลาฝึกฝนกับกิจกรรมที่เสริม คุณภาพชีวิต โดยจะจัดให้มีการฝึกอบรมสีน้ำ สีน้ำมัน การเขียนภาพเหมือน การเขียนภาพทิวทัศน์ การ สร้างงานประติมากรรมกระดาษ การจัดดอกไม้ การทำความเข้าใจศิลปะอย่างง่าย และการฝึกฝนด้าน ดนตรีและการแสดงทุกประเภท

7. จัดกิจกรรมเสวนาทางศิลปวัฒนธรรม และความรู้เกี่ยวเนื่องเป็นประจำ กล่าวคือ ทุกๆ สองสัปดาห์ จะจัดให้มีกิจกรรมดังกล่าวขึ้นในบริเวณหอศิลป์ และโรงละคร สลับกันไป นอกจากนี้ ยังได้มีการจัดทำวารสารข่าวหอศิลป์ มีการปรับปรุงเว็บไซต์ของหอศิลป์ เพื่อให้บรรจุเรื่องราวเกี่ยวกับ ศิลปะ ประวัติศิลปิน ช่างนิทรรศการศิลปะทั่วโลก และประวัติผลงานแสดงของหอศิลป์ เพื่อเผยแพร่บน ไซเบอร์สเปซ โดยโครงการใหม่ล่าสุด เว็บไซต์ของหอศิลป์กำลังจะนำเสนอโครงการ "Museum Online" ซึ่งทำหน้าที่เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับศิลปะผ่านระบบอินเทอร์เน็ต (อุทิศ อติมานะ. 2553 : 2-3)

ซึ่งนโยบายภายใต้การบริหารของคณะผู้บริหารชุดใหม่มีโครงสร้างการบริหารของคณะวิจิตรศิลป์ ที่จัดตั้งศูนย์ศิลปกรรมและกิจกรรมพิเศษ ซึ่งมีงานหอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม อยู่ภายใต้ศูนย์ศิลปกรรม และกิจกรรมพิเศษ ดังโครงสร้างการบริหารงานภายในหอนิทรรศการ

การบริหารจัดการ

อาคารสถานที่

รูปแบบสถาปัตยกรรมของหอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีการวางแนวคิด ปรัชญาในการออกแบบอาคารเริ่มต้นที่คณะกรรมการคัดเลือกได้ตั้งแนวคิดและปรัชญาในการออกแบบอาคาร เพื่อคัดเลือกแบบ โดยมีข้อกำหนด ดังนี้

1. การออกแบบด้านภูมิสถาปัตยกรรมและการวางผังกลุ่มอาคาร ที่ให้เกียรติกับสถานที่ดั้งเดิมของสถาบันวิจัยสังคม(สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมปัจจุบัน)และกลมกลืนกับ สภาพแวดล้อมบริเวณใกล้เคียง และให้แสดงความเคารพไปยังองค์พระธาตุดอยสุเทพและอื่นๆที่จะสำรวจและศึกษาพบเพิ่มเติม

2. ตัวอาคารแสดงถึงลักษณะพิเศษเป็นที่เชิดชูคุณค่า ทางด้านศิลปกรรมสถาปัตยกรรมกลมกลืนกับภูมิสถาปัตยกรรมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ของภาคเหนือและของชาวล้านนา เหมาะสมและสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมดั้งเดิมทั้งในแง่พักภายในสวนศิลปวัฒนธรรมและเจ้าเมืองและคนเมืองบายศรีสู่ขวัญรับแขกเมือง

3. ผสมผสานกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่มีความคงทนและการดูรักษาน้อย

4. แสดงประโยชน์ใช้สอยที่เหมาะสมกับธรรมชาติของแต่ละพื้นที่เพื่อเอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง

5. มีระบบสัญจรที่สะดวก ต่อเนื่องและชัดเจนโดยไม่เกิดการสับสน

6. ให้บรรยากาศที่ดีมีความรู้สึกปลอดภัยกับผู้อยู่อาศัยในเวลาต่างๆ

7. ประหยัดพลังงานและลดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ

จากแนวคิดและปรัชญาในการออกแบบอาคารดังกล่าวมีวัตถุประสงค์หลักในการใช้สอยอาคารดังนี้

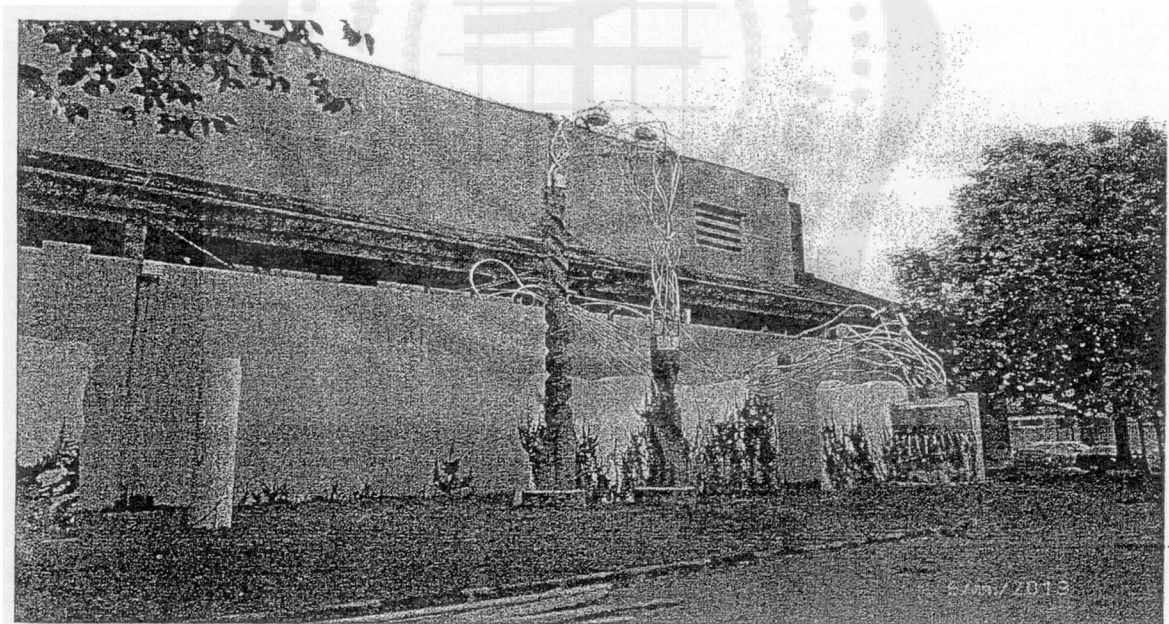
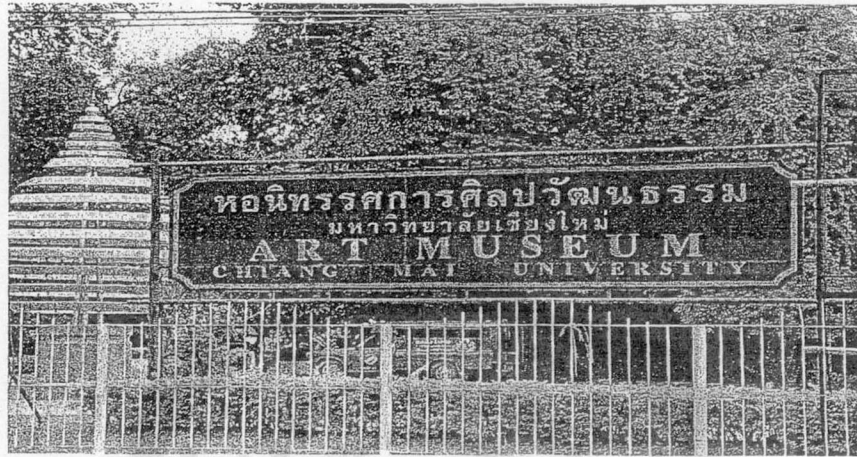
1. เพื่อให้มีอาคารที่หน่วยงานรองรับงานแสดงด้านศิลปะจัดนิทรรศการจัดอบรมสัมมนา อนุรักษ์มรดกทางศิลปกรรมตลอดจนเผยแพร่ความรู้ด้านศิลปกรรมให้กับชุมชนและสังคมทั่วไปในเขต 17 จังหวัดภาคเหนือ

2. เพื่อเป็นอาคารที่สนับสนุนการศึกษาของคณะวิจิตรศิลป์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่และเขต 17 ภาคเหนือ

3. เพื่อเป็นอาคารที่จะสร้างความสัมพันธ์และทัศนคติที่ดีต่อคณะวิจิตรศิลป์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่และชุมชน อันจะนำไปสู่ความร่วมมือในการพัฒนาท้องถิ่นและส่งผลที่ดีงามกับศิลป วัฒนธรรมของล้านนา

สถาปนิก ได้ออกแบบเป็นกลุ่มอาคาร 3 หลังคืออาคารหอนิทรรศการ อาคารโรงละคร และอาคารสำนักงาน มีพื้นที่ใช้สอยรวมประมาณ 5,200 ตารางเมตรในบริเวณพื้นที่ ที่เป็นทางเดินภายนอก Inner Court, Outdoor Auditorium ฯลฯ และหากคณะวิจิตรศิลป์ มีโครงการและงบประมาณที่จะสร้างส่วนของPARKING เพิ่มเติมอีก 10 ไร่ เพื่อให้โครงการสมบูรณ์ตามรูปแบบรายการที่บริษัทต้นศิลป์สถาปัตย์ จำกัด ได้เสนอไว้ในพื้นที่ 20 ไร่ ก็สามารถขอใช้พื้นที่กับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่(บริเวณช่อง

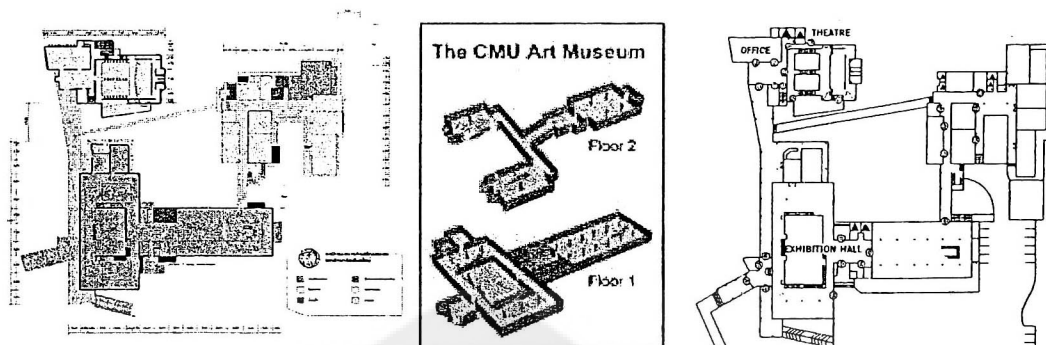
พยอมในปัจจุบัน)ได้เนื่องจากทางมหาวิทยาลัยฯ ได้อนุมัติให้คณะวิจิตรศิลป์ใช้พื้นที่และรูปแบบรายการก่อสร้างไว้เรียบร้อยแล้ว และทางมหาวิทยาลัยฯก็ได้กันพื้นที่สำรองเพื่อบริการวิชาการสู่ชุมชนและการขยายตัวด้านกิจการของมหาวิทยาลัยฯในอนาคต

หอศิลปวัฒนธรรม ประกอบด้วยอาคาร 3 หลัง ได้แก่ อาคารหอศิลปกรรม อาคารโรงละคร และอาคารสำนักงาน ที่มีพื้นที่ใช้สอยประมาณ 5,200 ตารางเมตร รายละเอียดดังนี้

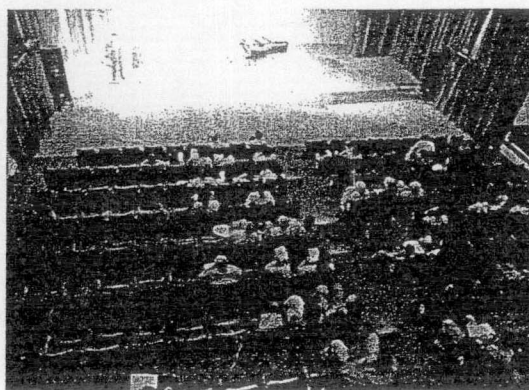
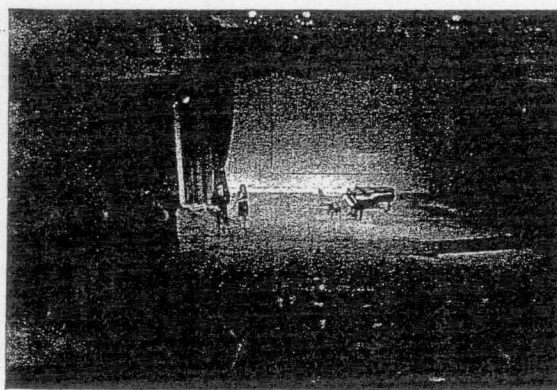
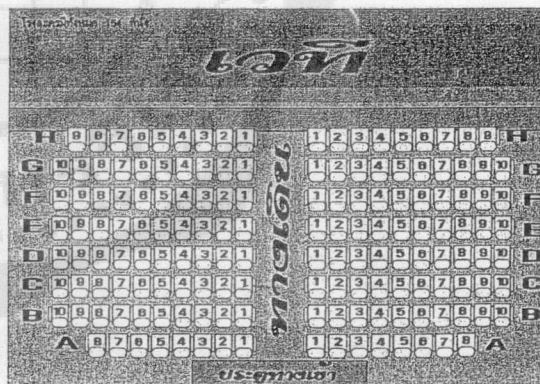
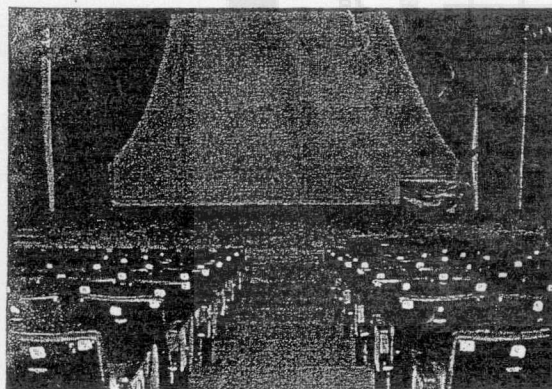
1) อาคารหอนิทรรศการ

อาคารหอนิทรรศการมีพื้นที่ 3 ส่วน ได้จัดแสดงนิทรรศการศิลปกรรมแขนงต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

2) อาคารโรงละคร

อาคารโรงละคร ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ห้องสำนักงานหอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรมและโรงละครซึ่งใช้เป็นพื้นที่บริการให้เข้าจัดแสดงละคร ดนตรี ประชุม สัมมนา เป็นต้น

3) อาคารสำนักงาน

อาคารสำนักงานเป็นพื้นที่จัดสรรให้บริษัท ห้างร้าน สถาบันการศึกษาเช่าดำเนินการ ซึ่งก่อให้เกิดรายได้หลักของหอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม โดยจัดส่งเป็นรายได้คณะวิจิตรศิลป์ในส่วนของหอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรมต่อไป (หอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2556 : ออนไลน์)

บุคลากร

ปัจจุบัน หอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน ดังนี้

1. นายไชยันตร์ โคเมแก้ว	นักวิชาการช่างศิลป์ (งบประมาณเงินแผ่นดิน)
2. นางสาววิไลวรรณ เมฆวงศ์	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป (เงินรายได้ศูนย์ศิลปกรรมฯ)
3. นางสาวเยาวภา เทพวงศ์	นักช่างศิลป์ (งบประมาณเงินแผ่นดิน)
4. นายชาญณรงค์ คำวงษา	นายช่างอิเล็กทรอนิกส์ (เงินรายได้ศูนย์ศิลปกรรมฯ)
6. นายจรัญ ดอกเรือนคำ	นักการภารโรง (เงินรายได้ศูนย์ศิลปกรรมฯ)
7. นายสุริยะศักดิ์ ชำมยอง	นักการภารโรง (เงินรายได้ศูนย์ศิลปกรรมฯ)
8. นางสาวจรัญญา ศิริภักดิ์	แม่บ้าน (เงินรายได้ศูนย์ศิลปกรรมฯ)
9. นายประวิทย์ สายตา	นักการภารโรง (เงินรายได้ศูนย์ศิลปกรรมฯ)

โดยมีคณะผู้บริหารชุดปัจจุบัน ประกอบด้วย

1. รองศาสตราจารย์ พงศ์เดช ไชยคุตร	คณบดีคณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชัยวุฒิ ร่วมฤดีกุล	รองคณบดีฝ่ายหอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม
3. อาจารย์พดุงศักดิ์ คชสำโรง	หัวหน้าศูนย์ศิลปกรรมและกิจกรรมพิเศษ

เครือข่ายและการมีส่วนร่วม

1. สถาบันการศึกษาด้านศิลปะทั้งในและต่างประเทศ
2. กระทรวงวัฒนธรรม
3. หน่วยงานเอกชนที่สนใจและดำเนินงานเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย
4. หอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร

การบริหารสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ

การมี faced book และเว็บไซต์ คือ cmumuseum.org

การให้บริการวิชาการ

การให้บริการวิชาการหอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีรูปแบบของโครงการ/กิจกรรม ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมของหอนิทรรศการฯสามารถจัดกลุ่มเป็น 7 กลุ่ม คือ 1)อบรม ประชุมสัมมนา 2) การแสดงนิทรรศการ 3) การบรรยายพิเศษ 4) การแสดงดนตรี 5) การฉายภาพยนตร์ 6) การแสดงละคร และ 7) อื่นๆ เช่น การจัดงานสินค้าทางศิลปะราคาถูก สินค้าเกษตร การจัดงานเลี้ยงรุ่น เป็นต้น ซึ่งการให้บริการของหอนิทรรศการฯ ในช่วงระหว่าง ปีงบประมาณ พ.ศ. 2553-2555 สรุปจำนวนการจัดกิจกรรม ดังนี้

ปี/กิจกรรม	อบรม ประชุม สัมมนา	นิทรรศการ	บรรยาย พิเศษ	จัดแสดง ดนตรี	ฉาย ภาพยนตร์	จัดแสดง ละคร	อื่นๆ
2553 (108กิจกรรม)	19	35	8	15	4	10	17
2554 (117กิจกรรม)	36	40	2	6	5	6	22
2555 (113กิจกรรม)	30	39	2	10	4	10	18

หมายเหตุ : รายละเอียดปรากฏในภาคผนวก ข

ผู้วิจัย ขอเสนอโครงการ/กิจกรรมการให้บริการวิชาการภายในหอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่ให้บริการทางวิชาการทั้งในและนอกคณะ อาทิ การแสดงนิทรรศการศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย การสัมมนาทางวิชาการ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2555 (หอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2556 : ออนไลน์) ดังนี้

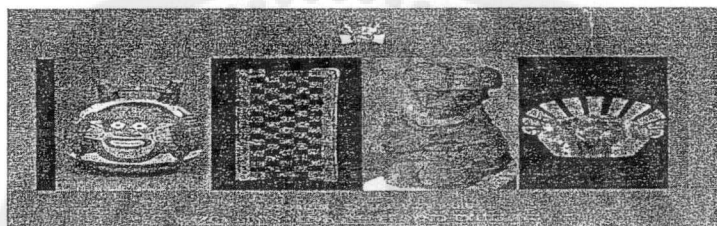
1.1 งาน Thailand jazz competition roadshow 2014 ในวันที่ 25 พฤศจิกายน 2556 เวลา 17.00 น. ณ หอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1.2 นิทรรศการ นาซก้า โฉนนิทรรศการ ภาพถ่าย และเซรามิค จากเปรู

นิทรรศการแสดงระหว่างวันที่ 1 - 10 พฤศจิกายน 2556 สำหรับพิธีเปิดมีวันอังคารที่ 6 พฤศจิกายน 2556 เวลา 18.00 น. โดยในพิธีเปิดงานนิทรรศการภาพถ่ายนาซก้าไลน์ และ โบราณวัตถุจำลองได้รับ

เกียรติเปิดงาน โดยฯพณฯ มร. เฟลิกซ์ เดเนกรี เอกอัครราชทูตเปรู ประจำประเทศไทย โดยมีรองศาสตราจารย์ โรม จิรานุกรม รองอธิการบดีฝ่ายวิเทศสัมพันธ์และนักศึกษาเก่าสัมพันธ์ และ รองศาสตราจารย์พงศ์เดช ไชยคุตร คณบดี คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ให้การต้อนรับ

1.3 การประกวดวาดภาพ ในหัวข้อ “BAM สืบสานสร้างสรรค์ศิลปวัฒนธรรมล้านนา สร้างคุณค่าสู่สังคมไทย” ในระหว่างวันที่ 18 - 24 พฤศจิกายน 2556 ณ หอศิลป์ มข.

บสภ BAM บริษัท บริหารสินทรัพย์ กรุงเทพพาณิชย์ จำกัด ร่วมกับ คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

การประกวดผลงานจิตรกรรม หรือ ศิลปะภาพพิมพ์

หัวข้อเรื่อง
“BAM สืบสานสร้างสรรค์ศิลปวัฒนธรรมล้านนา สร้างคุณค่าสู่สังคมไทย”

ส่งผลงาน ระหว่างวันที่ 18 - 24 พฤศจิกายน 2556

สามารถดาวน์โหลดใบสมัครได้ที่ www.finearts.cmu.ac.th

1. ขอสงวนสิทธิ์ในการใช้ภาพวาดที่ได้รับรางวัลในการประชาสัมพันธ์
2. บสภ BAM บริหารสินทรัพย์ กรุงเทพพาณิชย์ จำกัด สำนักงานเชียงใหม่ โทร. 052-266 473-4

1.4 การแสดงจากกลุ่มละครสร้างสรรค์

วันอาทิตย์ที่ 1 กันยายน กลุ่มละครสร้างสรรค์ ได้จัดการแสดงของนักเรียนในชั้นเรียนที่จบการศึกษาใน Class ต่างๆ ณ หอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรมเมืองเชียงใหม่

1.5 นิทรรศการศิลปกรรมร่วมสมัยของคณาจารย์ 2556 ในวันที่ 6 กันยายน 2556

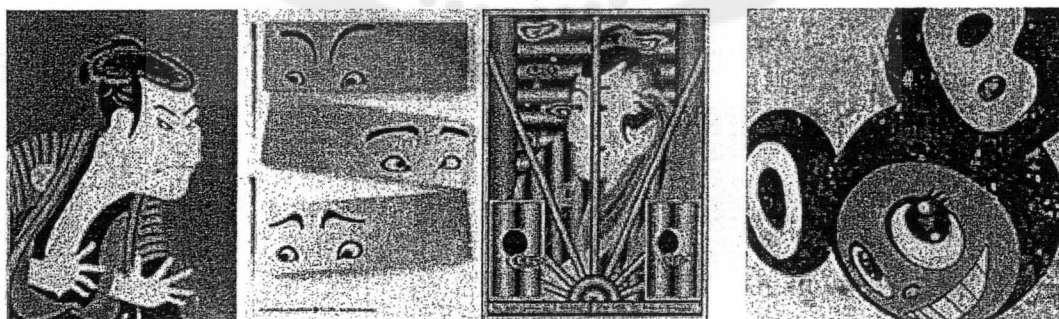
เวลา 18.00 น. โดย ภาควิชาภาพพิมพ์ จิตรกรรม และประติมากรรม คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

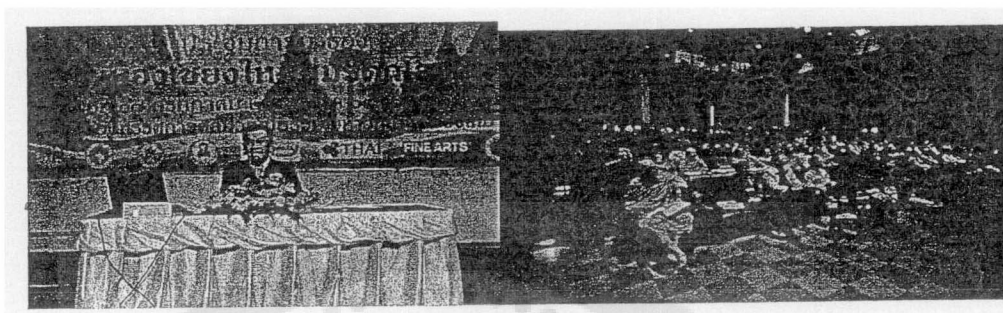
1.6 นิทรรศการศิลปะของคณาจารย์และนักศึกษาศาขาศิลปศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในวันที่ 20-28 สิงหาคม 2556 ณ ห้องแสดงงานชั้น 1 ด้านหลัง หอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

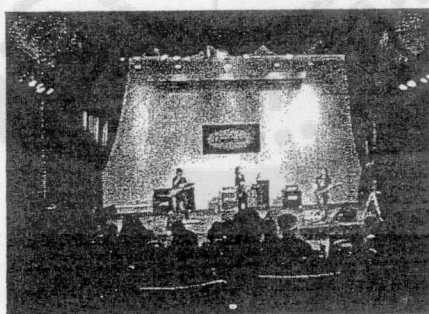
1.7 นิทรรศการ "Sharaku Interpreted by Japan's Contemporary Artists" เป็นการ จัดนิทรรศการ ภาพพิมพ์แกะไม้ รวมทั้งภาพโปสเตอร์ งานเซรามิคและงานศิลปะร่วมสมัยอื่นๆ ของญี่ปุ่น จัดแสดงระหว่างวันที่ 6-25 สิงหาคม 2556 ,มีพิธีเปิดวันที่ 6 สิงหาคม 2556 เวลา 18.00 น. ณ ห้องแสดงงานชั้น 1 ด้านหน้า ,หอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม มช.

1.8 โครงการประชุมสัมมนาสืบสานและผลักดันเมืองลำพูน-เชียงใหม่ สู่มรดกโลก ภายใต้โครงการ A Tale of Two Cities (ตำนานสองนคร เชียงใหม่-ลำพูน) ในวันพุธที่ 17 กรกฎาคม 2556 ณ โรงแรม หอนิเทศการศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

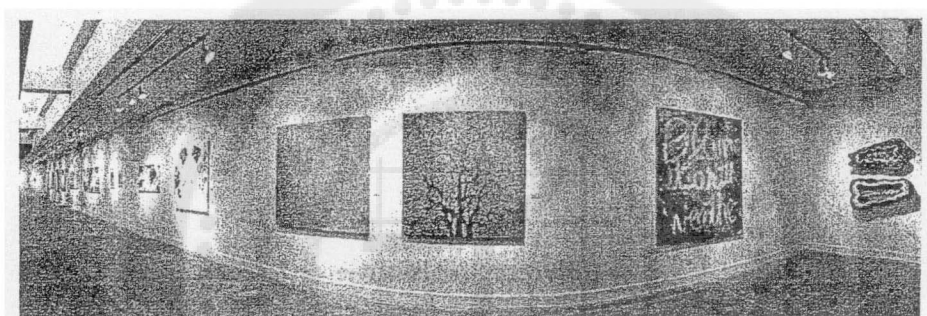
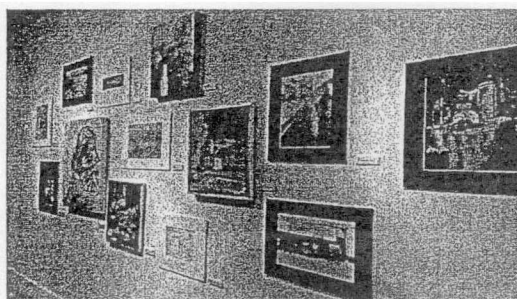

1.9 การแสดงดนตรี " IBANEZ Day in Chiangmai " โดย Maximum Sound Chiangmai วันที่ 13 กรกฎาคม 2556 ที่ผ่านมา ณ โรงแรม หอนิเทศการศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1.10 นิทรรศการ สติ/ไร้สติ :: Conscious/UnConscious

นิทรรศการผลงานศิษย์เก่าระดับปริญญาโท สาขาวิชาจิตรกรรม ภาควิชาภาพพิมพ์ จิตรกรรม และ ประติมากรรม คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จัดแสดงระหว่างวันที่ 4-28 กรกฎาคม 2556 ณ ห้องแสดงงานชั้น 1 ด้านหลัง หอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1.11 นิทรรศการศิลปนิพนธ์ "ปัจจุบันกาล" (The moment period of time)

ระหว่างวันที่ 5-28 กรกฎาคม 2556 ณ หอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

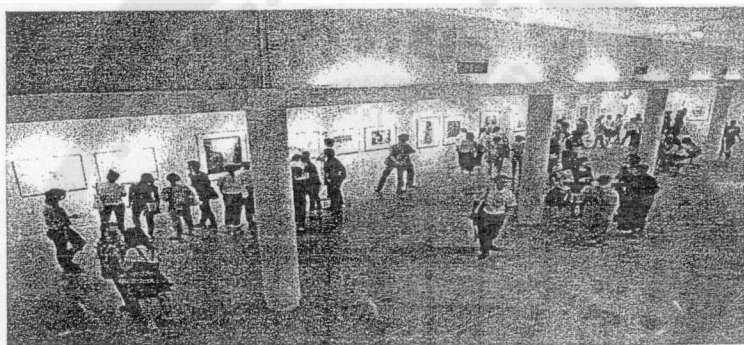
1.12 การแสดงคอนเสิร์ตโดย Chulalongkorn University Single Reed
(วงเครื่องลมไม้ประเภทลิ้นเดี่ยวจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) วันศุกร์ที่ 28 มิถุนายน 2556 เวลา 18:30 น.
ณ หอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

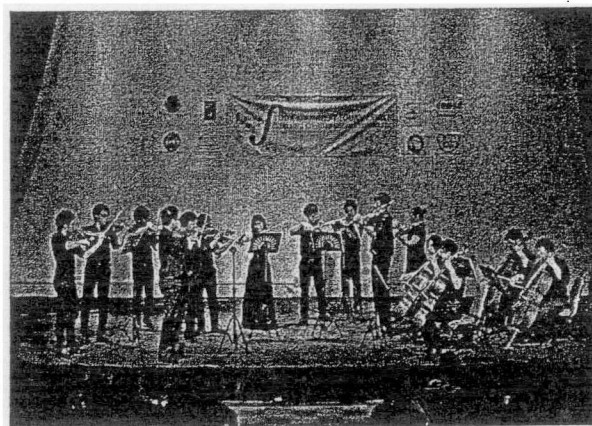
1.13 การแสดงคอนเสิร์ต โดยวง OVERDRIVE ON TOUR 2013 ในวันอาทิตย์ 23 มิถุนายน 2556 เวลา 16.00 น. ณ โรงละคร หอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1.14 การแสดงนิทรรศการสัญจรของการแสดงภาพพิมพ์และวาดเส้นนานาชาติ
ครั้งที่ 3 ระหว่างวันที่ 7 – 27 มิถุนายน 2556 ณ หอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยมหาวิทยาลัยศิลปากร ร่วมกับคณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1.15 คอนเสิร์ตการกุศลโดย กลุ่มนักร้อง Four Strings at Fourth Street
ในวันศุกร์ที่ 26 เมษายน 2556 เวลา 19.00 น. ณ โรงละคร หอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ การแสดงในครั้งนี้อาจไม่มีค่าเข้าชม แต่มีกล่องรับบริจาคเงิน ..

1.16 นิทรรศการศิลปนิพนธ์ Buddhist art thesis exhibition 2012

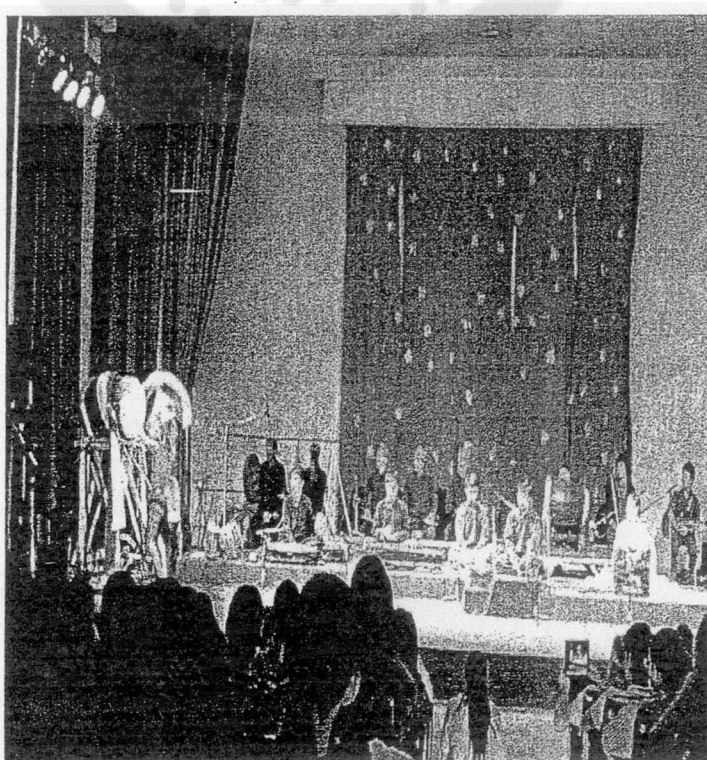
นิทรรศการในครั้งนี้เป็นผลงานของนิสิตพุทธศาสตร์ สาขาพุทธศิลปกรรม รุ่นที่ 1 มหาวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ จัดแสดงระหว่างวันที่ 5-30 เมษายน 2556 ณ ห้องแสดงงาน
ชั้น 1 ด้านหลัง หอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับคำว่า
พุทธศิลปกรรม

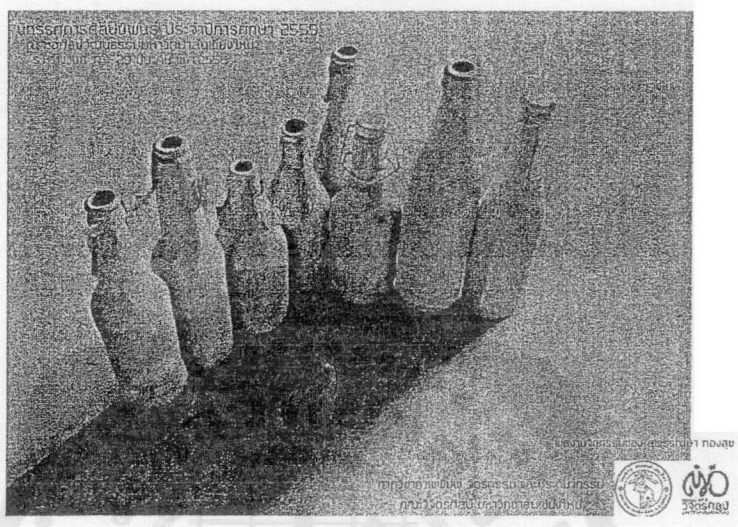
1.17 กิจกรรมการบรรยาย "ประเพณีสงกรานต์ล้านนา" วันที่ 11 เมษายน 2556 เวลา 09.00 - 12.00 น. ณ โรงละครหอศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พร้อมรับชมการแสดงแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรม "โนรา-หนังตะลุง" กิจกรรมศิลปวัฒนธรรม ภาคเหนือ-ใต้ โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาและราชภัฏสุราษฎร์ธานี จัดโดย สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

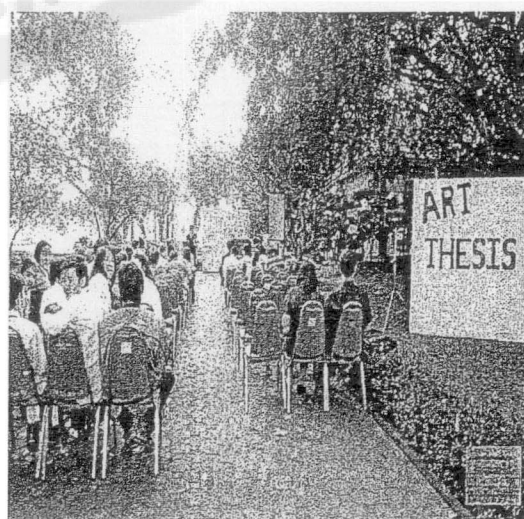
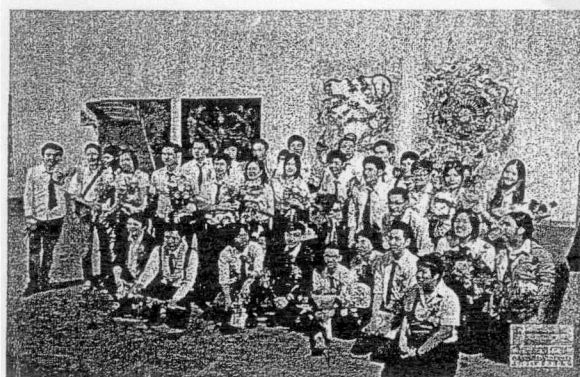
1.18 คอนเสิร์ต Oriental Beats and Souls โดยวงช้างสะตนและศิลปินเกาหลี ในวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2556 ณ โรงละคร หอศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1.19 นิทรรศการ ศิลปนิพนธ์ ของนักศึกษาปริญญาตรีชั้นปีสุดท้าย ประจำปี การศึกษา 2555 ภาควิชาภาพพิมพ์ จิตรกรรม ประติมากรรม คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัย เชียงใหม่ จัดแสดงระหว่างวันที่ 11 - 29 มีนาคม 2556 เปิดนิทรรศการวันจันทร์ที่ 11 มีนาคม 2556 เวลา 18.00 น.

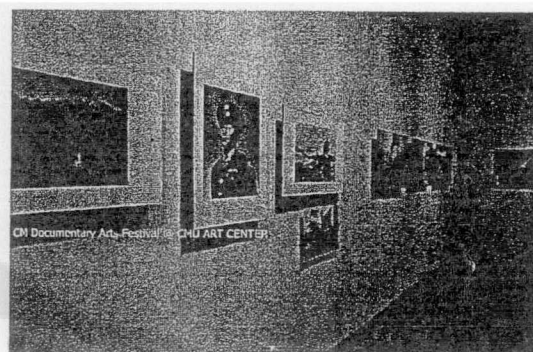

1.20 นิทรรศการผลงานของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา คณะศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมศาสตร์ สาขาศิลปกรรม สาขาวิชาทัศนศิลป์ วิชาเอก จิตรกรรม ประติมากรรม ศิลปะภาพพิมพ์และศิลปะไทย ในระหว่างวันที่ 19 กุมภาพันธ์ - 2 มีนาคม 2556 เปิดนิทรรศการวันอังคารที่ 19 กุมภาพันธ์ 2556.

1.21 เทศกาลภาพถ่าย Chiang Mai Documentary Arts Festival 2013

วันที่ 8-14 กุมภาพันธ์ 2556 เปิดนิทรรศการวันศุกร์ที่ 8 กุมภาพันธ์ 2556 เวลา 18.00 น. ณ ห้องแสดงงานชั้น 1 และโรงละคร หอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

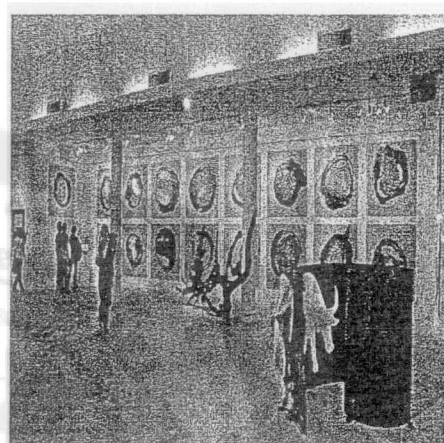
1.22 การแสดงคอนเสิร์ต "เปิด Sing" The first Concert Recital

การแสดงของนักเรียนมัธยมศึกษาโรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัย แผนกมัธยม ในวันศุกร์ที่ 15 กุมภาพันธ์ 2556 เวลา 18.00 น. เป็นต้นไป ณ โรงละคร หอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1.23 นิทรรศการ Reflection of Nature – ภาพสะท้อนของธรรมชาติ

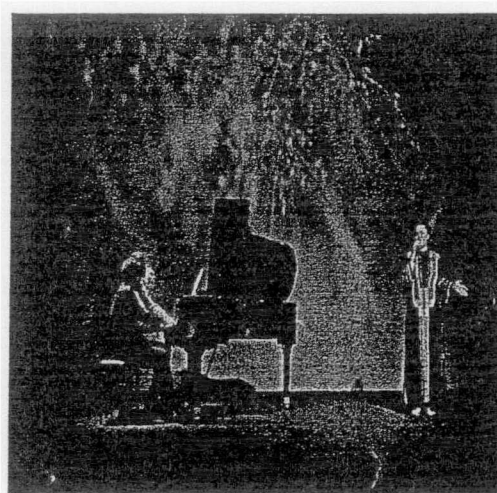
ในระหว่างวันที่ 1-14 กุมภาพันธ์ 2556 ณ หอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 พิธีเปิด: วันศุกร์ที่ 1 กุมภาพันธ์ 2013 เมื่อเวลา 18:00 น. โดยได้รับเกียรติจาก รองศาสตราจารย์
 พงศ์เดช ไชยคุตร คณบดีคณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นประธานในพิธี
 นิทรรศการครั้งนี้ ดำเนินงานและนำเสนอโดย: JeOn Art Booth ซึ่งคือชุมชนศิลปะของผู้ชื่นชอบการวาด
 ภาพแนวตะวันตกในกรุงเทพฯ และกลุ่มศิลปินไทยร่วมสมัยในจังหวัดเชียงใหม่และเชียงราย

1.24 งานดนตรี 6 HANDS 1 PIANO REUNITE CONCERT

Three pianists Nicplus Collinet, Jonas Dept & Matthien Normand

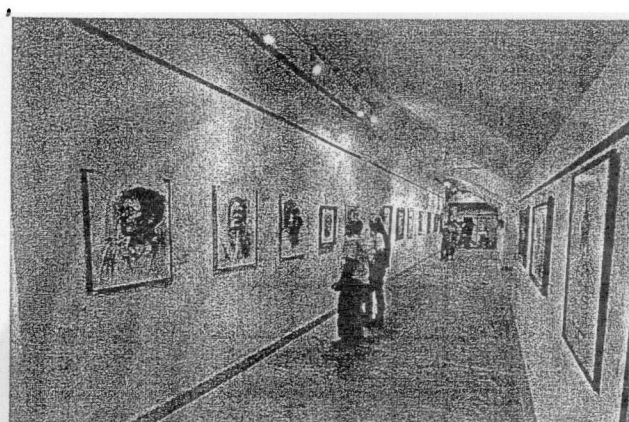
ในวันที่ 10 มกราคม 2556 ณ โรงละคร หอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1.25 นิทรรศการศิลปกรรม "คลับหน้าพระลานสัญญา" จ.เชียงใหม่

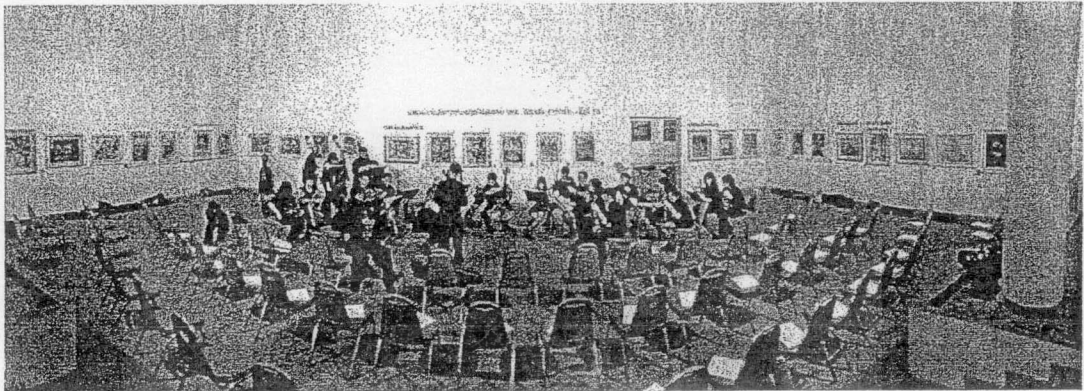
เป็นผลงานของกลุ่ม "คลับหน้าพระลาน" ชมรมคนรักและทำงานศิลปะ ศิษย์เก่าและศิษย์ปัจจุบันของ คณะจิตรกรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

นิทรรศการจัดแสดงระหว่างวันที่ 4-27 มกราคม 2556 โดยมีพิธีเปิดงานนิทรรศการในวันศุกร์ที่ 4 มกราคม 2556 เวลา 18.00 น. ณ ห้องแสดงงานชั้น 2 หอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1.26 การแสดงดนตรีบรรเลงในหอศิลป์ (ห้องแสดงผลงาน)

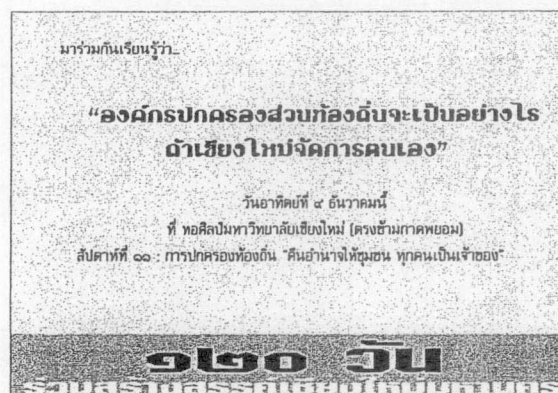
Puccini ,Hayden,Bach,Pachebel, Corelli,Strauss and more โดย Tasana Nagavajara Thailand 's Leading violinist directs The Sillpakorn University String Orchestra ในวันที่ 9 ธันวาคม 2555 เวลา 16.00 น. ณ โถงกลาง ห้องแสดงงานชั้น 1 หอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1.27 กิจกรรมรณรงค์ 120 วัน ร่วมสร้างสรรค์เชียงใหม่มหานคร เวทีแลกเปลี่ยน “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะเป็นอย่างไร ถ้าเชียงใหม่จัดการตนเอง”

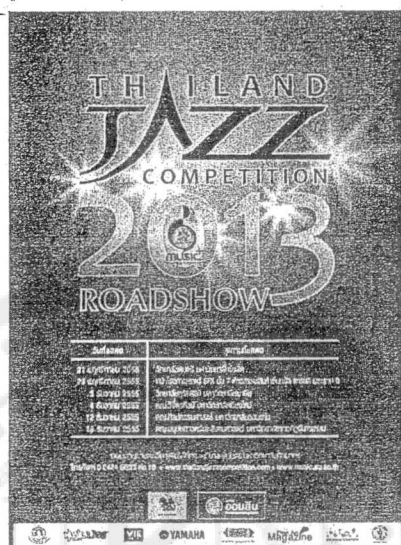
สัปดาห์ที่ 11 การปกครองท้องถิ่น คืบอำนาจให้ชุมชน ทุกคนเป็นเจ้าของ

9 ธันวาคม 2555 เวลา 16.00 น. ณ ลานจอดรถ หอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1.28 การรวมนดนตรีแจ๊ส จากคณะดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

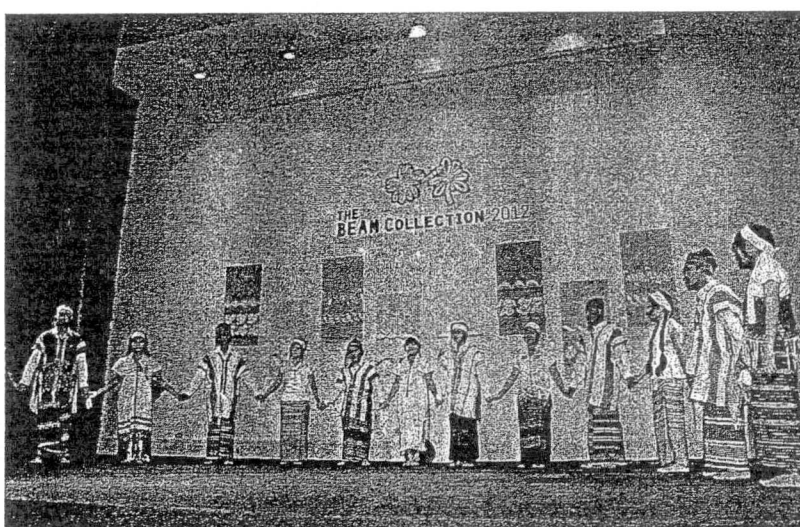
เป็นการแสดงดนตรีแจ๊สเพื่อประชาสัมพันธ์โครงการ Thailand Jazz Competition 2013 ในวันอังคารที่ 4 ธันวาคม 2555 ณ หอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1.29 การจัดงานแฟชั่นโชว์ งาน THE BEAM Collection 2012 Embracing Our

Heritage & Preserving Our Future โดย มูลนิธิการศึกษาประกายแสง (BEAM Education Foundation) เป็นการแสดงชุดการแต่งกายพม่าคอนเล็กชั้นปี 2012 ตามแบบประเพณีและร่วมสมัย รวมไปถึงชุด จากศตวรรษที่ 18 จนถึงปี 1990 วันเสาร์ที่ 24 พฤศจิกายน 2555

Fashion show: เวลา 19.00-20.45 น. ณ โรงละคร หอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1.30 การแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 58 ประจำปี 2555 สัญจรสู่เชียงใหม่
ในระหว่างวันที่ 9-28 พฤศจิกายน 2555 ณ หอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
จัดโดยคณะจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ร่วมกับ หอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

1.31 เทศกาลภาพยนตร์สารคดีจากสหรัฐอเมริกา หันหน้าหาความจริง (ปีที่2)

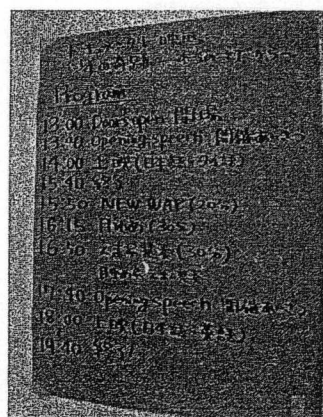
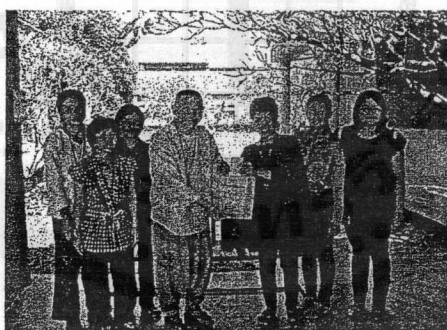
Reality Keep on Building ในระหว่างวันที่ 21-23 พฤศจิกายน 2555

ณ โรงละคร หอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

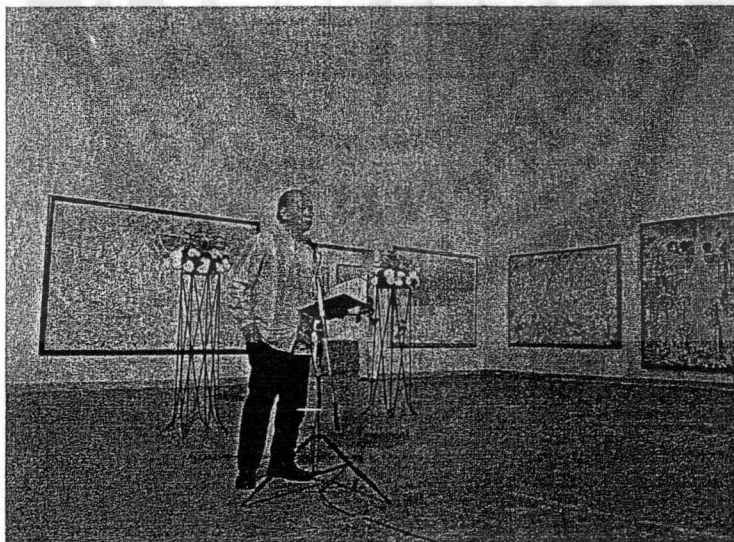

1.32 บรรยายจากงานฉายภาพยนตร์สารคดี The miracle of the gifted quarter:

Chiang Mai premier ในวันเสาร์ที่ 27 ตุลาคม 2555 เวลา 13.00 น. ณ โรงละคร หอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

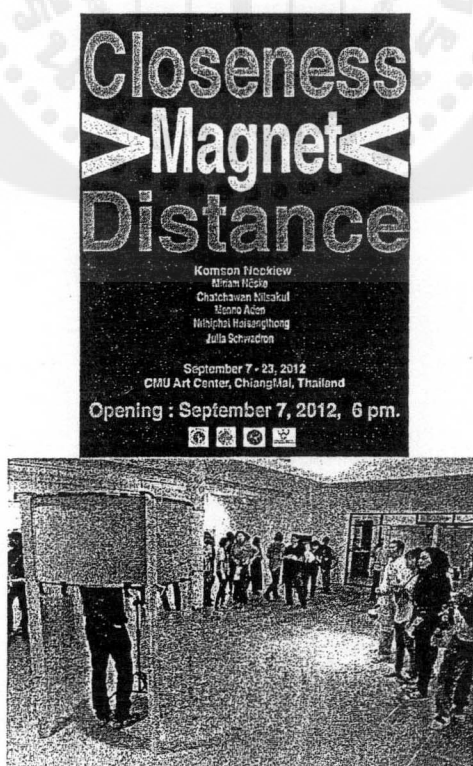
1.33 นิทรรศการ “ก้าวที่ห้าสู่สายทาง สลาลานนา” (Fifth Step to Lanna Artist Way) หอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จัดโครงการนิทรรศการศิลปกรรมศิลป์ปิ่น รับเชิญ เนื่องในโอกาสครบรอบ 30 ปีคณะจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ขึ้นโดยได้รับเชิญ อาจารย์ พรชัย ใจมา มาจัดแสดงนิทรรศการ “ก้าวที่ห้าสู่สายทาง สลาลานนา” (Fifth Step to Lanna Artist Way) ระหว่างวันที่ 13-27 ตุลาคม 2555 ณ หอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1.34 นิทรรศการศิลปะร่วมสมัย Closeness> Magnet< Distance

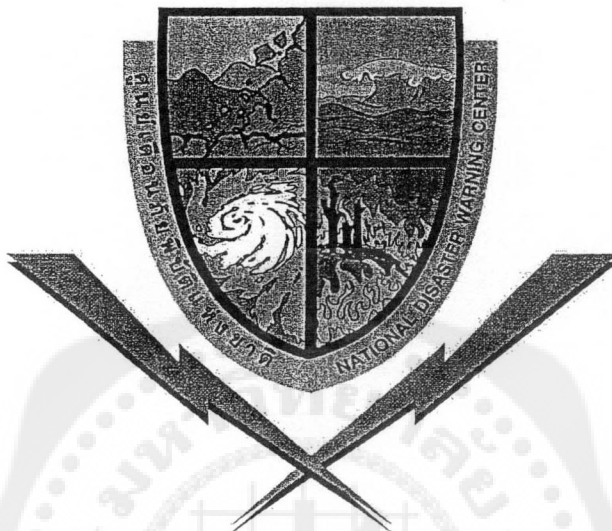
ในวันศุกร์ที่ 7 -23 กันยายน 2555 เวลา 18.00 น. ณ ห้องแสดงงานชั้น 1 ด้านหลัง หอนิทรรศการ ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

อาจารย์อุทิศ อติมานะ อาจารย์จากสาขาวิชาสื่อศิลปะและออกแบบสื่อ คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นประธานในการเปิดงาน และชวนคุยกับศิลปิน ถาม-ตอบเกี่ยวกับผลงานของแต่ละคน เพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างผู้ชมผลงาน และศิลปิน รวมถึงเปิดโอกาสให้มีการร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทักทาย ชวนคุยความคิดในประเด็นต่างๆ จากผลงานที่จัดแสดงของศิลปิน นิทรรศการนี้เป็น การรวมตัวของศิลปินทั้งหมด 6 คน จากประเทศไทย อเมริกา และ เยอรมนี ที่มีแนวคิดของนิทรรศการ เกี่ยวกับเรื่องราวของสังคมเมือง เทคโนโลยี และวัฒนธรรมป๊อปปูล่า ที่มีในทุกหนทุกแห่งของสังคม ผลงานที่นำมาจัดแสดงของ มีผลงานจิตรกรรมของ ชัชวาล นิลสกุล อาจารย์จากคณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และ Miriam Noske ศิลปินจากลอสแอนเจลิส สหรัฐอเมริกา ผลงานภาพถ่าย กับจิตรกรรม โดย Julia Schwadron ศิลปินจากนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา ผลงานภาพถ่าย โดย Menno Aden ศิลปินจากประเทศเยอรมัน และผลงานประเภศิลปะแบบจัดวางกับงานวีดีโอ โดย คมสัน หนูเขียว และ นิธิพัฒน์ หอยสังข์ทอง อาจารย์จากสาขาวิชาศิลปกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าคุณทหารลาดกระบัง

1.35 สัมมนาและฝึกซ้อมเพื่อรับมือภัยพิบัติ "ภัยพิบัติ รู้ทัน รับมือได้"

โครงการสร้างองค์ความรู้และเครือข่ายศูนย์เตือนภัยพิบัติ ในพื้นที่เสี่ยงทั่วประเทศ โดย ศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) ในระหว่างวันที่ 20-21 สิงหาคม 2555 เวลา 09.00-16.00 น. ณ โรงละคร และลานจอดรถหอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1.11 คอนเสิร์ต 80 ปี 'รงค์ วงษ์สวรรค์' โดย หงาคาราวาน

ในวันอาทิตย์ที่ 20 พฤษภาคม 2555 เวลา 17.00 น. ณ โรงละคร หอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

2. การให้บริการใช้พื้นที่หอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม

หอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม ได้จัดบริการพื้นที่เพื่อให้บริการหน่วยงานภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย โดยมีอัตราค่าใช้จ่ายในการเข้าใช้พื้นที่ (หอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, มปป. : 4) ดังนี้

1. อาคารแสดงนิทรรศการ

1.1 สถานที่และสาธารณูปโภค

สถานที่		ขนาด(m2)	ราคาขั้นต่ำ/ โครงการ	ค่าไฟฟ้า เครื่องปรับอากาศ/ ชั่วโมง	ค่าไฟฟ้า/วัน
ชั้นหนึ่ง	ด้านหน้า	820	2,000	500	300
	ด้านหลัง	544	2,000	350	250
ชั้นสอง	ด้านหน้า		2,000	250	200
	ด้านหลัง		2,000	350	250

1.2 ค่าบริการอื่นๆ

รายการ	บาท
ค่าล่วงเวลาเจ้าหน้าที่พิธีเปิดนิทรรศการ	1,600 บาท/นิทรรศการ
ค่าวัสดุทำความสะอาดและติดตั้งงาน	1,000 บาท/นิทรรศการ
ค่าบริการทำป้ายผ้า ขนาด 4 x 6 เมตร	2,500/ผืน
ค่าบริการจ้างบุคคลช่วยติดตั้งงาน	300/คน
ค่าเช่าโทรทัศน์	100/วัน
ค่าบริการจัดทำและจัดส่งการ์ดเชิญ	3,000 บาท/นิทรรศการ
ค่าบริการจัดส่งการ์ดเชิญ	1,500 บาท/นิทรรศการ
ค่าบริการจัดดอกไม้,จัดเลี้ยง	ตามความเหมาะสม

2. โรงละคร

ค่าบริการโรงละคร	บาท
ค่าบำรุงสถานที่โรงละคร	2,000 บาท/โครงการ
ค่ากระแสไฟฟ้าเครื่องปรับอากาศ	700/ชั่วโมง
ค่ากระแสไฟฟ้า	ขั้นต่ำ 800/วัน
โปรเจคเตอร์พร้อมผู้ควบคุม	1,500/โครงการ
เปียโน	3,500/วัน
ค่าบำรุงเครื่องเสียงและแสง สี	1,500/โครงการ
วัสดุทำความสะอาด	ขั้นต่ำ 500/วัน
ค่าล่วงเวลาเจ้าหน้าที่ (นอกวัน-เวลาราชการ)	ขั้นต่ำ300/คน/วัน

3 สถานที่อื่น

ค่าบริการพื้นที่รอบนอก	บาท
ค่าบำรุงสถานที่	4,000 บาท/วัน
ค่ากระแสไฟฟ้า	5 บาท/ยูนิต
ค่าไฟฟ้าส่องสว่าง	1,000/คืน
วัสดุทำความสะอาด	ขั้นต่ำ 1,500/วัน
ค่าล่วงเวลาเจ้าหน้าที่ (นอกวัน-เวลาราชการ)	ขั้นต่ำ 300/คน/วัน
ค่าบริการทำความสะอาด	ตามความเหมาะสม

จากข้อมูลการบริหารจัดการและการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้บริการทางวิชาการตลอดจนการเสริมสร้างสุนทรียะทางศิลปวัฒนธรรมของหอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (หอศิลป์) จะพบว่าการดำเนินงานของหอนิทรรศการฯ นั้นสามารถดำเนินกิจกรรมเพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของการจัดตั้งหอนิทรรศการฯ แห่งนี้ ที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาลในปี พ.ศ. 2539 ในสมัยรัฐบาลของ ฯพณฯ ชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี โดยมีเจตนารมณ์ที่จะให้หอนิทรรศการศิลปะและวัฒนธรรมจัดตั้งขึ้นในส่วนภูมิภาคเพื่อเป็นศูนย์กลางของการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่นภาคเหนือ ทั้งในด้านการจัดนิทรรศการ การแสดง การจัดประชุม อบรม สัมมนา อนุรักษ์ และให้บริการแก่ชุมชน ตลอดจนการสนับสนุนการศึกษาด้านศิลปะแก่คณะวิจิตรศิลป์ นอกจากนี้ ยังเป็นศูนย์กลางในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานและองค์กรทางด้านศิลปะต่างๆ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้และประสบการณ์ทางด้านศิลปวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน (อุทิศ อติมานะ. 2553 : 1)

การบริหารงานของหอนิทรรศการฯ สังกัดคณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตามประกาศมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ วันที่ 24 มิถุนายน 2541 ต่อมาในปี 2549 สภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้มีระเบียบว่าด้วยสำนักบริหารและจัดการทรัพย์สินของมหาวิทยาลัย พ.ศ. 2549 เพื่อเป็นหน่วยงานกลางในการบริหารจัดการทรัพย์สินของมหาวิทยาลัยและเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อยได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการหอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม ประกอบด้วย คณบดีคณะวิจิตรศิลป์ เป็นประธานอนุกรรมการ ผู้อำนวยการสำนักบริหารและจัดการทรัพย์สิน เป็นรองประธาน รองคณบดี ผู้ช่วยคณบดี และหัวหน้าภาควิชา เป็นอนุกรรมการ และเลขานุการคณะวิจิตรศิลป์เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ เพื่อทำหน้าที่ในการกำหนดแผนการดำเนินงาน ออกประกาศ วางหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวกับการใช้ การดูแล บำรุงรักษา วัสดุครุภัณฑ์ อาคารสถานที่ และอัตราค่าตอบแทนการให้หอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม รวมทั้งวางระเบียบเกี่ยวกับการเก็บรักษา การใช้จ่าย และการอนุมัติการใช้เงินค่าตอบแทน โดยระเบียบ

ดังกล่าวเมื่อได้รับความเห็นชอบจากอธิการบดีแล้วให้ใช้บังคับได้ นอกจากนี้ให้คณะกรรมการหอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม จัดทำรายงานผลการดำเนินงานประจำปีและรายงานการเงินของหอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม เพื่อเสนอต่อมหาวิทยาลัยและสภามหาวิทยาลัยพร้อมจัดการดำเนินการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของหอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม (หอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. มปป. : 1)

ซึ่งเมื่อพิจารณาจากข้อมูลทั่วไปของการบริหารงานและการสัมภาษณ์พบว่า หอนิทรรศการฯ ยังไม่มียุทธศาสตร์การพัฒนาที่กำหนดไว้หรือที่มีการทำข้อตกลงในเชิงการบริหารจัดการอย่างเป็นรูปธรรม สืบเนื่องมาจากคณะวิจิตรศิลป์มีภารกิจในการบริหารการศึกษาเป็นหลัก และเป็นจำนวนมาก ทำให้งานของหอนิทรรศการฯ จัดอยู่ในระดับรองลงไป อย่างไรก็ตาม คณะวิจิตรศิลป์ก็มีการจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นเพื่อดูแลและพัฒนาโดยกำหนดแนวทางการบริหาร อาทิ การวางรูปแบบของกิจกรรมภายในหอนิทรรศการฯ ที่หลากหลาย เช่น การสัมมนา การบรรยายพิเศษ การจัดแสดงนิทรรศการศิลปะ การฉายภาพยนตร์ การแสดงละคร และการจำหน่ายสินค้าราคาถูก เป็นต้น เนื่องจากที่ตั้งของหอนิทรรศการฯ อยู่บริเวณถนนนิมมานเหมินท์ ซึ่งเป็นย่านการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย จึงเป็นข้อดีของการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่ผู้คนสามารถเข้าไปร่วมกิจกรรมได้สะดวกและมีจำนวนมาก

คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ยังใช้หอนิทรรศการเป็นสถานที่จัดนิทรรศการศิลปนิพนธ์ของนักศึกษาคณะวิจิตรศิลป์เป็นประจำและต่อเนื่อง รวมทั้งเป็นสถานที่จัดนิทรรศการระดับชาติและนานาชาติ อาทิ การจัดงานศิลปกรรมแห่งชาติ การแสดงนิทรรศการจากต่างประเทศ เป็นต้น มีกิจกรรมความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยต่างๆ เช่น มหาวิทยาลัยศิลปากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นต้น นอกจากนั้นยังเปิดพื้นที่ให้สถาบันการศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่มาใช้สถานที่ เช่น การแสดงดนตรีของโรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัย

หอนิทรรศการฯ ได้รับการสนับสนุนงบประมาณการบริหารงานจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่และมีการหารายได้จากการให้เช่าใช้อาคารสถานที่ เช่น ห้องจัดนิทรรศการ โรงละคร ลานกลางแจ้ง เป็นต้น ซึ่งเป็นไปตามอัตรากาเช่าใช้สถานที่ โดยรายได้จะนำเข้าคณะวิจิตรศิลป์เพื่อนำมาบริหารจัดการภายในหอนิทรรศการฯ การจัดทำระบบบัญชีในการรายงานรายรับ-รายจ่าย หรือยอดคงค้างชำระ และวิธีมาตรฐานการดำเนินงานแก้ไขปัญหายังไม่เป็นระบบ ควรมีการประชุมผู้บริหารเพื่อหาแนวทางแก้ไข

บุคลากรที่ทำงานในหอนิทรรศการฯ เป็นพนักงานของรัฐ 2 ตำแหน่ง นอกจากนั้นเป็นลูกจ้างของหอนิทรรศการฯ มีศักยภาพในการทำงานเป็นอย่างดี ทำให้การให้บริการเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ทั้งนี้หอนิทรรศการฯ ได้มีโครงการขอสนับสนุนงบประมาณจากมหาวิทยาลัยเพื่อปรับปรุงอาคารสถานที่ให้ทันสมัย สามารถรองรับการจัดกิจกรรมได้มากขึ้น หอนิทรรศการฯ มุ่งเน้นการจัดงาน/นิทรรศการแบบหมุนเวียน ไม่มีการจัดแสดงในรูปแบบของนิทรรศการถาวร หรือพิพิธภัณฑ์ ซึ่งจากข้อมูลทางเอกสารและ

การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับหอนิทรรศการฯ พบว่าการดำเนินกิจกรรมเป็นไปตามเจตนารมณ์ที่ตั้งไว้ และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ แต่เพื่อให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีระบบสอดคล้องกับระเบียบหอนิทรรศการฯ จึงควรมีการจัดทำยุทธศาสตร์ของตนเอง มีการจัดทำแผนปฏิบัติงานที่ชัดเจน มีการจัดทำข้อตกลงในการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ รวมทั้งมีแผนการบริหารจัดการเรื่องราวได้ให้เป็นรูปธรรม ซึ่งหอนิทรรศการฯ มีข้อได้เปรียบในเชิงภาพลักษณ์อย่างเด่นชัด เป็นที่รู้จักของศิลปินทั้งในและนอกประเทศ แต่ควรเพิ่มเติมด้านการบริหารจัดการให้เข้มแข็งมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะทำให้การพัฒนาหอนิทรรศการฯ เป็นไปได้รวดเร็วมีทิศทางที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ส่วนที่สาม ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการ/กิจกรรมที่หอศิลป์และวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น และ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

หอศิลป์วัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น และหอนิทรรศการศิลป์วัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการ/กิจกรรม ที่หน่วยงานเป็นผู้ดำเนินการ ซึ่งผู้วิจัยขอนำเสนอผลการประเมินโครงการ/กิจกรรมที่แต่ละหน่วยงานดำเนินการ ดังนี้

ความพึงพอใจของผู้รับบริการในหอศิลป์วัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการ/กิจกรรมที่หอศิลป์วัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น จัดเป็นประจำทุกปี อาทิ โครงการการแสดงนิทรรศการศิลปกรรมแห่งชาติ โครงการการแสดงศิลปกรรมร่วมสมัยของศิลปินรุ่นใหม่ ซึ่งมีรายละเอียดของประเมินการประเมินผล อาทิ สถานที่จัดการแสดง รูปแบบการนำเสนอผลงาน ป้ายบอกข้อมูลนิทรรศการ ประโยชน์ที่ได้รับจากนิทรรศการ โดยแบบประเมินโครงการเป็นไปดังภาคผนวก ง

ทั้งนี้ผลการประเมินโครงการการแสดงนิทรรศการศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 57 จัดขึ้น

ระหว่างวันที่ 6 – 29 ธันวาคม 2554 พบว่า ผู้เข้าร่วมงานมีความพึงพอใจต่อการจัดงานนิทรรศการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนในทุกประเด็นของการประเมิน พบว่า ผู้เข้าร่วมงานก็มีความพึงพอใจต่อการจัดนิทรรศการอยู่ในระดับมากเช่นกัน ซึ่งมีข้อเสนอแนะที่น่าสนใจต่อผู้จัดโครงการ คือ ควรมีข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดของภาพที่แสดง เพื่อเป็นการสื่อสารสร้างสรรค์ผลงานของศิลปิน ควรประชาสัมพันธ์งานนิทรรศการให้มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทศบาลนครขอนแก่น ควรจัดนิทรรศการบ่อยๆ และเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ควรปรับปรุงเรื่องแสงและการทำความสะอาดพื้นที่การแสดง (สำนักวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2555ค : 14 - 15)

ผลการประเมินโครงการการแสดงนิทรรศการศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 58 จัดขึ้น

ระหว่างวันที่ 7 – 30 ธันวาคม 2555 พบว่า ผู้เข้าร่วมงานมีความพึงพอใจต่อการจัดงานนิทรรศการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนในทุกประเด็นของการประเมิน พบว่า ผู้เข้าร่วมงานก็มีความพึงพอใจต่อ

การจัดนิทรรศการอยู่ในระดับมากเช่นกัน ยกเว้นประเด็นที่เห็นควรให้มีการจัดนิทรรศการเช่นนี้อีกต่อไป มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ซึ่งมีข้อเสนอแนะที่น่าสนใจต่อผู้จัดโครงการ คือ ควรประชาสัมพันธ์งานนิทรรศการให้มากขึ้น ควรแสดงผลงานมากกว่านี้ โดยข้อเสนอแนะในครั้งนี้น่าจะเป็นลักษณะของการชื่นชมการจัดนิทรรศการ อาทิ ผลงานสะดุดตา เป็นงานที่สามารถสร้างแรงบันดาลใจในการทำงานซึ่งแสดงให้เห็นถึงศิลปินทุกท่านได้สร้างสรรค์ผลงานออกมาได้อย่างยอดเยี่ยม และเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษาด้านศิลปวัฒนธรรม (สำนักวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2556ค : 16 - 17)

ผลการประเมินโครงการการแสดงนิทรรศการศิลปกรรมร่วมสมัยของศิลปินรุ่นใหม่ ครั้งที่ 29 จัดขึ้นระหว่างวันที่ 10 – 30 มกราคม 2556 พบว่า ผู้เข้าร่วมงานมีความพึงพอใจต่อการจัดงานนิทรรศการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนในทุกประเด็นของการประเมิน พบว่า ผู้เข้าร่วมงานก็มีความพึงพอใจต่อการจัดนิทรรศการอยู่ในระดับมากเช่นกัน ยกเว้นประเด็นที่เห็นควรให้มีการจัดนิทรรศการเช่นนี้อีกต่อไป มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ซึ่งมีข้อเสนอแนะที่น่าสนใจต่อผู้จัดโครงการ คือ ควรประชาสัมพันธ์งานนิทรรศการให้มากขึ้น ป้ายชื่อของผู้สร้างสรรค์งานควรมีขนาดใหญ่กว่านี้ น่าจะไปจัดแสดงต่อในศูนย์การค้าหรืองานประเพณีแต่ละจังหวัดของแต่ละโรงเรียน (สำนักวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2556ง : 18)

ความพึงพอใจของผู้รับบริการในหอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการ/กิจกรรม ที่หอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จัดขึ้น ในช่วงระหว่างเดือน มกราคม – มิถุนายน 2556 สรุปผลการประเมินแยกรายเดือน ประจำปี พ.ศ. 2556 ดังนี้

เดือนมกราคม 2556 มีการจัดกิจกรรม จำนวน 9 กิจกรรม

ความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

เดือนกุมภาพันธ์ 2556 มีการจัดกิจกรรม จำนวน 11 กิจกรรม

ความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

เดือนมีนาคม 2556 มีการจัดกิจกรรม จำนวน 6 กิจกรรม

ความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

เดือนเมษายน 2556 มีการจัดกิจกรรม จำนวน 8 กิจกรรม

ความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

เดือนพฤษภาคม 2556 มีการจัดกิจกรรม จำนวน 4 กิจกรรม

ความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

เดือนมิถุนายน 2556 มีการจัดกิจกรรม จำนวน 8 กิจกรรม

ความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง รายละเอียดในรายรับนิทรรศการและ
กิจกรรมม.ค.-มี.ค.2556และรายรับนิทรรศการและกิจกรรม เม.ย.-มิ.ย. 2556 ดังภาคผนวก จ

ส่วนที่สี่ รูปแบบและแนวทางในการบริหารจัดการหอศิลปะและวัฒนธรรมที่เหมาะสม

การศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงานกับการบริหาร
จัดการหอศิลปะวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น และหอนิทรรศการศิลปะวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่ามีประเด็นที่เหมือนและแตกต่างกันในการบริหารงานของทั้งสองแห่ง ซึ่ง
รูปแบบการบริหารงานทั้งสองแห่งต่างมีสอดคล้องกับวัฒนธรรมขององค์การแต่ละองค์การ นอกจากนี้
ด้วยข้อจำกัดของงบประมาณที่ได้รับ ทำให้ผู้วิจัยมีข้อจำกัดในการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับหอศิลปะและ
วัฒนธรรม เพียง 2 แห่ง คือ หอศิลปะวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น และหอนิทรรศการศิลปะวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งยังขาดการศึกษาหอศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์ และ
มหาวิทยาลัยบูรพา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนวทางในการบริหารจัดการหอศิลปะและวัฒนธรรมที่
เหมาะสมกับคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตามข้อจำกัดที่ได้รับข้อมูล ไว้ดังนี้

1. โครงสร้างการบริหาร : โครงสร้างการบริหารงานของหอนิทรรศการศิลปะวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีโครงสร้างที่ชัดเจน โดยมอบหมายให้คณะที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับงานด้าน
ศิลปกรรมศาสตร์เป็นผู้ดูแลรับผิดชอบ โดยมอบให้คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นผู้ดูแล
ดังนั้นคณะศิลปกรรมศาสตร์ จึงเป็นหน่วยงานที่เหมาะสมที่สุดที่จะดูแลการบริหารงานของหอนิทรรศการ
ศิลปะวัฒนธรรม เนื่องจากจะมีความเข้าใจในงานศิลปกรรมมากที่สุดและสามารถหาเครือข่ายมาร่วมจัด
กิจกรรมได้มาก มีบุคลากร อาจารย์ที่มีความรู้ ความสามารถเป็นจำนวนมาก มีนิสิตของคณะที่จะเป็น
กำลังสำคัญในการดำเนินงาน ตลอดจนหอนิทรรศการศิลปะวัฒนธรรมยังเป็นพื้นที่ในการนำเสนองานศิลป
นิพนธ์ของนิสิตได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอำนาจ เย็นสบาย (2548 : บทคัดย่อ) พบว่า
รัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องให้การสนับสนุนด้านแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต : หอศิลป์ อย่าง
ต่อเนื่อง เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ไม่เป็นเพียงสถานที่ครอบงำทางความคิด แต่ต้องมีการบริหาร
จัดการอย่างมืออาชีพ และมีรูปแบบที่หลากหลาย และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุมาลี สังข์ศรี และคณะ
(2548: บทคัดย่อ) พบว่า การจัดการพิพิธภัณฑ์ให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อไปสู่การปฏิบัติจริง
จะต้องมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ดังนั้น หากพิจารณาความเหมาะสมกับการบริหารจัดการ
หอศิลปะและวัฒนธรรม ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โครงสร้างการบริหารควรอยู่ภายในกำกับ
ดูแลของคณะศิลปกรรมศาสตร์ ซึ่งคณะมีอำนาจการบริหารและการใช้จ่ายงบประมาณเพื่อการ
ดำเนินงานของหอศิลปะและวัฒนธรรมซึ่งดำเนินการได้อย่างเป็นอิสระ ทั้งนี้ จะต้องเป็นไปตามระเบียบ

การบริหารจัดการทรัพย์สินของมหาวิทยาลัย ซึ่งอาจจะมีตัวแทนของมหาวิทยาลัยเข้ามาเป็นคณะกรรมการบริหารงานหอศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒด้วย ถือเป็นการบริหารเงินรายได้ในเชิงวิชาการ ที่พร้อมรับการก้าวสู่การเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐต่อไป

2. **การจัดทำระบบและกลไกเพื่อการบริหารงาน :** การจัดทำวิสัยทัศน์ พันธกิจ รวมทั้งการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของหอศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น อาจจะสามารถกล่าวได้ว่ามีความชัดเจนและเป็นรูปธรรมอย่างมาก ซึ่งจะเป็นกรอบการดำเนินงานของหอศิลปวัฒนธรรมได้อย่างดี ยิ่ง ดังนั้น หอศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จึงควรมีการจัดทำวิสัยทัศน์ พันธกิจ แผนยุทธศาสตร์การบริหารงาน และแผนปฏิบัติการประจำปี โดยจะต้องมีการติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการดำเนินงานต่อคณะกรรมการบริหารงานหอศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นระยะและมีความต่อเนื่อง เพื่อให้ทราบผลการพัฒนาการบริหารงานของหน่วยงาน ถือเป็นเครื่องมือหนึ่งในกำกับดูแลการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

3. **การสร้างภาพลักษณ์ของหน่วยงาน :** หอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีพื้นที่ตั้งอยู่ในชุมชนนิมมานเหมินท์ ซึ่งเป็นชุมชนที่มีภาพลักษณ์ของชุมชนศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ส่งผลให้การสร้างเครือข่ายการดำเนินกิจกรรมร่วมกับชุมชนเป็นไปได้โดยง่าย ดังนั้น หอศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จึงควรทำการวิเคราะห์หาจุดเด่น หรือภาพลักษณ์ของชุมชนในที่ตั้งว่ามีภาพลักษณ์ที่ส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานของหอศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มากน้อยเพียงใด และจะสามารถเปิดพื้นที่ให้ชุมชนมาใช้ประโยชน์ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ทางศิลปวัฒนธรรมได้มากน้อยเพียงใด ซึ่งควรมีการกำหนดกลยุทธ์ให้หน่วยงานทั้งภายในและภายนอกมาใช้พื้นที่ในศูนย์ศิลปกรรมให้มากยิ่งขึ้น

4. **การบริหารสื่อเทคโนโลยีและสารสนเทศ :** หอศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น และหอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ต่างมีการบริหารสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ ทั้งเว็บไซต์และเฟซบุ๊กของหน่วยงาน ถือเป็นช่องทางในการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของหอศิลปะและวัฒนธรรมได้อย่างรวดเร็ว และสามารถปฏิสัมพันธ์กันได้โดยง่ายและเหมาะสมกับยุคโลกาภิวัตน์ ดังนั้น การบริหารสื่อเทคโนโลยีและสารสนเทศ ของหอศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ควรจะดำเนินการในเรื่องดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรมและมีการกำหนดผู้ดูแลรับผิดชอบ เพื่อให้การบริหารหอศิลปะและวัฒนธรรมมีประสิทธิผลสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุมาลี สังข์ศรี และคณะ (2548: บทคัดย่อ) พบว่า พิพิธภัณฑ์นับเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่ดีสำหรับประชาชน จึงควรค่าแก่การส่งเสริมและพัฒนาให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยที่รัฐบาลควรสร้างความเข้าใจแก่ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อรณรงค์ให้ความรู้และความเข้าใจ มีการประชาสัมพันธ์เชิงรุกเพื่อให้ประชาชนเห็นคุณค่าของพิพิธภัณฑ์ เพื่อให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ของประชาชนอย่างแท้จริง

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดการแหล่งการเรียนรู้ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ : กรณีศึกษา หอศิลปะและวัฒนธรรม” เป็นการศึกษาที่มีกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ตามหลักการบริหารจัดการ ซึ่งผลสรุปและอภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพการจัดดำเนินการและรูปแบบการจัดการของหอศิลปะและวัฒนธรรมในสถาบันอุดมศึกษา

1.1 มหาวิทยาลัยขอนแก่น

1.1.1 การกิจและการบริหารจัดการ

การดำเนินงานของหอศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น มีการประกาศแนวทางการทำงานชัดเจนที่สอดคล้องกับปณิธานการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่สำคัญคือ บทบาทของปราชญ์แห่งอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง กับภารกิจด้านการจัดการศึกษาให้หลากหลายสาขาวิชา ภารกิจด้านการวิจัย ภารกิจด้านการบริการวิชาการ และภารกิจด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ซึ่งทุกภารกิจดำเนินการโดยใช้เทคโนโลยี และองค์ความรู้ที่เหมาะสม ขับเคลื่อนทุกภารกิจด้วยความใส่ใจ ห่วงใยในปัญหาของชุมชน และสังคมอย่างแท้จริง (มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2556 : ออนไลน์) อนึ่ง หอศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นหน่วยงานที่ดำเนินกิจกรรมเพื่อเผยแพร่ความรู้ทางศิลปวัฒนธรรมของภูมิภาค ตั้งอยู่บริเวณฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง โดยมีแนวคิดการออกแบบรูปทรงอาคารเป็นทรง “เล่าข้าว” ของภาคอีสาน แสดงถึงการเก็บออมอาหารการกินไว้อย่างสมบูรณ์ อาคารนี้ แบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ อาคารแสดงนิทรรศการศิลปะ ร้านเล่าข้าว(ร้านจำหน่ายของที่ระลึก) ห้องนิทรรศการถาวร และลานแสดงกลางแจ้ง ซึ่งมีสำนักวัฒนธรรมเป็นกลไกการบริหารจัดการ อยู่ภายใต้สำนักงานอธิการบดี ปัจจุบัน สำนักวัฒนธรรม สังกัดสำนักงานอธิการบดี มีโครงสร้างการดำเนินงานภายในตามประกาศมหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่ 1033/2554 ลงวันที่ 9 มิถุนายน 2554 แบ่งเป็น 4 กลุ่มภารกิจคือ

1. กลุ่มภารกิจบริหารและอำนวยการ ประกอบด้วย ภารกิจงานแผนและนโยบาย งานประกันคุณภาพ งานการเงิน งานพัสดุ งานธุรการ และงานบุคคล
2. กลุ่มภารกิจอาคารสถานที่และยานพาหนะ ประกอบด้วย ภารกิจงาน

อาคารสถานที่ งานยานพาหนะ และงานโสตทัศนูปกรณ์

3. กลุ่มภารกิจฝ่ายวิชาการและสารสนเทศ ประกอบด้วย ภารกิจงาน วิชาการ งานศูนย์ข้อมูล งานสารสนเทศ และงานประชาสัมพันธ์

4. กลุ่มภารกิจส่งเสริมและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม แบ่งเป็น

4.1 งานวัฒนธรรมสัมพันธ์ ประกอบด้วย ภารกิจงานเครือข่าย ศิลปวัฒนธรรม งานแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรม และงานส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนาประเพณี

4.2 งานพิพิธภัณฑ์และหอศิลปวัฒนธรรม ประกอบด้วยภารกิจงาน รวบรวมศิลปวัตถุ งานนิทรรศการ งานการศึกษา และงานอนุรักษ์

สำนักวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น มีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2555 ที่ชัดเจน มีการกำหนดตัวชี้วัด กำหนดผู้รับผิดชอบและงบประมาณ โดยมีเป้าประสงค์เพื่อให้ เป็นไปตามภารกิจของมหาวิทยาลัยที่วางไว้ ซึ่งงบประมาณที่ใช้เพื่อดำเนินการคือ งบประมาณเงิน แผ่นดินและเงินรายได้ นอกจากนี้ หอศิลปวัฒนธรรม มีการจัดกิจกรรมต่างๆ ทางศิลปวัฒนธรรม อาทิ นิทรรศการทางศิลปะร่วมสมัย ซึ่งเป็นกิจกรรมที่หอศิลปวัฒนธรรมดำเนินการเอง และกิจกรรมที่ร่วมมือ กับคณะต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย เพื่อบูรณาการงานทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมกับ การเรียนการสอน อีกทั้งยังเปิดให้บริการใช้พื้นที่ของหอศิลปวัฒนธรรมเพื่อดำเนินโครงการ/กิจกรรมต่างๆ โดยมีการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมในการใช้สถานที่ที่ชัดเจนด้วย

จากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า แนวทางการดำเนินงานมีการจัดทำเป็น เอกสาร และประกาศใช้ภายในที่ชัดเจน เช่น การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2555 ของสำนักวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น การจัดทำประกาศมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ฉบับที่ 1731/2555) เรื่อง การกำหนดสายงานการบังคับบัญชาและการมอบหมายภาระงานตามสายงานการ บริหารในสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยขอนแก่น ลงวันที่ 4 ตุลาคม 2555 มีการสื่อสารใน หน่วยงานภายในเพื่อรับทราบแนวทางการดำเนินงาน

แม้ว่าหอศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น จะมีแผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ และมีการกำหนดสายงานบริหารที่ชัดเจน หากมีกระบวนการจัดการที่ดี ภารกิจส่งเสริมและเผยแพร่ ศิลปวัฒนธรรม ย่อมดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งผู้วิจัย สามารถวิเคราะห์ในส่วนของการบริหารงาน ดังนี้

1. บุคลากร

บุคลากรมีจำนวนน้อย ไม่เพียงพอกับภาระงานที่กำหนดไว้ ขาดแรงจูงใจในการทำงาน มหาวิทยาลัยควรให้ความสำคัญกับการบริหารทรัพยากรบุคคลเพิ่มมากขึ้น ควรสร้างแรงจูงใจในการ ทำงานให้กับบุคลากรในทุกระดับ

2. การสื่อสารองค์กร

ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติควรมีการประชุม ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการเพื่อชี้แจงการมอบหมายความรับผิดชอบและรับทราบเป้าหมายการทำงานร่วมกัน ซึ่งจะเป็นการสร้างความเข้าใจในแนวทางการดำเนินงานได้ตรงกัน ลดปัญหาความขัดแย้งอันเกิดมาจากความเข้าใจคลาดเคลื่อน ที่ส่งผลต่อการทำงาน

3. การประเมินผลการดำเนินงาน

แผนการปฏิบัติราชการของสำนักวัฒนธรรมเป็นแผนที่เขียนขึ้นจากบุคลากรทุกระดับที่เกี่ยวข้อง ซึ่งนอกจากจะมีการเขียนไว้ละเอียด ชัดเจน แล้ว ควรมีการกำหนดระยะเวลาในการรายงานและประเมินผลการทำงาน เป็นระยะ ตลอดปีงบประมาณ เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบปัญหาอุปสรรค และสามารถระดมความคิดแก้ไขปัญหาได้ทันท่วงที

1.1.2. การสร้างเครือข่ายในการดำเนินงาน

จากภารกิจของสำนักวัฒนธรรม และหอศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น แสดงให้เห็นว่าการทำงานร่วมกับเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จของงาน ทั้งนี้ จากการสัมภาษณ์จะพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน พี่น้องภายในมหาวิทยาลัยเป็นปัจจัยสำคัญต่อการทำงาน หรือขอความช่วยเหลือระหว่างกันในการปฏิบัติงาน ถือเป็นวัฒนธรรมการทำงานแบบไทยๆ อย่างไรก็ดี เพื่อให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือในการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรม ควรมีการจัดทำข้อตกลงร่วมกันในรูปของคณะทำงานที่เป็นทางการ ย่อมส่งผลต่อความร่วมมือกับเครือข่ายอย่างชัดเจน เกิดการบูรณาการการทำงานได้ดียิ่งขึ้น และเป็นการแก้ปัญหาเรื่องของการกำลังคนในการทำงานที่ไม่เพียงพอของหอศิลปวัฒนธรรมอีกด้วย

การสร้างเครือข่ายในการทำงานภายนอกของหอศิลปวัฒนธรรมมีจำนวนมาก เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่สำคัญต่อการสืบสานศิลปะ วัฒนธรรมประเพณี รวมทั้งเป็นหน่วยงานที่อยู่ในสังกัดของมหาวิทยาลัยขอนแก่นจึงทำให้เกิดความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกทั้งภาคเอกชนและภาครัฐในวงกว้าง ทั้งนี้หอศิลปวัฒนธรรมควรจัดทำการประเมินความต้องการของเครือข่ายภายนอก ที่ยังคงรักษาภารกิจและปณิธานของมหาวิทยาลัยไว้ ถือเป็น การสำรวจความต้องการของเครือข่าย และจัดเป็นสิ่งสำคัญอันดับแรกของการบริการวิชาการแก่ชุมชนตามภารกิจของการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม

1.1.3. ทูตทางชุมชน สังคม และวัฒนธรรม

หอศิลปวัฒนธรรม มีทูตทางชุมชน สังคม และวัฒนธรรม เป็นจำนวนมาก เช่น การเป็นดินแดนแหล่งอารยธรรมโบราณคดี จังหวัดขอนแก่นมีสถานที่อันเป็นที่เคารพสักการะของประชาชน เช่น พระธาตุขามแก่น วัดป่าแสงอรุณ มีแหล่งโบราณคดี เช่น บ้านโนนเมือง เป็นแหล่ง

โบราณคดีสมัยทวารวดี กู่เปื่อย เป็นแหล่งโบราณคดีสมัยขอมโบราณ นอกจากนี้ยังมีหมู่บ้านทอผ้า เช่น หมู่บ้านผ้าไหมชนบท และหมู่บ้านผ้าฝ้ายเมืองเพีย (ชุมชนขอนแก่น. 2556) อีกทั้งชาวอีสานยังให้ความสำคัญและนับถือปฏิบัติใน ฮีตสิบสองคองสิบสี่ ทูนทางวิถีชีวิต วัฒนธรรมเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้หอศิลปวัฒนธรรมนำมาเป็นต้นทุนของการดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ควรสร้างกลยุทธิ์ในการมีส่วนร่วมและมีการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนใกล้เคียงได้มาใช้ประโยชน์ภายในหอศิลปวัฒนธรรมให้มากขึ้น แม้ว่าจะไม่ใช่เป็นการจัดกิจกรรมประเพณีแบบอนุรักษ์นิยมมากๆ แต่ควรแผ่รากล่วงวัฒนธรรมอีสานไว้ทุกครั้งที่มีการจัดกิจกรรม

1.2 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1.2.1 การกักรและการบริหารจัดการ

การดำเนินงานของหอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นภารกิจที่สอดคล้องและเป็นไปตามปณิธานของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คือ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกในส่วนภูมิภาคจัดตั้งขึ้นตามนโยบายของรัฐ และเจตนารมณ์ของประชาชนในภาคเหนือให้เป็นศูนย์กลางทางวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ท้องถิ่นและประเทศชาติโดยส่วนรวม (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2556 : ออนไลน์)

มหาวิทยาลัยแห่งนี้เป็นแหล่งสะสม ค้นคว้า วิจัย และถ่ายทอดความรู้ ตามหลักแห่งเสรีภาพทางวิชาการ โดยยึดมั่นในสัจธรรมและคุณธรรม เพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการ การประยุกต์เผยแพร่ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

หอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ อยู่ภายใต้การดูแลของคณะวิจิตรศิลป์ ซึ่งมีแนวทางการดำเนินงานของคณะให้คณะเป็นสถาบันทางศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ให้บริการวิชาการและทำนุบำรุงรักษาศิลปวัฒนธรรม เพื่อให้ศิลปวัฒนธรรมของสังคมไทยมีวิวัฒนาการอย่างต่อเนื่อง เป็นพลังการเรียนรู้ทางเลือกของประชาชน ซึ่งแนวคิดของการจัดตั้งหอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ขึ้น เพื่อเป็นสถาบันเพื่อการเรียนรู้ "วัฒนธรรมร่วมสมัย" (อุทิศ อติมานะ. 2553 : 1) โดยมีวัตถุประสงค์การดำเนินงาน คือ

1. เพื่อเป็นศูนย์กลางดำเนินกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรม ทั้งในด้านการจัดนิทรรศการ จัดประชุม อบรมสัมมนา อนุรักษ์ ตลอดจนเผยแพร่ความรู้ทางด้านศิลปวัฒนธรรมแก่ชุมชนและสังคมทั่วไปในเขตภาคเหนือ

2. เพื่อสนับสนุนการศึกษาทางด้านศิลปวัฒนธรรมของคณะวิจิตรศิลป์และสถาบันการศึกษาศิลปะในเขตภาคเหนือ

3. เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรมในรูปแบบต่างๆ ของ

ศิลปินนักวิชาการ นักศึกษาศิลปะ ตลอดจนประชาชนทั่วไป

4. เพื่อทำหน้าที่ติดต่อประสานงานและสร้างความเชื่อมโยงกับสถาบันการศึกษา

ศิลปะและหน่วยงานศิลปะอื่นๆ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

5. เพื่อให้บริการข้อมูลข่าวสารทางด้านศิลปวัฒนธรรมแก่ชุมชน

6. เพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเองได้โดยใช้พลังทรัพยากรที่มีอยู่ให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์

สูงสุด

ดังนั้นภารกิจของหอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จึงมีภารกิจที่มากมายทั้งงานวิชาการ การให้บริการด้านศิลปะและวัฒนธรรมแก่ชุมชน สังคม และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับหน่วยงาน และบุคลากรภายในและภายนอกที่เกี่ยวข้อง

หอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีการบริหารงานในรูปคณะกรรมการเพื่อกำหนดนโยบายการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ยังคงอยู่ในสังกัดของคณะวิจิตรศิลป์ มีการจัดทำแผนปฏิบัติการในปีงบประมาณ กำหนดผู้รับผิดชอบ กำหนดงบประมาณ มีการประชุมอย่างสม่ำเสมอ มีการดำเนินโครงการทางศิลปวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้มีบางประเด็นที่ควรให้ความสำคัญ คือ การจัดทำบัญชีคุมรายรับรายจ่ายให้ชัดเจน ยอดคงค้าง รวมทั้งควรจัดประชุมผู้บริหารเพื่อกำหนดแนวทาง/มาตรการในกรณีที่ผู้เช่าใช้สถานที่ที่มีการค้างชำระ ซึ่งหากไม่มีการกำหนดมาตรการใดๆ นั้น ย่อมส่งผลกระทบต่อรายได้มาซึ่งรายได้ของหอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ในอนาคต

จุดเด่นของหอนิทรรศการฯ คือ การได้ดำเนินกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานภาคเอกชน และภาครัฐซึ่งเป็นหน่วยงานภายนอก ทำให้ได้เครือข่ายการทำงานที่กว้างขวาง ได้เรียนรู้ระบบ วิธีการทำงานสมัยใหม่ ซึ่งจำเป็นมากต่อการบริหารงานในยุคของ Social Network ทั้งนี้ยังคงติดด้วยระเบียบ ระบบทางราชการทำให้การทำงานไม่คล่องตัว ดังนั้น คณะวิจิตรศิลป์ควรให้ความสำคัญกับการปรับปรุงระเบียบ ระบบการทำงานให้ยืดหยุ่น เพื่อสามารถดำเนินงานกับภาคเอกชนได้สะดวกมากยิ่งขึ้น

ด้านบุคลากรของหอนิทรรศการฯ มีความเป็นมืออาชีพ ควรสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรยังคงทำงานในหอนิทรรศการฯ การฝึกอบรมนักศึกษาเพื่อเรียนรู้งานโดยให้นักศึกษาในคณะวิจิตรศิลป์มีส่วนร่วมในการเข้ามาฝึกงานการบริหารงานเพื่อเตรียมการจัดแสดงนิทรรศการทางศิลปะซึ่งจะทำให้ได้ประสบการณ์ตรง และลดปัญหาอัตราค่าจ้างที่ไม่เพียงพอได้

1.2.2. การสร้างเครือข่ายในการดำเนินงาน

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นสถาบันทางการศึกษาชั้นแนวหน้าของเมืองไทยทำให้การดำเนินงานของหอนิทรรศการฯเป็นที่รู้จักในแวดวงศิลปิน โดยเฉพาะศิลปินในภาคเหนือ อีกทั้งการ

ที่คณะวิจิตรศิลป์ มีโครงการและกิจกรรมส่งเสริมการดำเนินงานการจัดแสดงทางศิลปะและวัฒนธรรมเป็นจำนวนมากและต่อเนื่อง ทำให้มีเครือข่ายการดำเนินงานร่วมกับหอนิทรรศการเป็นจำนวนมาก ทั้งภาคเอกชน และภาครัฐ สิ่งเหล่านี้ทำให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และประสบผลสำเร็จดังที่กำหนดไว้ สื่อมวลชนในจังหวัดเชียงใหม่ให้ความสนใจ ทั้งนี้เกิดจากภาพลักษณ์ของหอนิทรรศการฯ ที่นอกจากจะเป็นสถานที่จัดแสดงงานศิลปะ วัฒนธรรมที่หลากหลายรูปแบบแล้ว ยังเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายอีกด้วย

1.2.3. ทูทางชุมชน สังคม และวัฒนธรรม

เมืองเชียงใหม่เป็นเมืองที่มีมรดกทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย และเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวทั่วโลก ทำให้ทูทางวัฒนธรรมนี้เป็นข้อได้เปรียบในการดำเนินงานของหอนิทรรศการฯ และด้วยทำเลที่ตั้งของหอนิทรรศการฯ ซึ่งตั้งอยู่บนถนนนิมมานเหมินท์ จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นเส้นทางคมนาคมที่สำคัญของนักท่องเที่ยว ครึ่งหนึ่งของความยาวบนถนนสายนี้ตั้งแต่โรงแรมมารีรีนคำ จนถึงสามแยกหอประชุมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถือได้ว่าเป็นถนนสายบันเทิงที่สำคัญของเชียงใหม่ มีร้านอาหาร ร้านค้า มากมาย ส่งผลให้มีผู้ชมงาน และร่วมกิจกรรมการแสดงต่างๆ ที่จัดขึ้นในหอนิทรรศการฯ เป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม ยังมีบางส่วนของบริเวณหอนิทรรศการฯ นั่นคือบริเวณลานโล่งของหอนิทรรศการฯ ที่เป็นเพียงที่จอดรถ ซึ่งทางคณะกรรมการกำลังหาแนวทางจัดการเพื่อให้บริเวณนี้มีชีวิตชีวามากกว่าที่ควรจะเป็น รวมทั้งหอนิทรรศการฯ ตั้งอยู่ในชุมชนนิมมานเหมินท์ ซึ่งเป็นชุมชนที่มีร้านค้าเกี่ยวกับศิลปะร่วมสมัยเป็นจำนวนมาก มีวิถีชีวิตสอดคล้องกับศิลปวัฒนธรรม มีความเป็นชุมชนร่วมสมัย มีเสน่ห์ในตัวเองซึ่งถือเป็นจุดเด่นของที่ตั้งหอนิทรรศการฯ ที่อยู่ในบริเวณย่านนี้ จะเป็นการส่งเสริมให้การดำเนินกิจกรรมของหอนิทรรศการฯ เป็นไปด้วยความราบรื่นและประสบผลสำเร็จ

จากสภาพการจัดดำเนินการและรูปแบบการจัดการของหอศิลปะและวัฒนธรรมในมหาวิทยาลัยขอนแก่นและมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า การจัดการหอศิลปะและวัฒนธรรมทั้งสองแห่ง มีลักษณะการดำเนินงานที่ไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ 1) **ภารกิจและการบริหารจัดการ** หอศิลปะและวัฒนธรรมทั้งสองแห่ง มีโครงสร้างการบริหารที่อยู่ภายใต้หน่วยงานที่เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม โดยอธิการบดีได้มอบอำนาจให้ผู้บริหารลำดับรองลงมาเป็นผู้ดูแลและมีคณะกรรมการที่แต่งตั้งจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันบริหารงาน คือ หอศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น สังกัดสำนักวัฒนธรรม ซึ่งมีรองอธิการบดีฝ่ายศิลปวัฒนธรรม เป็นผู้กำกับดูแล ส่วน หอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สังกัดคณะศิลปกรรมศาสตร์ ซึ่งมีคณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์ เป็นผู้กำกับดูแล นอกจากนี้ หอศิลปะและวัฒนธรรมทั้งสองแห่ง ต่างมีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี มีกิจกรรมภายในที่ดำเนินการเองและการให้บริการเข้าใช้อาคารสถานที่ โดยรายได้จากการให้บริการเข้าใช้สถานที่ที่จะ

นำส่งให้หน่วยงานต้นสังกัดและมีระเบียบการเบิกจ่ายเงินของมหาวิทยาลัย 2) การสร้างเครือข่ายในการดำเนินงาน หอศิลป์และวัฒนธรรมทั้งสองแห่ง มีเครือข่ายร่วมดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ซึ่งเครือข่ายความร่วมมือภายนอกมหาวิทยาลัยจะเป็นเครือข่ายศิลปินและหน่วยงานภาครัฐและภาค เอกชน เป็นผลให้มีกิจกรรมจำนวนมากและเกิดความร่วมมือในวงกว้างอีกด้วย และ 3) ทูทางชุมชน สังคม และวัฒนธรรม หอศิลป์และวัฒนธรรมทั้งสองแห่ง มีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับภารกิจการทำงานบำรุงศิลปวัฒนธรรม ของสถาบันอุดมศึกษา โดยอาศัยทูทางชุมชน สังคม และวัฒนธรรมที่มีอยู่ตามลักษณะวัฒนธรรมของท้องถิ่น ภูมิภาค ซึ่งมีส่วนส่งเสริมและเอื้ออำนวยให้การดำเนินงานของหอศิลป์และวัฒนธรรมแต่ละแห่งดำเนินการอย่างต่อเนื่อง จึงอาจกล่าวได้ว่า การบริหารจัดการหอศิลป์และวัฒนธรรม ในมหาวิทยาลัยของรัฐทั้งสองภูมิภาค ต่างมีกระบวนการบริหารจัดการตามหลักการทั้งการวางแผน การจัดองค์กร การจัดการบุคคล การจัดงบประมาณ เพื่อให้เกิดโครงการ/กิจกรรมความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ที่ยังคงรักษาอัตลักษณ์ ขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่นได้อย่างงดงาม

2. รูปแบบและแนวทางในการบริหารจัดการหอศิลป์และวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

จากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงานกับการบริหารจัดการหอศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น และหอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผู้วิจัยสามารถนำเสนอแนวทางในการบริหารจัดการหอศิลป์และวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ดังนี้

1. โครงสร้างการบริหาร : การบริหารจัดการหอศิลป์และวัฒนธรรม ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โครงสร้างการบริหารควรอยู่ภายในกำกับดูแลของหน่วยงาน/คณะบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจและมีประสบการณ์ด้านศิลปะและวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของโบมาร์ (Bomar, 2012) ที่พบว่า ผู้นำ/ผู้บริหารพิพิธภัณฑสถานควรมีทักษะและความรู้ที่สัมพันธ์กับมิติการบริหารจัดการพิพิธภัณฑสถานทั้งในเรื่องของการสะสมและการบำรุงรักษาสืบของต่างๆ ที่มีอยู่ในพิพิธภัณฑสถาน นอกจากนี้หน่วยงานควรมีอำนาจการบริหารและการใช้จ่ายงบประมาณเพื่อการดำเนินงานของหอศิลป์และวัฒนธรรมดำเนินไปได้อย่างเป็นอิสระ ทั้งนี้ ยังคงเป็นไปตามระเบียบการบริหารจัดการทรัพย์สินของมหาวิทยาลัย ซึ่งอาจจะมีตัวแทนของมหาวิทยาลัยเข้ามาเป็นคณะกรรมการการบริหารงานหอศิลป์และวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒด้วย ถือเป็นการบริหารเงินรายได้ในเชิงวิชาการ ที่พร้อมรับการก้าวสู่การเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐต่อไป

2. **การจัดทำระบบและกลไกเพื่อการบริหารงาน :** หอศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ควรมีการจัดทำวิสัยทัศน์ พันธกิจ แผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการประจำปี โดยจะต้องมีการติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการดำเนินงานต่อคณะกรรมการบริหารงานหอศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นระยะและมีความต่อเนื่อง เพื่อให้ทราบผลการพัฒนาการบริหารงานของหน่วยงาน ถือเป็นเครื่องมือหนึ่งในการกำกับดูแลการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเฉิน (Chen, 2004) ที่พบว่า ทักษะของการบริหารงานพิพิธภัณฑสถานเป็นสิ่งสำคัญของการเป็นมืออาชีพในการบริหารพิพิธภัณฑสถานทางศิลปะ รวมถึงการสื่อสารและการบริหารจัดการอีกด้วย

3. **การสร้างภาพลักษณ์ของหน่วยงาน :** หอศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ควรทำการวิเคราะห์หาจุดเด่น หรือภาพลักษณ์ของชุมชนในที่ตั้ง เพื่อเปิดพื้นที่ให้ชุมชนมาใช้ประโยชน์ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ทางศิลปวัฒนธรรม ที่สำคัญคือควรมีการกำหนดกลยุทธ์ให้หน่วยงานทั้งภายในและภายนอกมาใช้พื้นที่ในหอศิลปะและวัฒนธรรมให้มากยิ่งขึ้น

4. **การบริหารสื่อเทคโนโลยีและสารสนเทศ :** หอศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ควรจะดำเนินการในเรื่องการบริหารสื่อเทคโนโลยีและสารสนเทศอย่างเป็นรูปธรรมและมีการกำหนดผู้ดูแลรับผิดชอบเพื่อให้การบริหารหอศิลปะและวัฒนธรรมมีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของลินน์ (Lehn, 2005 : 11-21) ที่พบว่า ผู้บริหารพิพิธภัณฑสถานคิดว่าเทคโนโลยีจะช่วยเพิ่มจำนวนผู้มาเข้าชมพิพิธภัณฑสถาน ตลอดจนช่วยดึงดูดให้ผู้สนใจมาเข้าชมพิพิธภัณฑสถานมากขึ้น นอกจากนี้งานวิจัยของเย และหลิน (Yeh & Lin, 2005 : 279-284) ยังพบว่าพิพิธภัณฑสถานส่วนใหญ่ดำเนินการเพิ่มเติมข้อมูลหน้าโฮมเพจอย่างน้อย 1 ครั้งต่อเดือน สิ่งเหล่านี้ถือเป็นการบริหารสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง "รูปแบบการจัดการแหล่งการเรียนรู้ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ : กรณีศึกษาหอศิลปะและวัฒนธรรม" ผู้วิจัยขอเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ควรนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปเป็นแนวทางในการบริหารจัดการองค์การที่เกี่ยวข้องกับศิลปะและวัฒนธรรม
2. หน่วยงาน/องค์การของรัฐมีแนวทางการบริหารจัดการหอศิลปะและวัฒนธรรม ถือเป็นการส่งเสริมการดำเนินการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้ทั่วถึง และพอเพียงแก่ประชาชน

งานวิจัยที่คาดว่าจะดำเนินการต่อไป

ควรสนับสนุนงบประมาณเพื่อศึกษาวิจัยการจัดการหอศิลป์และวัฒนธรรมในสถาบันอุดมศึกษาอีกสองแห่งคือ มหาวิทยาลัยทักษิณ และมหาวิทยาลัยบูรพา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนในการกำหนดแนวทาง/รูปแบบการบริหารจัดการหอศิลป์และวัฒนธรรม ของคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2545). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2545*. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กรมศิลปากร. (2480). *ตำนานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติในกรุงเทพฯ 2479*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พระจันทร์.
- . (2517). *กิจการพิพิธภัณฑสถาน*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สยาม.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- คณะจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2556). *ประวัติคณะจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2556 จาก <http://finearts.cmu.ac.th/about>.
- เคลาส์ เวก์ และ เคลาส์ โรเซนแบร์ก. (2520). *เยอรมันมองไทย*. กรุงเทพฯ : เคล็ดไทย.
- จิรา จงกล. (2532). *พิพิธภัณฑสถานวิทยา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2556). *ศิลปวัฒนธรรม : พิพิธภัณฑสถานและหอศิลป์*. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2556 จาก <http://chula.ac.th/visitors/museum>.
- ชุมชนขอนแก่น. (2556). *แหล่งท่องเที่ยวในขอนแก่น*. สืบค้นเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2556 จาก <http://www.khonkaenlink.info/khonkaen.info/tour/>
- นิคม มุสิกคามะ และคณะ. (2543). *วิชาการพิพิธภัณฑสถาน*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ปณิดา สระวาสี. *การก่อตัวของพิพิธภัณฑสถานของไทย ในบริบทของนโยบายรัฐ*. สืบค้นเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2556 จาก http://www.sac.or.th/databases/museumdatabase/article_inside.php?id=1268.
- ประภัศร โพธิ์ศรีทอง. (2536). “ย้อนอดีตพิพิธภัณฑสถานไทยถึงสมัยพระปกเกล้าฯ”, ใน *พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวกับการพิพิธภัณฑสถานไทย*. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร.
- พรธิดา วิเชียรปัญญา. (2547). *การจัดการความรู้ : พื้นฐานการประยุกต์ใช้*. กรุงเทพฯ : เอ็กสเปอร์เน็ท.
- มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (2556). *ประวัติมหาวิทยาลัยขอนแก่น*. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2556, จาก <http://www.kku.ac.th/aboutkku/?topic=4&l=th>.
- มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2556). *ปณิธานวิสัยทัศน์พันธกิจของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่*. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2556, จาก http://www.cmu.ac.th/info_desc.php?id=2.

ศิริศักร วัลลิโกดม. (2543). พัฒนาการของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในประเทศไทย. (พิมพ์ครั้งที่ 2).

กรุงเทพฯ : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.

ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. (2531). การเสริมสมรรถภาพผู้ประสานงาน

การศึกษาออกโรงเรียนอำเภอและครูอาสา. อุบลราชธานี : อัดสำเนา.

สงศรี ประพัฒน์ทอง และคณะ. (2539). พระมหากษัตริย์ไทยกับการพิพิธภัณฑ์. กรุงเทพฯ :

กราฟิคฟอรัมเมท.

สมลักษณ์ เจริญพจน์. (2539). "พัฒนาการพิพิธภัณฑ์สถานตามแนวพระราชดำริ",

พระมหากษัตริย์ไทยกับการพิพิธภัณฑ์. กรุงเทพฯ : กราฟิคฟอรัมเมท (ประเทศไทย).

สำนักวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (2554ก). รายงานประจำปี 2553. ขอนแก่น :

มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

----- (2554ข). แผนปฏิบัติราชการ 4 ปี (พ.ศ. 2555-2558). ขอนแก่น : หจก. ขอนแก่น
การพิมพ์.

----- (2555ก). ความเป็นมาของ "สำนักวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น". สืบค้นเมื่อวันที่ 15
มิถุนายน 2555, จาก [http://cac.kku.ac.th/index.php?option=com_content&task=](http://cac.kku.ac.th/index.php?option=com_content&task=view&id=25&Itemid=57)
[view&id=25 &Itemid=57](http://cac.kku.ac.th/index.php?option=com_content&task=view&id=25&Itemid=57).

----- (2555ข). รายงานประจำปี 2554. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

----- (2555ค). รายงานผลการดำเนินโครงการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 57. ขอนแก่น :
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

----- (2556ก). รายงานประจำปี 2555. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

----- (2556ข). ข้อมูลเกี่ยวกับสำนักวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น. สืบค้นเมื่อวันที่ 11
มีนาคม 2556, จาก <http://cac.kku.ac.th/>.

----- (2556ค). รายงานผลการดำเนินโครงการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 58. ขอนแก่น :
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

----- (2556ง). รายงานผลการดำเนินโครงการแสดงศิลปกรรมร่วมสมัยของศิลปินรุ่นใหม่
ครั้งที่ 29. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สุมาลี สังข์ศรี และคณะ. (2548). การจัดการเรียนรู้ของแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต : พิพิธภัณฑ์.

กรุงเทพฯ : หจก. ภาพพิมพ์.

แสงจันทร์ อินทนนท์. (2532). แหล่งความรู้สู่การพัฒนา. กรุงเทพฯ : กรมการศึกษานอกโรงเรียน.

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. (2543). แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ตาม

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.

- หอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (มปป.). ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับหอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- , (2556). เล่าเรื่องหอศิลป์ : แนวคิดในการออกแบบหอศิลป์ มข. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2556, จาก <http://www.facebook.com/CMUartcenter/notes>.
- อัฐัญญา รัตนอุบล และคณะ. (2548). การจัดการเรียนรู้ของแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต : สวนสาธารณะ. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- อำนาจ เย็นสบาย. (2548). การจัดการเรียนรู้ของแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต : หอศิลป์. กรุงเทพฯ : หจก. ภาพพิมพ์.
- อุทิศ อติมานะ. (2553). หอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Bomar, William Frank. (2012). *Graduate museum studies curricula: Meeting the needs of the field*. Dissertation. Ph.D.: Education. Ann Arbor: The University of Alabama.
- Chen, Yi-Chien. (2004). *Educating art museum professionals: The current state of museum studies programs in the United States*. Dissertation. Ph.D.: Art Education. Florida: The Florida State University.
- Lehn, Dirk Vom. (2005). "Accounting for new technology in museum exhibition" in *International Journal of Arts Management*. 7(3): 11-21. Montreal: Management International.
- Yeh, Jin-Tsann and Lin, Chyong-Ling. (2005). "Museum marketing and strategy : Directors' perception and belief" in *Journal of American Academy of Business, Cambridge*. 6(2): 279-284. Hollywood: Journal of American Academy of Business.